

ॐ तत्सत्
श्री

त्रिकम तत्त्व विलास
द्वितीय कलोल.

अपावी प्रसिद्ध कर्ता
शेठ वाडिलाल ह. मोदी.

(जिज्ञासुने विना भूझ्ये लेट.)

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાઝિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૬૭૬૭ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ મિત્રતા તત્ત્વ વિભાગ-૧

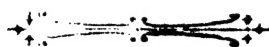
વિષય ૬-૧૪

ॐ तत्सत् परमात्माने नमः

श्री.

त्रिकम तत्व विलास.

द्वितीय कल्लोल.

छपावी प्रसिद्ध कर्ता.

शेठ वाडीलाल हरगोविन्ददास.

(पाटणु-विशा आरोणा वण्डिक.)

संवत् १९७२.

सन १९१६.

आवृत्ति १ वी

प्रत १०००

(जडेन डिवायनी, हरगोविन्ददास बडेवाभाळ मोदीनां
पुत्रीना स्मरणार्थें. ता. १-६-१६)

(निशासुने सविनय लेट.)

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ

૬૭૬૭

અમદાવાદ,
પાનકોરના નાકે “ મનહર ” પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં
મોતીલાલ ગણપતરામે છાપ્યું.

અનુક્રમણિકા.

અંક	પૃષ્ઠ.	અંક	પૃષ્ઠ
૧ ગજવદન.	૧	૨૦ નરણાંથી નિરખો.	૨૫
૨ વિનતડિ તો.	૨	૨૧ જુગતેથી જુઓ.	૨૫
૩ ઐકારે વસે દીપવાળી.	૩	૨૨ સેવો સુખ સાગર	૨૬
૪ ગુરુ અવિનાશી.	૪	૨૩ અનંતરૂપ કલ્પતરુ.	૨૭
૫ પ્રભુ હુંતો પાપી.	૫	૨૪ ખેડરહે નંદલાલ.	૨૭
૬ મન વશ કરવું.	૬	૨૫ સદા સુખ સાગર.	૨૮
૭ શૂં ભૂલે જગ.	૬	૨૬ મન ભજરે મુકુંદ.	૨૮
૮ ભજન વિના નર.	૭	૨૭ માયાથી લેને મન.	૨૯
૯ નિજપદ ખેલે.	૭	૨૮ મહારો મન મોહન.	૩૦
૧૦ ભજો હરિ ભવ.	૮	૨૯ હુંતો આગ્યો.	૩૦
૧૧ આત્મ જ્ઞાન.	૮	૩૦ જાણો આજગના કર્તા.	૩૧
૧૨ તું તુજને.	૯	૩૧ મૂરખ તું રામ.	૩૨
૧૩ પ્રભુ રામ રમે.	૧૦	૩૨ શું ન કરે તું.	૩૨
૧૪ ભગવદી જન.	૧૧	૩૩ સમજીને કર્ય વાત.	૩૩
૧૫ જ્ઞાનિ થઇને.	૧૧	૩૪ કરી લેને સતકી.	૩૪
૧૬ સંતો સાચી.	૧૫	૩૫ અગમપુરીમાં.	૩૪
૧૭ આરાધ્યા અવિનાશ.	૧૮	૩૬ કોઈ જુગતે લેજો.	૩૫
૧૮ શ્રી ગુરુ ચરણ	૧૯	૩૭ સુખ સાગર.	૩૬
૧૯ હરિ ઐકાર.	૨૦	૩૮ હરિ નાથ નિરંજન.	૩૬

અંક	પૃષ્ઠ.
૩૯ ઉલટા પંથ અગમ.	૩૭
૪૦ સૂરત અમ અલખમે.	૩૮
૪૧ સંતો ભાઈ ગુરુ.	૩૮
૪૨ ભક્તિ ક્યાં મળશે.	૩૯
૪૩ અનહદ પર આડો.	૪૦
૪૪ સગપણ તો છે.	૪૦
૪૫ હાંરે મન સોચ.	૪૧
૪૬ દીવાળી છે દીલમાં.	૪૨
૪૭ દીવાળી તણા દિન.	૪૩
૪૮ હાંરે મન પ્રીત કરો.	૪૫
૪૯ પ્રભુ પદ કોઈ.	૪૫
૫૦ પ્રભુ મને કાંઈ ન સૂઝે.	૪૬
૫૧ હો પ્રભુજી પાલવ.	૪૬
૫૨ વિશ્વ તણો છે.	૪૭
૫૩ સાધન સિધ્ધ થયું.	૪૮
૫૪ સાધન સાર.	૪૯
૫૫ સર્વ ગ્રંથનો.	૪૯
૫૬ મોતી ચરેરે હંસા.	૫૦
૫૭ કોઈ સંત સોહાગી.	૫૧
૫૮ જામ ઝીંકો કોઈ.	૫૨
૫૯ કોઈ ગુરુ ગમથી.	૫૨
૬૦ સદા રહી ભરપૂર.	૫૪
૬૧ સમજણ તો પડી.	૫૪

અંક	પૃષ્ઠ.
૬૨ આત્મ અનુભવ.	૫૫
૬૩ નિર્મળ જ્યોત.	૫૬
૬૪ હાંરે મનવા ધરને.	૫૬
૬૫ ઝગડો છોડનેરે.	૫૭
૬૬ સચ્ચિદાનંદ.	૫૭
૬૭ શ્રી ગીરજા રમણ.	૫૮
૬૮ અષ્ટ પ્રહર.	૫૮
૬૯ મહારા મન.	૫૯
૭૦ ઓળખજેરે.	૬૦
૭૧ હે પ્રભુજીરે.	૬૧
૭૨ સાર વસ્તુ નિજ.	૬૨
૭૩ ભાસે આત્મ રામ.	૬૩
૭૪ પૂરણ પરમાનંદ.	૬૩
૭૫ મનડા મજને.	૬૪
૭૬ જ્ઞાનિ કરીએ.	૬૫
૭૭ સાચું સગપણ.	૭૧
૭૮ ભજ ભગવંત.	૭૨
૭૯ હરખેથી હરિ.	૭૩
૮૦ ભૂલ્યા શું ભમો.	૭૪
૮૧ ગુરૂં સે સમજણે જ્ઞાન.	૭૫
૮૨ ઐક્યરનો દીવો.	૭૬
૮૩ ઐક્યરનો દીપ.	૭૭
૮૪ તમને સોંપી	૭૮

અંક	પૃષ્ઠ.	અંક	પૃષ્ઠ.
૮૫ નિંદા છોડો સખ.	૭૮	૧૦૭ વિરારે મહાઈ.	૧૦૬
૮૬ નાવ પડ્યું મધ્ય.	૭૯	૧૦૮ શામળીઆ તહાઈ.	૧૦૭
૮૭ આતાં કયા કરની.	૭૯	૧૦૯ આવી ગિરાન્ને.	૧૦૮
૮૮ નિજ અંતર.	૮૦	૧૧૦ હરિભક્તિ રસ.	૧૦૮
૮૯ જાગતક પાયા નહીં	૮૧	૧૧૧ શાણા મન.	૧૦૯
૯૦ તમે શું ભટકો.	૮૧	૧૧૨ ચિત્ત ધાર ધાર.	૧૧૧
૯૧ બ્રહ્મકા ધ્યાન	૮૨	૧૧૩ મન ફરે છંધર ધર.	૧૧૨
૯૨ સંતનકે શિપ.	૮૩	૧૧૪ સર્વ મનોરથ.	૧૧૩
૯૩ સંતનકી સોગત પાઠ.	૮૪	૧૧૫ કરે કોઈ શાન્ત.	૧૧૩
૯૪ સદ્ગુરુ ચરણ	૮૫	૧૧૬ પિયર માઈ.	૧૧૯
૯૫ માન્ય અરે મન.	૮૬	૧૧૭ મનકુરે માને.	૧૧૯
૯૬ કર મન કાંઈક.	૮૮	૧૧૮ મેરે સદ્ગુરુ.	૧૨૦
૯૭ સખી અંતરના.	૯૦	૧૧૯ વિશ્વસુખ દાતા.	૧૨૦
૯૮ સખી મહાપદની.	૯૧	૧૨૦ સાહેબ મારા.	૧૨૧
૯૯ હરિ માધવ.	૯૨	૧૨૧ કિતર ગએ.	૧૨૧
૧૦૦ સાહેબસેં સોદા.	૯૩	૧૨૨ મૂરખ ના માનેરે.	૧૨૧
૧૦૧ દેવ નિરંજન.	૯૮	૧૨૩ અંતર મેલ.	૧૨૨
૧૦૨ જનકું જેસા.	૧૦૧	૧૨૪ સદ્વિથા.	૧૨૪
૧૦૩ મનસા માલશીરે.	૧૦૩	૧૨૫ નિરખ નંદલાલ	૧૨૮
૧૦૪ હો મનવા.	૧૦૪	૧૨૬ જાતું વારીરે.	૧૨૯
૧૦૫ મનસા માલશીરે, અખતો.	૧૦૪	૧૨૭ અંતરમેલ મહાપદમોહકે	૧૩૦
૧૦૬ અંદા કયા તો કરે.	૧૦૫	૧૨૮ મંદ ગિયારમે.	૧૩૦
		૧૨૯ નશ્ટકો ચિત્ત તો.	૧૩૧

અંક	પૃષ્ઠ.
૧૩૦ શિખરણી છંદે.	૧૩૧
૧૩૧ હારે જોયું જોયું.	૧૩૩
૧૩૨ હારે કોઈ સદ્ગુરુ	૧૩૪
૧૩૩ નિદીધ્યાસ વડે.	૧૩૫
૧૩૪ ચલોરે મન સંત.	૧૩૬
૧૩૫ ચલોરી મન પ્રેમ.	૧૩૬
૧૩૬ ચલોરી મન હરિ.	૧૩૭
૧૩૭ હારે માંડ મનકું.	૧૩૭
૧૩૮ દીવાળી સહુ પહેલી.	૧૩૮
૧૩૯ અમેરે અલખ.	૧૩૯
૧૪૦ જડતપતિ તેરોહી.	૧૪૦
૧૪૧ શ્રી ગિરીધરન.	૧૪૦
૧૪૨ વિશ્વ વેદના.	૧૪૧
૧૪૩ બ્રહ્મ સ્વરૂપનાં.	૧૪૨
૧૪૪ કહું મેં સત્ય.	૧૪૩
૧૪૫ ત્રિકમ તન.	૧૪૩
૧૪૬ આ દેહલડીને.	૧૪૪
૧૪૭ દીસે મારા ગુરુ.	૧૪૫
૧૪૮ વિમળ પુરીમાં	૧૪૬
૧૪૯ નિત પ્રતિ નિર્મળ.	૧૪૬
૧૫૦ અખિલ જડત.	૧૪૭
૧૫૧ વિશ્વનાથ કરો.	૧૪૭
૧૫૨ ત્રિભુવન નાથ.	૧૪૮
૧૫૩ રામ કૃષ્ણ હરિ.	૧૪૯

અંક	પૃષ્ઠ.
૧૫૪ રામ રીઝે તેને	૧૫૦
૧૫૫ ભવિજન ભાવે.	૧૫૧
૧૫૬ ચપળ ચિત ચંચળ.	૧૫૧
૧૫૭ શ્વાસ કરી આયુષ.	૧૫૨
૧૫૮ કલિમલ નાશન.	૧૫૩
૧૫૯ વરતમે સરત.	૧૫૩
૧૬૦ દીવાળી દુઃખહરણી.	૧૫૪
૧૬૧ પામર શું પરખે.	૧૫૫
૧૬૨ સરતા લાગી.	૧૫૫
૧૬૩ શ્રવ તું લેને.	૧૫૬
૧૬૪ હાડ ચામના.	૧૫૭
૧૬૫ પંચભૂતની દેહમાં	૧૫૭
૧૬૬ ઐં ચલે ઉન્મુની.	૧૫૮
૧૬૭ ઉપદેશ ગીતા.	૧૫૯

પ્રકીર્ણ.

૧	સદ્ગુરુ વિના.	૧૬૨
૨	ચિતિ ચપળ.	૧૬૩
૩	શરણે આવ્યા.	૧૬૪
૪	આશરો એક.	૧૬૪
૫	સતસંગ	૧૬૫
૬	મન મૂરખરે.	૧૬૬
૭	સદ્ગુરુ મળીઆ.	૧૬૭

ॐ શ્રી.

ઉપોદ્ધાત.

શ્રી વિશ્વેશ્વરની વિશ્વ વાટિકામાંથી, “ત્રિકમ તત્ત્વ વિલાસ” નો દ્વિતીય કલોલ, શ્રી ઈષ્ટ સંકેતાનુસાર અસ્તિત્વમાં આવે છે; પ્રાચીન અર્વાચીન કાળથી પરંપરાના નિયમની માફક દરેક ગ્રન્થને માટે આરંભમાં ઉપોદ્ધાત લખાય છે; અને તે રીતિ અત્યુત્તમ છે. શા હેતુ પૂર્વક ગ્રન્થ લખવામાં અને પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે; તેની માહિતી સંક્ષિપ્તમાં દરેક ગ્રન્થને અથ્ર ભાગે આપવામાં આવે છે; આથી જેઓ પોતાના આંતર મનમાં જેવા પ્રકારનો અધિકાર ધરાવતા હોય; તેવા પ્રકારના ગ્રન્થો જેવા-વિચારવાનું કામ સરળ થાય; આ અને આવાજ ઉદ્દેશથી, આપણે આ પુસ્તકના હેતુ પ્રતિ દૃષ્ટિ ફેરવીએ.

અખિલ સૃષ્ટિમાં પ્રાણી માત્રનું જગતમાં જન્મીને, એકજ લક્ષ્યખિન્દુ હોય છે; અને તે એજ કે, “અત્યંત દુઃખની નિવૃત્તિ અને શાશ્વત સુખની પ્રાપ્તિ.” પછી ભલે તેમાંના-રાજા કે રંક, ગરીબ કે તવંગર, વૃદ્ધ કે બાળક, સ્ત્રી કે પુરૂષ, ગૃહી કે ત્યાગી-હરકોઈ હો; તો પણ ઉક્ત ભાવના અંતરના ઉંઠા ભાગમાં, એવું તો કાયમનું સ્થાન કરી વસેલી છે કે, જેને સાફ ઇહ લોકમાં ભિન્ન ભિન્ન

પ્રકારના વ્યવહારમાં, ખરેખરા તન મનનો ભોગ સમર્પણ કરી; પ્રાણી સમૂહ મંડયો રહ્યો છે; એટલુંજ નહીં કિન્તુ, તન્નિમિત્ત અનેક શુભાશુભ કર્મ ફળ ભોક્તા થાય છે.

યદિ પ્રત્યેક પ્રાણી એકજ વિષયમાં પ્રવૃત્તિમાન હોય તો; આજે કેટલોક સમય થયાં સૃષ્ટિ સુખયત્રી છે, અને તેનો લગભગ અંત આવી જવો જોઈએ. કિન્તુ તેમ વિશ્વ વાટિકાએ વળતાં જણાતું નથી. એથી ઉલટું પ્રતિક્ષણે અધઃ પતન થતા, અનેક જીવોને જોઈ અનુકંપા પ્રકટાવતા; સાધુ પુરૂષોને વિદ્યોક્તિએ છીએ. જે આમ છે તો પછી સુસ્પષ્ટ થાય છે કે, **“અત્યંત દુઃખની નિવૃત્તિ અને શાશ્વત સુખની પ્રાપ્તિ.”** ના, જેને માર્ગો અધઃપતન દશાના પુરૂષો તરફથી પોષાયલા છે; તે વાસ્તવિકતા ભરેલા નથી.

સવિતાનારાયણને! ઉદય થવાથી, તિમિર સમૂહ એક-દમ લુપ્તપ્રાય થઈ જાય છે, તેમ જ્યારે શાશ્વત સુખનો ઉદય થાય છે, ત્યારે દુઃખ માત્રનો ઉચ્છેદ-નિર્મૂળ થાય છે. શાશ્વત-નિત્ય-સુખ સૃષ્ટિ માંહેલા નશ્વર પ્રાણી પદાર્થમાં નથી; કિન્તુ અંતરાત્મામાં છે. જ્યારે મનુષ્ય પોતાના-નિજ-સ્વરૂપમાં વૃત્તિ વાળે છે; ત્યારેજ તે સુખ-આનંદ મેળવી શકે છે. જ્યાં કેવળ આનંદની લહરીઓ હોય, ત્યાં વિચાર કરે કે, દુઃખની દુર્ગંધી ક્યાંથી હોય !

નિબંધનંદનું સુખ માણવા, સ્વરૂપાનુસંધાન થવાના અનેક માર્ગો, આપણા પ્રાચીન અને અર્વાચીન ઋષિ મુનિઓ, સ્વરચિત ગ્રન્થોમાં, અનેક સ્થળે અનેક યુક્તિ પુરઃસહ વિવેચન કરી ગયા છે-અને કરે છે. જન સમૂહ જેમ જેમ બુદ્ધિબળમાં પછાત પડતો ગયો; તેમ તેમ શ્રી કૃષ્ણચંદ્રજીની ઉક્તિ-“ધર્મ સંસ્થાપનાર્થાય.” ને અનુસાર ઈશ્વરાવતાર ધારી, સાંકેતિક તનુમંદિરો પ્રકટ થતાં ગયાં. અને એઓશ્રી તરફથી જેમ અને તેમ સરળ અને સયુક્તિક માર્ગદર્શક ગદ્ય-પદ્યો; જન સમાજના કલ્યાણાર્થે પ્રકટ કરવામાં આવ્યાં છે-આવે છે. તે પૈકીની આ એક “શાશ્વત સુખ પથ બોધનિ” શ્રી ઇષ્ટ પ્રેરણાનું સાર જનસમાજને આદર કરવામાં આવે છે.

જન સમૂહના ભાવિ જીવનની ઉન્નતિ નિમિત્ત, જે મંગળ મૂર્તિ, કંહો કે દીવ્ય મૂર્તિ તરફથી આ સવોજના કરવામાં આવી છે; તે દીવ્ય મૂર્તિના દર્શનની વાચક વૃન્દને સ્વાભાવિક ઉત્કંઠા ઉદ્ભવે, એ સાહજિક હોવાથી, એજ તનુમંદિરની પૂજ્ય પ્રતિક આ સાથે મૂકવામાં આવી છે. અને તેથીજ તેઓશ્રીની જીવનચર્યા, અતિ સંક્ષિપ્તમાં અત્ર ટાંગીશું તો અસ્થાને નહીં ગણાય.

આપણે જે દીવ્ય મૂર્તિને આભારી છીએ, તે મંગળ મૂર્તિનો ગુજરાતની પ્રાચીન રાજ્યધાની, પાટણ નગરીમાં સંવત

૧૯૦૯ ના શ્રાવણ શુકલપક્ષ ૭ ના દિવસે, ઝારોળા ગ્રાહ્ય-
ણને ત્યાં એક પવિત્ર માતાએ જન્મ આપ્યો. સપ્ત શરદ
વિતતાં ઉપનયન સંસ્કાર થયા બાદ, દેશકાલાનુસાર ગ્રાહ્યણ
ધર્મને અત્યુપયોગી, બ્રહ્મચર્યાશ્રમનું અથેતિ પાલન કર્યા પછી,
ગૃહસ્થાશ્રમમાં પ્રવેશ કીધો. ગૃહસ્થાશ્રમનું જળ કમળવત
પરિપાલન કરતાં; એકાએક પૂર્વ કર્માનુસાર સંપૂર્ણ થયો.
એટલે ૪૪ વર્ષની ઉમ્મરે ગૃહસ્થાશ્રમને તિલાંજલી આપી
બ્રહ્મોપાસનાની મહાન દીક્ષા ધારણ કરી. ત્યારબાદ સ્વાનુભ-
વનું દૃઢીકરણ થવા સારું, આર્યાવર્ત્તનાં પ્રત્યેક પવિત્ર સ્થળો
તિર્થો, ગિરીઓ અને કંદરાઓમાં રમાણ કરી, અત્યારે પુરાણ
અણુહિલપુરપાટણના નિર્જન પ્રદેશમાં સ્વરૂપાનંદનો આ-
સ્વાદ લેતા વિચરે છે.

આ “ શાશ્વત સુખ પથ બોધનિ ” ના યોજકનો
ક્રિદ્દો વિશ્વમાં વિચરી સત્કીર્તિ સંપાદન કરવાનો નહીં હો-
વાથી, પ્રાચીન રાગ-રાગણીમાં પદોની યોજના કરી છે: કિન્તુ
તેની અંદર મનુષ્યના ભાવિ જીવનની ઉન્નતિના અવરોધ રૂપ
મળ, વિશ્લેષ અને આવરણના મહા બલાઢય બખ્તરનો પરિહાર
કરવાર્યે; કર્મ, ઉપાસન અને જ્ઞાન અથવા ભક્તિ, ઉપાસના
અને જ્ઞાનને લિપ્ત લિપ્ત રીતિથી; પ્રતિપાદન કરવામાં આવેલ છે,
અને સૂક્ષ્મ દૃષ્ટિથી વિદ્વોક્તાં, પદની રચના, તેનું અર્થગાંભિર્ય
અને પવિત્ર પરા પ્રદેશથી સરેલા સ્રોતનો અનેરો આનંદ;
સ્વાસ્થ્ય વાચક વર્ગને સહજ પ્રાપ્ત થયા વગર રહેશે નહીં.

આ પુસ્તક પ્રકટ કરવાનું કામ, પ્રકાશક તરફથી મહેને
સુપ્રત થએલું; જેથી મહેં મહારા પરાધીન ધંધામાંથી થોડા સમય
લઈ યથામતિ બળવ્યું છે; તદ્દપિ મનુષ્યબુદ્ધિથી થતું કાર્ય
કેટલેક અંશે આમીવાળું થઈ જાય છે, એ ન્યાયને અનુસરી
વાચકવૃન્દ રહી ગએલી ચૂક તરફ સુધારકની નજરથી જોઈ,
મહેને ક્ષમારૂપી દાન દેશે. આ પુસ્તકની ફેર કાપી કરતાં
તેમજ પ્રુફશીટ તપાસવામાં પરમ ભગવતિ શ્રીમતિ ચંચળ
મહેને જે પૌતાના અમૂલ્ય સમયનો ભોગ આપ્યો છે તે
માટે તેમનો અત્ર અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનવામાં આવે છે.

પુસ્તકના પ્રકાશક શ્રીયુત વાડીલાલ હરગોવિન્દાસ શેઠ
જાતે વિશા આરોગ્ય વણિક એમણે પૌતાનાં ગં. સ્વ. માતુશ્રી
જીવકોરબા તથા પરમ સાધ્વી ભગિની શ્રીમતિ કિલાવતિ
મહેનની આત્મશાન્તિના અર્થે જે આ પારમાર્થિક કાર્ય સ્વી-
કાર્યું છે તે ખરેખર અત્યુત્તમ અને પ્રસંશનિય છે અને તે
માટે તેમને સાત્વિક ધન્યવાદ ઘટે છે. વિશ્વ વ્યવસ્થાપક
વિશ્વંભર તેમના આંતર મનમાં આવા પ્રકારના પરાપકારી
ભાવોનું ભાન સદોદિત સ્પુર્યો; એજ અંતિમ પ્રાર્થના
સહ લેખિનિ અત્ર વિરમે છે.

ભાદ્ર શુકલપક્ષ ત્રયમી.
શનિવાર.

ભૂલની ક્ષમા ચાંનાર—સેવક
મણિલાલ છગનલાલ વ્યાસ
શિક્ષક—પ્રેમિસિંગ સ્કૂલ નં. ૩
પાટણ.

ॐ श्री.

श्री सद्गुरु परमात्मने नमः

त्रिकुम्भ तत्त्व विश्वास.

मंगलम्.

यो देवोऽग्नौ योऽप्सु यो विश्वं भुवनमाविवेश ।
य ओषधीषु यो वनस्पतिषु तस्मै देवाय नमो नमः॥

श्री श्वेताश्वतरोपनिषद्.

मंगल मूर्तिनुं यशोगान.

पद १. (अंसरी अलध, ओ लय.)

गङ्गा वहन विघ्न हरण, देव मंगलकारी: (२)

आनन्द कन्द वृक्षा वंदन, ज्ञानवन्त भारी;

गुण निधान कृपावन्त, रक्षाय कीर्ते सारी.—गङ्गा

निगम रूप भूवन भूष, आश छे तभारी;

केश दया दयानिधान, विनति शुष्णी भारी.—गङ्गा

અન્થારમ્ભે સ્મરણ કરું, પુરણ પ્રેમ ધારી;
 લાંબોદર સિદ્ધિકાન્ત, સર્વ કષ્ટ હારી.—ગજ૦
 જ્ઞાનકો ખૂલે કપાટ, બુદ્ધિ દો સુધારી;
 ત્રિકમની પુરો આશ, કહત હું પુકારી.—ગજ૦

—૦—

શ્રી શંકર સ્તવન.

પદ ૨. (રાગ પંચમ.)

વિનતડિ તો સુષુન્નેરે, શિવ ભોળા નાથજી....રે
 મહેર કરે, મૃત્યુંજય મહાદેવ.—વિનતડિ૦
 શરણુ તમારીરે, શિવ હું તો આવીઆ....રે.
 રાખો હવે, શરણુ ચરણની પાસ.—વિનતડિ૦
 દીન તો જાણીનેરે, દેવ દયા ધીજીએ....રે.
 કર ગ્રહી દીજે, અભયપદ વાસ.—વિનતડિ૦
 કઠણુ વેળામાંરે, આપનો છે આશરો....રે.
 પૂરી તમે, અનંત સેવકની આશ.—વિનતડિ૦
 સંસારીડો સઘજોરે, વિષની છે વેલડી....રે;
 તેમાં તમે, અમૃતરૂપી અવાસ.—વિનતડિ૦
 ભવ ભટકણુથીરે, ભોળા શંભુ તારજો....રે;
 આચો મને, આપ તણો વિશ્વાસ.—વિનતડિ૦
 હું તો બહુ અપરાધીરે, તો પણ તમારડો....રે;
 અશરણુ શરણુ, તમે અવિનાશ.—વિનતડિ૦

આજને અવસરીએરે, આવી રક્ષા કરો....રે;
 તારો તમે, બાણી પોતાનો દાસ.—વિનતડિં
 ત્રિકમ તમારોરે, મેટયો હવે નહીં મટે....રે;
 માટે આપો, નિર્ગુણ પદમાં વાસ.—વિનતડિં

વાસ્તવિક દીપોત્સવી કયાં રહેલી છે ?

પદ ૩. (કાફી દીપચંદી.)

ઐકારે વસે દીપવાળી, રહી ભગવત્પ્રપને ભાળી—ઐકારેં
 ગાયત્રી છે જગત જનેતા, સરસ્વતિએ શબ્દ સરિતા;
 દેહે ભરમ કરમને બાળી.—ઐકારેં
 બાળા રૂપે છે બુદ્ધિની દાતા. શાન્તિ રૂપે કરે સુખ શાતા;
 રામા રૂપે કરે રખવાળી.—ઐકારેં
 શક્તિરૂપે સરવ ઘટજાતા, માયારૂપે સર્વની છે માતા;
 કાળીરૂપે કરે કોટવાળી.—ઐકારેં
 તુષ્ટિરૂપે ત્રિભુવન ત્રાતા, જેના જશ સૌ જન મળી ગાતા;
 રહે આઠે પહોરે અજવાળી.—ઐકારેં
 વસે વિશ્વરૂપે જ્યાં વિધાતા, આવી વિષ્ણુ ત્યાં મોરલી વાતા;
 ભાસે ભગવતિ બહુ ભાગ્યશાળી.—ઐકારેં
 મૂળ માયા છે પરમ મુદિતા, જેથી થયાં શાસ્ત્રને ગીતા;
 બાવન અક્ષરમાં બળવાળી.—ઐકારેં

પરમેશ્વરી પરમ પુનીતા, જ્ઞાનેશ્વરી જ્ઞાન અધિતા;
 દાતારૂપે વસે છે દયાળી—ઐકારે૦
 તુરોંયારૂપે દીસે વિભુ તત્વા, મોટા મુનિવર ભજે નિતઃ નત્વા;
 ત્રૂઠી ત્રિકમને ગુણુશાલી.—ઐકારે૦

શ્રી સદ્ગુરુજ સર્વ સુખોના રાશી છે.

પદ ૪ (ધુમારની રાહ.)

ગુરૂ અવિનાશી, અવિનાશી; તમે પૂરણ પદના વાસી. હે—ગુરૂ૦
 આપ ચરણમાં રહ્યાં સૌ તિરથ, ગંગા યમુના કાશી. હે—ગુરૂ૦
 પૂરણ બ્રહ્મ પ્રકાશ નિરંતર, અનુભવરૂપ ઉભશી. હે—ગુરૂ૦
 સચરાચરમાં આપ સદોદિત, વિશ્વ સર્વને વિકાશી. હે—ગુરૂ૦
 વર્ણુન કોણુ કરી શકે મહિમા, અકલિત નિત્ય સુભાષિ. હે—ગુરૂ૦
 નિજ જનને તો કરોછો નિજમય, નિર્ભય પદના નિવાશી. હે—ગુરૂ૦
 તત્વ વિચારતણા છે દાતા, આતમ જ્ઞાન પ્રકાશી. હે—ગુરૂ૦
 સેવે તેને કરોછો સુખમય, છોડી ભવની કાંસી. હે—ગુરૂ૦
 પાહિ પાહિ પરકામ દયાનિધિ, હૃદય કમળના +ઉદાશી. હે—ગુરૂ૦
 શરણુ ગ્રહો ત્રિકમને આવી, મોટો લક્ષ ચોરાશી. હે—ગુરૂ૦

શ્રી ઇષ્ટ પ્રતિ નિર્દોષ થવા અમ્યર્થના.

- પદ ૫ (દેશી, કબીરદાસજીના મંગળની.)

પ્રભુ હુતો પાપી પાખંડી, પ્રૌઢ ધીરતા તો નવ રહી ધરમની.
અધિકો કીધો અનાચાર, કુથલી કીધી કરમની;
લોપી મેંતો વેદ શાસ્ત્રની, વાટ આઠો મારગ આદર્યો.
તજ મેં કુળ મર્યાદ, સીધે મારગ નવ સર્યો:
કીધી મેંતો ફૂડ કપટની, ઝપટ લોભ લાલચ થકી.
ભરીઓ ભુંડાઈનો ભાર, ભુંડું જગમાં બકી.
મોહ માયા તણે વશ થઈને, કુકર્મ કીધાં બહુ;
તેનો ગણાતાં ન આવે પાર, સાચું છે તે કહું.
પ્રભુ દયા કરોને દયાળ, કિંકરને આ કાળમાં;
નહિતો પડું ભવ ફંદે, ચોરાશીની જાળમાં.
તુંમ વિષુ કોણુ ઉગારણુ, હાર દીનબન્ધુ હરી;
લજ્જા રાખો આણીવાર, સૂરતા સેવક પર કરી.
મહારે માત તાત ને ભ્રાત, કુટુંબ કેશવ તમે;
બીજા કહેવાના કરોડ, તે હૃદયે નવ ગમે.
હરિ અંતરયામી અવિનાશી, હૃદયમાં રહેજો સદા;
ત્રિકમને તેડો પાસ, મટાડો ભવ આપદા.

સાધકે જીવન કેવું ગાળવું.

પદ ૬. (ખિગરી કોણુ સુધારે—એ લય.)

મન વશ કરવું ને ઉધરવું, લવ સાગરને તરવું;
 એ વિણ કામ નથી આ જગમાં, સંત સમાગમે સરવું—મન૦
 માયા ત્યાં માધવ નવ દીસે, ફેકટ ફંદે ફરવું;
 ધારે ધીરતા નિત્ય હૃદયમાં, ધ્યાન ઘણીનું ધરવું.—મન૦
 પરાપાર પરમેશ્વર પોતે, વિશ્વ પતિને વરવું;
 જન્મ મરણની મટે આપદા, સ્થિર ઠેકાણે ઠરવું—મન૦
 કહે ત્રિકમ સદ્ગુરૂ પ્રતાપે, પૂરણમાં પરવરવું;
 આદ્ય પુરૂષનો મળે આશરો, કાંઈ રહે નહીં કરવું—મન૦

મિથ્યા પ્રપંચથી દૂર રહેવા જીવને સદુપદેશ.

પદ ૭. (રાગ ઉપરનો.)

શું ભૂલે જગ રચના દેખી, તેમાં વળે નહીં ત્હાડું;
 જે દીસે તે જરૂર જવાનું, શીદને કહી રહ્યો મ્હાડું—શું૦
 વીતે અવસર વગર કારણે, અંતે થશે અંધાડું;
 આંખ ઉઘાડી જોને જીવડા, નજરનું કરીને ન્યાડું.—શું૦
 તુંજ ઘટમાં પ્રભુ વસે નિરંતર, શોધે નહીં શા સાડું;
 તજ મદ મોહ વિકાર કલ્પના, કરીને પ્રભુ પદ પ્યાડું—શું૦
 ત્રિકમ નિતપ્રતિ નિજ હરિ જપતાં, મટશે નર્ક નઠાડું;
 મળશે સુખ શાન્તિની સીમા, પળશે દુઃખ પરભાર્યું—શું૦

ભક્તિ હીનનું જીવન કેવું નકામું છે ?

પદ ૮. (ધનાશ્રી.)

ભજન વિના નર ભટકત જગ ભારી,
માયા મોહકી ખાત ખિચારી. ટેક.
સુત વનિતા ઓર ધરા ધામમેં, પ્રીતકી રીત પ્રસારી;
મસ્ત ભયો તૃષ્ણા જલ ભીતર, ગ્રહી કરમનકી કટારી.—ભ૦
પાપકી પોઠ ધરી શીર ઉપર, સ્વાસ્થ સંગ સ્વીકારી;
અંધ હોય કે પ્રીરે ખાવરે, અધરમ કરત અનારી.—ભજન૦
આયુષ્ય વ્યતિત ભયો એહી ખિધિસેં, ન ભળે મુકુંદ મોરારી;
ત્રિકમ કોન ઉગારે ઉનકો, અંત ગયો સખ હારી.—ભજન.

—૧૨—

સ્વરૂપાનુસંધાન કાલના સ્પષ્ટોદ્ગાર.

પદ ૯. (રાગ ઉપરનો.)

નિજ પદ ખેલે સંત સોહાગી;
જાગી મનકી મમતા ભાગી.—નિજ૦
નિશી વાસર ઝુલે તુરીયા પદ, તનકી તૃષ્ણા ત્યાગી;
કરમ ધરમકા ભરમ મીટાકે, શીવ પદમેં રહે જાગી.—નિજ૦
તાપ કલેશ ન વ્યાપે કબહુ, શાન્તિમેં ચિત અનુરાગી;
માયા મોહ ન દીસે રચક, વૃત્તિ વિરાગમેં લાગી.—નિજ૦

સળ થટ પૂરણ નાથ એક દર્ષે, ગોલી જ્ઞાનકી વાળી;
ત્રિકમ સદ્ગુરૂ કૃપા કરી જળ, મુક્ત ભૂવન લીયો માગી.—નિજ૦

વર્તન કેવું જોડણુ?

પદ ૧૦. (રાગ ઉપરનો.)

ભજે હરિ ભવ ભય ભંજન હારી,
તજે સહુ માયા મોહ વિકારી. ટેક.
કીટ પતંગ સરવમાં પંખો, માંહી રમે છે મોચારી:
પિંડ બ્રહ્માંડ રહ્યો પરિ પૂરણ, ખેલ રચીને ખેલારી.—ભજે૦
નાથ વિના દુજે નજરે ન દીસે, જાણી લો જ્ઞાન વિચારી:
માયા રંગ સહુ મોહન કેરા, કરી રમત વિધ વ્યારી.—ભજે૦
“મન તણી માયા છે દુઃખમય, પ્રભુની માયા સુખકારી;”
થઈ નિરમાન રહો નિરમળ જ્યાં, પ્રેમનો પંથ પ્રસારી.—ભજે૦
કહે ત્રિકમ સત્ ચિત્ આનંદે, તૃષ્ણા ટકાવો તમારી:
કરવું કાંઈ રહે નહીં એમાં, રહો નિર્ભયમાં નિહારી.—ભજે.

સ્વરૂપ સુખ કથનમાં નથી કિન્તુ ક્રિયામાં છે.

પદ ૧૧ (બિગરી કોણુ સુધારે—એ લય.)

આત્મ જ્ઞાન થયા વિણ નહિ કદી, સમટે ઘોર અંધારૂંરે; ટેક.
યજ્ઞ કરે બહુ દાન કરે વળી, તિર્થ કરે ઘર બહારૂંરે;

ઝોળી ગ્રહી કદી ભિક્ષા માગે, પણ અનુભવ પદ ન્યાડુંરે—આત્મ૦
 અંગે વિભુત તિલક માળા ધરી, સ્વરૂપ બનાવે સાડુંરે;
 ભાવ વિના ભગવત્ નહીં ભેટે, માન્ય કહ્યું તું મ્હાડુંરે.—આત્મ૦
 વેદ ભણે પુરાણ ભણે વળી, શાસ્ત્ર ભણે બહુ સાડુંરે;
 સત્ ચિત્ આનંદ એકે ભણ્યા વિના, સર્વ સમાજ નકાડુંરે—આત્મ૦
 સોહં શબ્દે સાર ગ્રહીને પદ પેખો પરભાર્યુંરે;
 અનુભવથી અવિનાશી મળશે, રીઝશે મનડું તમાડુંરે.—આત્મ૦
 પૂરણ પ્રેમવડે એ પામો, જે જગ કરશે ખાડુંરે;
 તો નિશ્ચે નિર્મળ ધન મેળશે, ઠાલા વળશે ડગાડુંરે—આત્મ૦
 કહે ત્રિકમ અનુભવની રીતે, સાચી વાત સ્વીકાડુંરે,
 વાતો કરે રીઝે નહીં વિષ્ણુ, પ્રેમથી મળશે ખ્યાડુંરે—આત્મ૦

આત્મ દર્શન સિવાય અન્ય નિષ્ફળ છે

પદ ૧૨ (રાગ ઉપરનો)

તું તુજને જ્યારે જોઈશ જીવડા, બ્રાન્તિ ટળે એક પલમાંરે;
 તે વિષ્ણુ બખર પડે નહીં ખાસી, મિથ્યા માયા જગમાંરે—તું
 મેલ પડ્યો પ્રપંચ સર્વ આ, વળને સુમાર્ગ સખળમાંરે;
 જોયા તણી જુક્તિ બહુ રૂઢી, ભૂલ્યા જનો સંગ ભવ્યમાંરે—તું
 પોથી સૂણે કોઈ પાર ન પહોંચે, છે વસ્તુ પ્રેમલમાંરે;
 વિશ્વપતિ વસે આંતર ખાહેર, દિસે ન ચિત્ત અપલમાંરે.—તું

ઝગડા કરે જગદીશ ન રીઝે, રીઝે નહિ બહુ બળમાંરે;
 નિર્મળને રીઝે નારાયણ, રમે હૃદયના કમળમાંરે.—તુ
 એક અખંડ અનામય પૂરણ, ભાસે લક્ષ્મિના કળમાંરે;
 વ્યાપી રહ્યો વિશ્વંભર સઘળે, સચરાચર એ સકળમાંરે—તુ
 અવર નથી એના વિણ બીજો, રાય કે રંક અબળમાંરે;
 ત્રિકમ વાત કહે સમજણની, નથી કહ્યું કાંઈ છળમાંરે.—તુ

પરમાત્માને ક્યાં શોધવા?

પદ ૧૩ (રાગ કાલીંગડો.)

પ્રભુ રામ રમે નિજ પદમાં, નવ દિસે એ માયા મદમાં. ટેક.
 જાણે તે માણે જગ જાહેર, હરિને અહરનિશ હૃદમાં;
 વગર સમજીતો કરે વગોણું, સમજે નહીં સુદ વદમાં.—પ્રભુ
 નિર્મળ નિજ પ્રકાશ નિરંતર, તે ક્યમ હોશે કદમાં;
 સદા રહ્યો ભરપૂર વિશ્વંભર, જગ સ્થળ મેરી મરદમાં.—પ્રભુ
 અનહદ મોરલી વાજે સદોદિત, શોભી રહી છે શરદમાં;
 ઉપમા કોણ કહી એ જાણે, જે રહે ગુરૂની ગરદમાં.—પ્રભુ
 નિત્ય પ્રતિ નૌતમ રૂપ નિહાળે, હરખ ધરીને હૃદમાં;
 રહેજે સુખ સાગરમાં ઝીંકે, મનડું ન માને નદમાં.—પ્રભુ
 અનુભવ આનંદ ઉપને લાઈ, સૂરતા સમાવે સુહૃદમાં;
 કહે ત્રિકમ સદ્ગુરૂ પ્રતાપે, વાત રહી છે વરદમાં.—પ્રભુ

મક્ત અને મગવત્ કેવા માવે રહે છે.

પદ ૧૪. (પ્રભાતની દેશી.)

લગવદી જન લગવતને બહાલા, જેમ સાકર પય સંગળ;
 દોન દોન અધિકો પ્રેમ વધે જ્યાં, હોય જેમ સાગરે ગંગળ.
 કહેવું સાંભળ્યું કોઈ ન જાણે, એ પ્રીતિનો પ્રસંગળ;
 નિત પ્રતિ નૌત્તમ નેહ અધિકો, જેમ નિર ક્ષીર એક રંગળ.
 લગવદી લક્ષિત કરે અધિકી, દાસ તણે ગ્રહી ઢંગળ;
 સદા સર્વદા પ્રભુ ચરણમાં, આશ તણે છે ઉમંગળ.
 “જગ માયા દુઃખ દે ન જરા, પણ દે સુખ શાન્તિ સુસંગળ”
 માટે જન મહુ થાઓ લગવદી, મટશે કલેશ કુસંગળ.
 “લગવદ્વૃપ જગતને જાણે, છે સૌ લગવત અંગળ;”
 તો કારજ ન રહે કાંઈ કાચું, નિશ્ચે મળે નવ રંગળ.
 કહે ત્રિકમ તન મનને રાખે, નિત પ્રતિ શ્રી હરિ સંગળ;
 મનોરથ તો સૌ પૂરણ થાશે, અંતે મળે અસંગળ.

દાંમિક ડંકો કેવા નાદવાળો છે?

પદ ૧૫. (લાવણીની રાહમાં.)

જ્ઞાનિ થઈને જ્ઞાન બતાવે, દ્રવ્ય હર્યાનો શોધે લાગ;
 મન્યા રહે માયાની પાછળ, કેવો વિરાગને કેવો એ ત્યાગ.
 વિના સ્વાર્થ સંગત નવ રાખે, પરોપકારે પ્રીતિ ન લેશ;
 ડહાપણ તો દેશોમાં દાખે, રામ લજનમાં રહે ન રેશ.

લણ્યા ગણ્યા થંઈ ભારે ભાસે, હામ હામ કરી હીક દમામ;
 જોયામાં ચુકિત બહુ રૂડી, પણ અંતર પૈસાનું કામ.
 ભોગ તજ્યા વિણ જોગજ કેવો, શું ? નવ સમજે શાણા લગાર;
 કૃષ્ણ વચન પર ધરો ભરોંસો, ગીતા ગ્રંથ કહે વારંવાર.
 નિર અભિમાન થયા વિણ કોઈને, આત્મ જ્ઞાન પણ ન સમજાય;
 અટપટી છે અધ્યાત્મ વિદ્યા, મોહ તજ્યાવિણ, વશ નવ થાય.
 નિર વાસન મન જ્યારે થાશે, સઘળી માયા તજી તમામ;
 હરિહર હાથ પકડશે ત્યારે, અગમ દેશમાં મળે વિરામ.
 જ્ઞાન ગરીબી સદા રૂઢીરી, ન મળે કોઈને ખરચે દામ;
 પ્રેમ ભક્તિ પરમારથ પંથે, રીઝે રમાપતિ રાઘવરામ.
 તત્ત્વ વિચારે તન મન ટેકે, તો માયા! નવ નડે લગાર;
 ભાસે ભગવત્ રૂપ નિરંતર, તો ભવ સાગર ઉતરે પાર.
 પોથી વાંચે પાર ન પહોંચે, છે વસ્તુ ગુરૂ ગમથી નેક;
 સાર ગ્રહે +કુકશને ત્યાગે, હરિ મળવાનો એજ વિવેક.
 ચતુરપણે થઈ ચિત્ત ડગાવે, લોભ મોહ કોધે વશ થાય;
 ધૂળ પડે ભણતરમાં સઘળે, જ્ઞાનિપણું ત્યાં શું સમજાય.
 દંભપણું ગ્રહી દેહ પૂજાવે, પ્રભુ સમોવડ થઈને આપ;
 મૂરખ જન સૌ માને તેને, મુખથી કહીને માને આપ.
 લોભી જનને ઠગે ધુતારા, એ શાણાની જુની વાત;
 શિષ્યતાણું ધન હરવા તત્પર, ગુરૂજન થઈ બેસે લલ્લી ભાત.

મનગમતા થઈ મા'લે જગમાં, ન મળે સમજણ સાર વિવેક;
 ગુન્હેગાર ઇશ્વરના થઈને, અન્તે પળે યમ લોકે છેક.
 સાધન સાર વસ્તુ છે શિવપદ, હંસ પુરૂષની હકુમતમાં;
 અગમપુરીમાં આપ બિરાજે, જ્ઞાનિ તણા વળી છે ઘટમાં.
 સંશય રહે તો શોધ ન લાગે, નિર સંશયની છે નજરે;
 ભાવાતિત ભક્તિ વશ ભારે, ખેલ કરે જેમ નિત નટરે.
 જૂઠું સાચને જાણે સરવે, ઐહ ભૂવનમાં એજ ચતુર;
 સત્તા ચાલે સઘળે એની, પણ માયા રહે એથી દૂર.
 નિર્મળ કહીને નિગમ વખાણે, છે પ્રિય વસ્તુ પૂરણ આપ;
 જે સેવે તે જાણે તેને, મેટી જન્મ મરણનું પાપ.
 મળવાથી મન રહે નિજ સંગે, જૂઠું જન ભારે ભરમાય;
 સત્ય સંગ વિણ સાર જડે નહીં, નિરવાણી પદ નવ સમજાય.
 છળખળ જૂઠું કપટ ત્યાં રહે નહીં, માયા કાર્ય પણ સૌ અલપાય;
 એક અખંડ અનામય પૂરણ, સર્વ વસ્તુમાં એજ મનાય.
 મિથ્યા વાદ કરે મૂરખ જન, બ્રાન્તિ જ્ઞાનથી. બહુ ભરમાય;
 જગ સર્વેનું એ છે જીવન, પ્રેમ વિના એ નવ પરખાય.
 ઐહા જન પાખંડ કરીને, જગ ભરમાવ્યું જોડાજોડ;
 સેવક કહીને સાર બતાવે, પણ ધન હરવાની બહુ ખોડ.
 ગુણ હીણા ગુરૂજન થઈ બેસે, કૃત્ય વિચારે કૂડાં આપ;
 મોહ પમાડે મૂરખ જનને, છખીલો થઈને પાડે છાપ.
 મહોટપમાં મસ્તાન બનીને, દુનિયામાં કરે ડામાડોળ;
 પણ એમાં સાચું નવ દીસે, મૂરખ માને રંગની રોળ.

પંચ વિષયમાં બને આવરા, અંત લગી નવ છોડે સંગ;
 વૈષ્ણવ જન થઈ કરે વગોણું, અકલ વિનાના એ અડબંગ.
 ખરી વસ્તુ નથી ખેલ કર્યાથી, નાશ વસ્તુથી નવ સમજાય;
 ગુરુગમ વસ્તુ મળે જ્ઞાનથી, ડાચાં ફૂટે એ નવ દેખાય.
 અંતર મેલ લયોં છે ભારી, ખાત્રી કર્યા વિહુ ખખર ન હોય;
 ભૂમંડળમાં રમે રામજી, જાણે તે માણે જન કોઈ.
 નિરવધી સુખ નહીં જ્યાં સ્ત્રીમા, ભારે કર્મનો ભેદ મટે;
 ગુણવંતો ગુણ સર્વ તજીને, રણુંકાર કરી આપ રટે.
 પૂણ્ય પાપ પરશે નહીં પોતે, નિરાભાસ પણ છે વળી આપ;
 અચલ થાય તે જાણે આપને, વેદ વખાણે કહીને અમાપ.
 સાચું મળે તો શુદ્ધ બુદ્ધ વિસરે, ભૂંડ મળે તો વધે જન્મજા;
 સાચ ભૂંડને જે મન જાણે, તે મન ઝીતે કાળ કરાળ.
 મુન્ય ગ્રહયા વિણ સુઝે ન મારગ, વાણી વૈખરી વાત વિચાર.
 “ લક્ષ્મવડે સૌ લખો હૃદયમાં, તત્ત્વમસિનું તેજ અપાર. ”
 પરાપાર પરમશ્વર પોતે, શૂન્ય મંડળમાં સાચો દેવ;
 આરાધન સૌ કરીએ એનું, બંધ મોક્ષનો મટે હમેશ.
 સાચી વાત કહી સમજણની, વાણી વિનોદ તણોજ વિલાસ;
 ઉત્તમ જન આદરશે એને, મૂરખને નવ લાગે પાસ.
 ત્રિકમ સવક સદગુરુ કેરો, સંત સર્વનો છે વળી દાસ;
 ગુરુ પ્રતાપે ગાઈ બતાવ્યું, ભક્તિ જ્ઞાનનો એ છે ભાસ.

હરિરસ અથવા જીવન પ્રકાશ.

પદ ૧૬ (ધોળની લયમાં.)

સંતો સાચી શીખામણ સાંભળો.

રાખી રૂઢીઆમાં ધારણ ધીર, હેતે હરીરસ અમૃત પીજીએ;
ગાઈએ નિતપ્રતિ ગુણ ગોવિન્દ, મહોદ્ધુ દુઃખ છે ત્રિવિધિના તાપનું,
તેને મટવાનો ધરોને ઉમંગ.—હેતે૦

દીસે માયાના રંગ સોહામણા, પણ એ સંગ ન આવે કોઈ;
મિથ્યા મોહ વશ થઈ મરે મૂર્ખા, જેમ પતંગ દીપકને જોઈ.—હેતે૦

મદ મત્સર ને અહંકારથી, દૂડાં કૃત્ય કરી મલકાય;
રાગ જમનો અપાટો જળરો ઘણો, તે નવ છોડે રંકડે રાય.—હેતે૦

જોડ કપટ ન કોઈપર કીજીએ, જગમાં જોડ વડે જશ જાય;
માટે ચેતી લે પામર પ્રાણીઆ, નહિતો ફરતી ફજેતી થાય.—હેતે૦

સત્ સંગત સમજ નિત્યે કરો, હરિ ભજીયો કરીને સુસંગ;
પ્રીતિ પૂર્ણવડે પરિશ્રદ્ધને, રામ કૃષ્ણ ભજનમાં રંગ.—હેતે૦

દયા ક્ષમા ને શીલ સંતોષથી, વર્તો વર્તન વારંવાર;
શક્તિ વૃત્તિ ને સત્ય વિચારમાં, સદ્ભાવ ને શુદ્ધ વહેવાર.—હેતે૦

દયા હિન થકી જઈ દૂર વસો, કર ગ્રહીને ઉભા જ્યાં કુઠાર;
ઘણા દુષ્ટો એવા નર દેખીને, દૂર વસવું તજી ધરખાર.—હેતે૦

સાચા તિરથમાં એક શ્રીહરિ, ખીજાં ભૂલવણીના ભંડાર;
માટે તન મનથી તજો તેહને, આડાં આવે ન વારંવાર.—હેતે૦

વેશ ધારી વધ્યા કળી કાળમાં, ગેર ગંડા ને તિલક માળ;
 તેમાં શોધો તો શુદ્ધ બહુ સાંપડે, દ્રવ્ય હરવાની એ સૌ ધમાલ.—હેતે
 હરિજન તો રહે હરિ આશરે, નિર્મળ જ્ઞાન વડે નિર્માન;
 તેની સંગત કરજો સુલક્ષણા, આવે તેનાથી આતમ જ્ઞાન.—હેતે
 નિત્ય રામ રસાયણ પીજીએ, કરી કૃષ્ણ કથા કિરતન;
 સાચા ભગવતિ જન ભેળાં રહી, રૂઢુ નિર્મળ કરજો મન.—હેતે
 નાના વિધ તણાં મત જક્તમાં, પણ સૌ કહે છે કરોને ભજન;
 માટે સાર વસ્તુ એક શ્રીહરિ, તમે જુઓને જોડી લોચન.—હેતે
 જગમાં ગુરૂ થવા ઘણા જન કરે, શિષ્ય શોધીને કરે નિર્ધન;
 તોય ભોગની તૃષ્ણા મટે નહીં, દ્રવ્ય ભેળું કર્યામાં મન.—હેતે
 દુષ્ટ વૃત્તિમાં વધે બહુ કામના, ફૂડાં કૃત્ય વિચારે ચિત્ત;
 ભૂંડા જન ભગવતથી ડરે નહિ, ભોળા જનનું હરીલે વિત્ત.—હેતે
 મત મતના મતાંતર જુજવા, શિર કુટયાનો દીસે સવાદ;
 ખરી વસ્તુને કોઈ જોજો નહિ, એક બીજાને મૂકે અપવાદ.—હેતે
 જન જૂઠાએ જગ ભરમાવીયું, વેદ માર્ગને દીધી વાડ;
 પછી મનમતે પૂજે બહુ દેવને, ધર્મ ઉપર મચાવી ઘાડ.—હેતે
 નીતિ માર્ગને નાંખે બહુ વેગજો, કરે અનીતિને કહે છે સુધર્મ;
 એવા જનને તે હરિહર કેમ મળે, અંતે માઠો થવાનો મર્મ—હેતે
 પરમ પુરૂષ પરિબ્રહ્મ દેવથી, સર્વ સૃષ્ટિનો દીસે સમાજ;
 એ વિષુ અવર ન કોઈ દેવી દેવતા, પ્રભુ સઘળાનો છે શિરતાજ—હેતે

નાના રૂપ ધર્મો બહુ જાતમાં, તેમાં હરિ વિના દીસે ન કાંઈ;
 કીટ, પતંગને બ્રહ્મા પર્યંતમાં, ચૌદ લોકમાં ફરી વળો જોઈ.—હેતે૦
 “લક્ષ ચોરાશી જીવ યોનિ જાતમાં, તેમાં છે પ્રભુનું પ્રતિબિંબ;”
 કર્મ, ધર્મથી ભાસે વિધવિધના, આંખા આંખલી ને જેમ લીંબ—હેતે૦
 વૃક્ષ પૃથ્વિતાલું જળ સહુ પીએ, તેમાં જીવો છે ઘણા સ્વાદ;
 તેવી કર્મતાણી ગત અવનવી, ફળ પ્રકૃતિ તણા અપવાદ.—હેતે૦
 ત્રિગુણી માયા વર્તે ચૈ લોકમાં, સ્વર્ગ મૃત્યુ અને પાતાલ;
 તેમાં રાજ્ય કરે મન મહાબલી, પે’રી માયાની મોટી વરમાળ.—હેતે૦
 જીવ શિવનું ફરે બની જોડલું, આરે જાણીમાં થઈને ચતુર;
 તેમાં, જીવ રહે અજ્ઞાનમાં, માયા રંગનો થઈને મનુર.—હેતે૦
 જીવ કર્મ તણાં ફળ ભોગવે, જન્મ ધરીને વારંવાર:
 તોય છૂટયાનો છેડો મળે નહિ, જન્મ મરણનો ના આવે પાર.—હેતે૦
 શિવ છે સાથે પણ રહે ઉદાસમાં, જીવ પાસે ભોગવાવે કર્મ:
 તેમાં શિક્ષા ક્રિયામાં શર્માય નહિ, તેંચા સાથે છે શિવનો
 એ ધર્મ.—હેતે૦
 માટે જન્મ ઉત્તમ આપ્યો મનુષ્યનો, એ છે સુક્ષ્મતાલું એક દ્વાર:
 મન્યો અવસર તો નહિ ચુકવું, ભજવા ભગવત ઉતરવું પાર.—હેતે૦
 પ્રભુ પરમ કૃપાળુ દયાળ છે, હરિ નોંધારાના આધાર;
 દીન, બંધુ દયાનિધિ દેવને, તનમન સોંપીને થાજે તૈયાર.—હેતે૦
 સંગે શીલ સંતોષને રાખજો, દયા શાન્તિને લેજો સંગાત;
 ક્ષમા, આર્જવને વળી નમ્રતા, મૈત્રી મુદીતા કરૂણા સાક્ષાત.—હેતે૦

શમ દમાદિ સાધન સંતનાં, તે સૌ પ્રભુ કૃપાએ સધાય;
 તેની ચિન્તા ન કરશો ચિત્તમાં, હરિભજન વડે સ્થિર થાય.-હેતેં
 “ મહા મંગળ નામ મોરારનું, તેનું ધરજો હૃદિયામાં ધ્યાન: ”
 “ એકય ભાવે વૃત્તિ એક રૂપમાં, રામ કૃષ્ણનું છે એમાં જ્ઞાન.-હેતેં
 “ તત્ત્વમસિના તેજ પ્રતાપનું, ગુરૂવી ગાયત્રિનું વળી ભાન; ”
 નિરખો, નિરક્ષીરના ન્યાયથી, થાશે જગત માયાનું હાન.-હેતેં
 વર્ણાશ્રમ તણા ધર્મ પાળવા, તેમાં કાંઈ ન લાગે કલંક;
 સદ્, બુદ્ધિ થાશે વળી સહજમાં, રાજ સરીખો દીસે જેમાં રંગ.-હેતેં
 સર્વ કર્મ સમર્પો હરિ ચરણમાં, તે છે પરમ ઉપકારને કાજ;
 તેથી તજવા નહિ વળી તેહને, જેથી રીઝશે રામ મહારાજ.-હેતેં
 પંચ વિષય જગતમાં મહાબળી, શબ્દ સ્પર્શ રૂપ ને રસ ગંધ:
 તેના, ફંદમાં જે કોઈ જઈ ફસે, તેથી કદી ન થવાય નિર્દ્વંદ.-હેતેં
 પ્રભુ ચરણમાં ચિત્ત વૃત્તિ ગાળવી, મટવા કોટી જનમના કલેશ;
 ભય, ભંજન ભગવત ચરણમાં, મળશે મુક્ત પદારથ દેશ.-હેતેં
 કહે ત્રિકમ અનુભવ એટલો, વર્તે વર્તન જે નરનાર;
 મટશે, લક્ષ ચોરાશીની આપદા, મળશે જીવન જગદાધાર.-હેતેં

જ્ઞાન વિષે.

પદ ૧૦. છાંપા.

આરાધ્યા અવિનાશ, શીખ સહગુરૂએ દીધી;
 મનના ટળાયા વિકાર, બુદ્ધિ અમૃતની પીધી.

મટયા મોહ ને માન, સાન સમજણમાં લીધી;
જક્ત લાવના સર્વ સમાણી, સઘળી સ્ત્રીધી.
વર્ણાશ્રમ કુલ ગોત્રનો, ભૂલાણો વે'વાર;
નામ નિશાની ના મળે, જ્યાં શુદ્ધ બ્રહ્મ વિચાર.

આદિ પુરુષ અદ્વૈત, અખંડાનંદ ગિરાજે;
પૂરણ જ્યોત પ્રકાશ, જ્ઞાનમુક્તા કર છાજે.
કેવળ અનુભવરૂપ, શાન્તિનો સાગર ભળીઓ;
કરે હંસ વિશ્રામ, સ્થિર ઠેકાણે ઠરીઓ.
પાળો પાણીમાં મળે, મળે ક્ષીરમાં ક્ષીર;
વૃત્તિ વિના વખણાય જ્યાં, ત્રિકમ ધર ત્યાં ધીર.

મક્તિ પોષણ.

છાપો.

શ્રી ગુરુ ચરણ પ્રતાપે, ભક્તિરસ ભાવે ભાખું;
હરિ ગુણ અમૃત સાર, પ્રેમથી પૂરણ ચાખું.
નિર્મળ હોય મુજ મન, રામ હૃદીઆમાં રાખું;
મળે જ્ઞાન વૈરાગ્ય, હર ભવ સંકટ નાખું.
કૃપા હોય કેશવતાણી, વળી પૂર્વનું પૂણ્ય;
આ ભવમાં અનુભવ વડે, કશી રહે નહિ ન્યૂન.

સ્વતરણાર્થે વિશ્વેશ્વરપ્રતિ નમ્ર વિજ્ઞપ્તિ.

પદ ૧૮ (રાગ ચોપાધ.)

હરિ ઝંકાર અનામય જેહ, ત્રિગુણાતિત નિરામય તેહ;
 સદા સુખ સાગર પ્રહ્લ અખંડ, તેની તો શક્તિ બહુ છે પ્રચંડ.
 અનંત પ્રહ્લાંડ રચાવ્યાં ઉમંગે, તેને તો સ્થિર કર્યાં વળી અંગે;
 આપ એક મેકને અળગા અનંત, તેનો પાર પામી શકે નહિ મહંત.
 પ્રભુ ગુણરહિત ને ગુણ અપાર, તેમાં કોઈ સમજી શકે નહિ સાર;
 આપ હરિદેવ દતુજના કર્તા, વળી મહાકાળ તણા છે હર્તા.
 રૂપ અરૂપ ન જાણું કોય, સર્વ સૃષ્ટિમાં ન તમ વિના હોય;
 અનાદિ અપાર ન પાર તમારો, રચાવી માયા ને મોહ વિકારો.
 ભુલવણી કીધિ હરિ તમે ભારી, ચોરાશી લક્ષ રચી વિધ ચારી;
 જીવપણું ભાર્યું માયાના સંગે, તેમાં આપ ભુલીને વર્તે કઢંગે.
 મોહની જાળમાં સૌ જીવ ફસીઆ, ભોગ માયાના દેખી લેવા ધરીયા:
 ઉંચ ને નીચ બન્યા કર્મ યોગે, પ્રેરાયા અચુર ને દેવી સંયોગે.
 તેનો તો વાઘ્યો બહુ વિસ્તાર, કે'તાં તેનો કદીએ ન આવે પાર:
 વૃક્ષ જેમ પુલે ફળે બહુ ફળીયું, વધે જેમ ઉંચું આકાશને મળીયું.
 જીવની જુક્તિ ત્રિલોકમાં દીસે, સ્વર્ગ મૃત્યુ લોક પાતાળના વિષે.
 જેવાં જેવાં કર્મ તેવાં મળે સ્થાન, આવે ને જાય બને હેરાન.
 છૂટવાનો છેડો ન આવે હાથ, ભીડી જેણે જળરી માયા સંગ બાથ:
 કાળ બહુ વિત્યા હજી વીતવાના, મર્યાના ફેરા થયા ને થવાના.

સાર તેમાં દીસે જરા નહિ કાંઈ, તણાયા બાય તૃણા પુરમાંહિ;
 ભવાબ્ધિ દુઃખતણા બહુ ભરીયો, હોય પ્રભુ ભક્ત તે પાર ઉતરીયો.
 જેના મટે માયાના સર્વ વિકાર, કરે સત્સંગત તત્વ વિચાર;
 રહે અસંગ ને આત્મ આનંદે, વળી નિરમાન ને નિર્ભય છંદે.
 હર્ષ ને શોકજેને છે સમાન, પ્રભુવિના નહિ બીજું જકતમાં ભાન;
 લાગે જેમ વહાલું કૃપણને ધન, તેવું હરિ સંગે રાખે નિજ મન.
 સદા સંતાપ સાગરમાં ઝીલે, રામ હરિ કૃષ્ણ અંતરમાં જપીલે;
 પ્રેમ પરમારથ સંગે પરોવે, નિત્ય નિજ અંતરમાં હરિ જુએ.
 બ્રહ્મતિ સ્વપ્ન સુષુપતિ ભુલે, એક રસ થઈ તુર્યાપદ બુલે;
 હંસપાણું હરખ ધરીને પામે, ત્યારે જાણે ઉન્મનીએ જઈ થામે.
 વૃત્તિ વિસરાય જ્યાં બ્રહ્મ પ્રકાશે, મળે નિજ સ્વરૂપ પોતાની પાસે;
 હોય એકમેક રહે નહિ અન્ય, શાંતિ સુખ બ્રહ્મ થકી નહિ ભિન્ન.
 રહે લય લીન સદા સુખ જાણી, થઈ તેની પુરણ જાણો કમાણી;
 કાર્ય સહુ કારણ માંહી સમાણું, જીવપણું, શિવપણું લઈ આણ્યું
 સહાયતા! સદ્ગુરૂની એમાં ભારે, શિષ્યને પહોંચાડે મોક્ષને દારે;
 એવા ગુરૂ જો મળે બ્રહ્માનંદ, જ્ઞાન દઈ સંજો કરે નિરદ્વંદ.
 દયા હોય પુરૂષોત્તમની અંધીક, ત્યારે આવે મળતે મળતું એ ઠીક;
 માટે હવે અરજ કરૂં છું મોરારી, હુંતો આવ્યો આ ભવ શરણ તમારી.
 આજ કરો સમરથ સારંગપાણિ, નારાયણ નિર્ભયપદ નીરવાણી;
 દયા ધન માધનને રામ કૃષ્ણ, હૃદયના સર્વે જાણો છો પ્રશ્ન.
 કૃપાળુ કેશવ કમલાનાથ, અવસરીએ આવીને ઝાલો હાથ;
 હીન છું દીન તમારો રંક, દીજો આપચરણની ભક્તિ નિઃશંક.

કાર્ય કાંઈ આપ ન રાખો અધુરું, ફજેતિ હોય જો નવ થાય પુરું;
 ન જાણું જપતપ જોગ ઉપાય, તમારો એક જાણું મહિમાય.
 અનાદિ આપ તમે અવિનાશી, મટાડો માયાતાણી બહુ ફાંસી;
 ઉગાર્યા સંત તમે તો અનંત, વળી સિદ્ધ સાધકને બહુ મહંત.
 ધ્રુવ અમરિષ અને પ્રહ્લાદ, જેણે લીધો પુરણ લક્ષિતનો સ્વાદ;
 નારદ સનકાદિક ને સુખદેવ, વિલિષણ સુગ્રીવ ને તતખેવ.
 કપિવર મહારૂતિ જે હનુમાન, તેને દીધું અભય અમર વરદાન;
 પ્રેમવ્રજ વનિતા તણા બહુ જાણી, લીધી આપે નિજ સ્વરૂપે તાણી.
 મોહ કુળજનો દીઠો ભરપુર, કીધું તેનું લક્ષ્મી સરિખું નુર;
 બાંધી પ્રીત પાંડવ કેરી સંઘાતે, હાંકયો રથ અર્જુન કેરો હાથે.
 દુષ્ટ દુર્યોધનને દીધી શિક્ષા, યુધિષ્ઠરરાય તણી કરી રક્ષા;
 બહુ સત્યવાદી મુરદ્વજરાય, તેની તો આપે વહેરાવી કાય.
 દર્શન તો થઈ ચત્રુભુજ દીધું, પ્રથમ હતું તેવું તેનું અંગ કીધું.
 રૂપિ પત્નિ કેરી જમ્યા ભાવે થાળ, એવા હરિ નાગરનંદ ગોપાળ.
 નિર્ભયપણું નાથે સરવને આપ્યું, થપાશે કીધું તમારું થાપ્યું;
 હરિદ્રી દાસ સુદામો જાણી, કૃપા નિજ અંતરમાં બહુ આણી.
 દીધા મણિરત્ન તણા ભંડાર, લીધા કર તાંદુલ એટલી વાર;
 સુધનવા રાયનો રાખ્યો રંગ, તેલ કઢામાં ન દાઝ્યું અંગ.
 યુદ્ધ કરી શિવ સમરપણુ કીધું, તેને તમે નિશ્ચે અભયપદ દીધું;
 રામાનંદ કબીર અને રોહિદાસ, તેની બહુ આવીને પૂરી આશ.
 ધના પિપા નાનક ને મીરાંબાઈ, જેની ગતિ નિજ અંતરમાં સમાઈ;
 તુકારામ રામદાસ આદે લક્ષ્મ, તેનો તો મહિમા જાણે છે જક્ત.

વળી મહેતા નાગર નરસિંહદાસ, તેની દૃઢ ભક્તિની ઉપજ સુવાસઃ
 હાર હરિ હાથે ગ્રહીને પે'રાવ્યો, ભક્તિનો મહિમા જગતમાં ઠેરાવ્યો.
 ભક્ત અનંત થયા બહુ ભાવી, તેને દૃઢ ભક્તિની વેલ જમાવી;
 પ્રભુ તેમાં શાનો તમારો પાડ, પુત્રને પિતા લડાવે લાડ.
 આપ છો સર્વ જકતના કર્તા, સકળ સૃષ્ટિના વળી છો ભર્તા;
 આપને સર્વ છે જીવ સમાન, નથી કોઈ શત્રુ કે મિત્ર નિશાન.
 કર્મ આધિન વડે સહુ આલે, જેવાં જેવાં કર્મ તેવાં ફળ આલે;
 હોય જેનાં ઉત્તમ કર્મ ઉદીત, તેને તમ ભક્તિતણી હોય પ્રીત.
 આરાધન આપતાણું સાચું જાણે, ચિત્ત શુદ્ધ કરી અંતરમાં આણે;
 જાણે સહુ પ્રીત જગતનીં ખોટી, રાખે આશ એક તમારી મોટી.
 સત્ય સંગત ને શાંત સ્વભાવ, રહે નિરમાનને ગરીબ નિભાવ;
 ઉપાધિ માયાની સઘળી તજીને, રહે આનંદે હરિને ભજીને.
 ભક્તિનો મહિમા વધે બહુ મ્હોટો, શાંતિ સુખતણો ન રહે કાંઈ તોટો;
 દર્શન તો દાસને જ્યારે થાય, ત્યારે બહુ જન્મના પાપ સમાય.
 ચરણની શરણને જે જન પામે, તેતો ભવ સંકટને દૂર વામે;
 રહે તેને બીજું નહિ કાંઈ કરવું, સદા પ્રભુ ધ્યાન તમારું ધરવું.
 કીધાં તેણે પૂરણ જપતપ યજ્ઞ, હરિધન પામીને થાય નિમગ્ન;
 એવું જાણી આવ્યો પ્રભુ તમ શરણે, કૃપા કરી રાખોને આપના ચરણે.
 દીજે સદા ભક્તિતણું શુદ્ધદાન, જેથી મટે જક્તનું સહુ અભિમાન;
 જ્ઞાતિ ગોત્ર કુળ ને વર્ણાશ્રમ, તેનો મને લાગી રહ્યો બહુ ભ્રમ.
 કર્મની કૂટમાં મન મુઝાય, તેથી નિઃશંક ન મુજથી થવાય;
 છોડવો તૃષ્ણા તણો તો છોડો, બહુ કરી રહી છે એતો બખેડો.

વળી પંચ વિષય બહુ બળવાન, એનું તો ભારે દીસે છે તોફાન;
 ભારે બળ લોભ કોંધનું દીસે, મળ્યો હંકાર તેના વળી વિષે.
 કુંડનું કટક ચઢે ત્યાં જળડું, ભુલાવે ભક્તિ લગાડે લકડું;
 ઉતરવા પાર ન દે કુડી કરણી, બિગત ના બંધ માયાની વરણી.
 હાથ ઝાલો આવીને સુંદર શ્યામ, રમાપતિ રાજીવ લોચન રામ;
 તમારી કીર્તિનો ન આવે અંત, મુખે ગાતાં થાકે શ્રેષ્ઠ બળવંત.
 બ્રહ્મા મુખે ગાઈ થાક્યા વેદ ચાર, તોય પણ કહેતાં નાવે પાર;
 મહારી તો બુદ્ધિ ન પહોંચે લગાર, ટુંકામાં સમજને! લીધો સાર.
 ભક્તિરસ ભાવે કરીને ગાયો, સાચો વળી તેમાં પ્રેમ સમાયો;
 અંતરગત બાણોછો હે અવિનાશી, સત્ય કહ્યું વિશ્વતણુ હે વિદ્યાગ્રી.
 ભરોંસો તો આપતણો છે ભારી, માધવ નવ મૂકશો મુજ વિચારી;
 દેજો પલપલ માંહી દર્શન દાન, બીજું કાંઈ માગું નહીં લગવાન.
 ન માગું પુત્ર અને પરિવાર, ન માગું માણિક રત્ન ભંડાર.
 ન માગું રાજપાટ સુખલોગ, ન માગું કાયા થવા નિરાગ.
 ન માગું પાટ પિતાંબર ચિર, માગું તમ દર્શન હે બળવિર;
 કૃષ્ણ કૃપાનિધિ દેવ દયાળ, આવી અવસરીએ લેજો સંભાળ.
 દાસ ત્રિકમ છે તમારે ભરોંસે, વિનતી તો મુણજીને વિશ્વા વિપ્રે;
 ગાશે કોઈ પ્રેમવંડે નરનાર, તેનાપર રીઝશે દેવ મોરાર.
 સાચું સમજીને લેશે કાંઈ સાર, તેતો તરે નિશ્ચં ભવ મંસાર;
 પ્રગટશે હૃદયમાં જ્ઞાન વિચાર, મટે ભવ ભટકણુ વારંવાર.

આંતર નયનથી શું નીરખવું જોડણ ?

પદ ૧૯ (રાગ કાફી.)

નરણાંથી નીરખો ન્યાળીરે દીવાળી દીસે આ ઘટમાં; (૨)
માયાથી દ્યો મન વાળીરે, લક્ષ્મીવર નથી લટપટમાં. ટેક.

પૂરણ પ્રેમવડે એ. પામો, બુઠવડે ન જણાય;

ભરમ કરમનો ભેદ રહે જ્યાં, અવિગત ગત ન ગણાય.

સાચેથી સુખ થાશેરે, દેખીલો ત્રીવેણી ત્રટમાં—નરણાં

પરાપાર પરમેશ્વર દ્વારે આનંદ વર્તે અપાર;

સુખ સાગરની શું કહું સીમા, અગમગ જ્યોત અપાર.

શાન્તિ તો આપે સારીરે, અવિનાશી અંતર પટમાં.—નરણાં

દામા ડોળે દુનિયારે, આલી ચઢે ચકડોળ;

મનુષ્ય કૃત્યમાં મન ભરમાવી, માને બહુ રંગની રોળ.

ખાવું ને પીવું રમવુંરે, ખેલ કરે ખટપટમાં—નરણાં

ખરી દીવાળી ખોળવારે, સંત સમાગમ શોધો;

પરમાનંદ પદ પામવારે, રખડતા મનને રોધો;

ત્રિકમને દીસે સાચુંરે, જીવણને જપો ઝટહટમાં—નરણાં.

આંતરગામી સાધકનો અનુભવ.

પદ ૨૦ (રાગ કાફી.)

જીગતેથી જીઓ જાણીરે, અલખ ખેલે આ ઘટમાં;

અવિનાશી નથી અલગોરે, દીસે ન એતો માયા પટમાં. ટેક.

ભૂમંડળમાં ભાળીએરે, સઘળે રમે શિરતાજ;
 અવર ન દીસે એ વિનારે, કરે ત્રિભુવનપર રાજ.
 સદા છે સોહાગીરે, આતમ અંતર પટમાં —શુગતે
 નિર્મળને નિર્મળ થઈ ભાસે, રહે અજાને દૂર;
 સોહં પ્રકાશી સર્વમાં પૂરણુ, નિજપદ નિરભય નૂર.
 સાક્ષી તો એ છે સાચોરે, નિત્ય રમે રસ ખટમાં.—શુગતે
 પ્રેમ વિના પરસે નહિ પોતે, ભૂલે ભમે જગલોક;
 સાચ દીઠા વિના સમજ પડે નહિ, જાણે એ વિરલા કોક.
 સંશય તો સઘળા ત્યાગોરે, વડાલોજી છે વહેવાર વટમાં—શુગતે
 ત્રિકમ તન મન શોધતાંરે, આત્મ અનુભવ હોય;
 નિરાલંબ પદ નિરખતાંરે, જન્મ મરણ નહિ કોય.
 ભ્રમણાની ભૂલ ભાગેરે, રહેવું સદા હૃદય હટમાં—શુગતે

સુખ સાગર કોણ કહેવાય ?

પદ ૨૧ (રાગ ઉપરનો.)

સેવો સુખ સાગર શ્રી કૃષ્ણ, હરિ ગોવિંદનેરે; (૨)
 સર્વ મનોરથ પૂરણુ થાશે, દુઃખ સઘળું માયાનું જાશે;
 મનડું નિર્મળ થતાં, મટે ભવ કંદનેરે. —સેવો.
 સાચી પ્રિત વડે ગુણ ગાશે, તો તેનું કારજ સહુ થાશે;
 અનુભવથી ઓળખતાં, આનંદ કંદનેરે. —સેવો

નાગર નટવર નંદ હુલારો, વ્રજ વનિતાનો એ છે ખ્યારો;
નિતપ્રતિ નિર્ખો નિર્મળ થઇ, વ્રજચંદ્રનેરે. —સેવો.

દશે દિશામાં વાસ વસે છે, દુષ્ટ જનોથી દૂર ખસે છે;
લક્ષ્મિ વિના દરશન નવ દે, મતિ મંદનેરે. —સેવો૦

ત્રિકમ ટેક ધરીને સાચી, રાધા માધવ લેને જાચી;
પ્રેમ વડે પરખી લે, પરમાનંદનેરે. —સેવો૦

પરમાત્મા કલ્પતરુ રૂપ છે.

પદ ૨૨ (રાગ પ્રભાત અથવા ટોડી.)

અનંત રૂપ કલ્પતરુ કેશવ ! હુજો ન એ વિણ દીસેજી;
જે ક્ષણ મળવા દેવને હુલેલ, તે સૌ સંત ભોગવશેજી.—અનંત૦
માટે જનહરિ ભક્તિ કરે સહુ, સમજીને વિશ્વા વિશેજી;
જન્મ મરણની મટે આપદા, વળી ચરણામૃત પીશેજી.—અનંત૦
કૃષ્ણહરિ ચહુનંદન કેશવ, હરદમ જાંખો હર નિશેજી;
તો કારજ સહુ પૂરણ થાશે, મટશે પાંચ પચીસેજી.—અનંત૦
કહે ત્રિકમ ત્રિભુવન પતિ ભજતાં, બળે ચમદ્ધતો રીસેજી;
તેના શિર પર પગદર્પ પગલું, મોક્ષ ભુવનના વિષેજી.—અનંત૦

કૃષ્ણચંદ્રનું વ્રજમાં દર્શન.

પદ ૨૩ (રાગ હીંડોળાનો.)

ખેઠ રહે નંદલાલ, ઝરખે—ખેઠે રહે નંદલાલ.

ભર આનંદ, સખી સંગ રાધે, ખેલત મદન ગોપાળ.—ઝરખે૦

સુરીનર મુનિજન કરત આરતી, હરખી નૌરખે વ્રજખાળ.—ઝરખે૦
 નવ સત સાજ સજે સખ સખિયન, કરગ્રહી પુલનકી માળ.—ઝરખે૦
 આનંદ મંગળ હોત બધાઈ, જય જય જગ પ્રતિપાળ.—ઝરખે૦
 ત્રિકમ તનમન, એહી છખીપર, સદોદિત મૂરત નિહાળ.—ઝરખે૦

યદુ કુલોત્પન્ન કૃષ્ણચંદ્રનું યશોગાન.

પદ ૨૪ (રાગ ઉપરનો.)

સદા સુખ સાગર કૃષ્ણ મોરારી; (૨)

યદુકુલ નંદન સખ જગ વન્દન, ભવ ભય ભંજન હારી.—સદા૦
 વિશ્વ વિહારી ગિરીવર ધારી, મુરતી મનોહરકારી.—સદા૦
 વચન વિચારી કુંબન તારી, + શરણુ ગ્રહી વૃજનારી.—સદા૦
 મદન મોહન છખી અધિક રસિલી, ત્રિકમ તુમપર વારી.—સદા૦

મનને ઇષ્ટાધીન થવા ઉપાલંભ.

પદ ૨૫ (રાગ બનબરો.)

મન ભજરે, મુકુંદ મોરારી, હોય પૂરણ કામના તહારી.—ટેક૦
 હે મદ મત્સરને વિસારી, કર શુભ મતિ જ્ઞાન વિચારી;
 મળશે ભવ ભંજન હારી.—મન૦

પળ પ્રેમનો પંથ પ્રસારી, પ્રભુ હૃદય કમળ વિચ ધારી;
 ડરવું એક ચિત કરી ભારી.—મન૦

લેજે નિર્મળ નાથ નિહાળી, રહેજે એ પદ છે સુખકારી;
 તજી ત્રિકૂટી તણી એક બારી.—મન૦
 આનંદની જ્યાં ભરી ક્યારી, પોઢયા પ્રિયપતિ અંગ સમારી;
 ગતિ પહોંચે તો મળે ગિરધારી.—મન૦
 તજે વાસના સઘળી વિકારી, હોય ઉદ્ભવ તો દુઃખકારી;
 કહે ત્રિકમ ન પહોંચે મતિ મહારી.—મન૦

—૦—

મહા માયાનો માર્મિક મેદ.

પદ ૨૬ (રાગ ઉપરનો)

માયાથી લેને મન વાળી, તુજ અંતર ખોજ દીવાળી. ટેક.
 છે અનંત જ્યોત અજવાળી, માંહી વસે વિશ્વ વનમાળી;
 દે ત્રિવિધિ તાપને ટાળી.—તુજ૦
 લે પૂરણ પ્રેમથી ન્યાળી, એ રઘુવર રૂપ રસાળી;
 ટાળે ભવ બંધન જાળી.—તુજ૦
 તજ કુબુદ્ધિ સંગત કાળી, નાંખે નરકે નખરાળી;
 ભૂલો નહિ ભલકો ભાળી.—તુજ૦
 શુદ્ધ ચિત્ત વડે લે ચાળી, સત્ સંગત છે સુખશાળી;
 જ્યાં મંદ પડે મછરાળી.—તુજ૦
 દે સર્વ કર્મને બાળી, કર પૂરણ રીતે પ્રતિપાળી;
 ભગવંત રૂપને ભાળી.—તુજ૦

વહ મધુરી વાણી માયાળી, રીઝે હરિ કંસ કરાળી;
ત્રિકમ લે નિત પ્રતિ તાળી.—તુજ૦

શ્રી મધુપૂરીનો મહદાનંદ.

પદ ૨૭ (હું તો પ્રભુ જોવાને ગઇતી, એ લય.)

મહારો મન મોહન મધુપૂરમાં, જ્યાં વાસો વસેરે. (૨)

અધિક જ્યોત અજવાળી એમાં, રવિ શશીની ગણના નહીં તેમાં;

મનહર મૂર્તિ નિર્ખીને મનડું હસેરે.—મહારો

મહા સર્વદા રૂપ નિહાળું, નિજ અંતરમાં પણ એ ભાળું;

હવે નિશ્ચે કરી જાણ્યું, દુઃખ સરવે જશેરે.—મહારો

લીલા કથિ ન જાએ મુખથી, ચિતડું પણ સ્થિર થાય એ મુખથી:

આ જગની પણ માયા સહુ, ત્યાંથી ખસેરે.—મહારો

દીનબન્ધુ હરિ ચરણ કમળમાં જો મનડું ચોટે પલપલમાં;

તો કારજ પૂરણ નિશ્ચે, સર્વે થશેરે.—મહારો

ત્રિકમ સત ચિત આનંદ સંગે, રે'વું પ્રેમ ભરીને ઉમંગે;

પ્રભુ કૃપાએ જ્ઞાન ભક્તિ, ઉરમાં ઠસેરે.—મહારો

પ્રમુ શરણ થવા આર્દ્ર સ્વરે વિજ્ઞાપન.

પદ ૨૮ (રાગ ઉપરનો.)

હું તો આંગ્યો શરણ તમારી, નટવર શ્રી હરીરે—(૨)

અશરણ શરણ આપ અવિનાશી, સચરાચરના છો પ્રભુ વાસી,

ગોવિંદ જ્ઞાન પ્રકાશી કરો, માયા પરીરે—હું

વેદ વિમળ યશ ગાય તમારા, છો પ્રભુ જગના સરજન હારા;
 રક્ષણના કરનારા ધર્મની, ધ્વજા ધરીરે.—હું
 પ્રાણ જીવન પ્રભુ અંતરયામી, બ્રહ્મ પુરાતન છો બહુ નામી;
 અક્ષય પદના ધામી, સાહ્ય કરજો ખરીરે.—હું
 મનોહર મંગળ રૂપ તમારું, નિજ અંતરમાં શોભે સારું;
 પજો દુઃખ પરભાર્યું, સુરત જ્યાં રહે ઠરીરે.—હું
 ત્રિકમને તમથું લે' લાગી, જન્મ મરણની શંકા ભાગી;
 ચિત્તમાં ચટ્ટી લાગી, વાત વિગતે કરીરે.—હું તો

કર્તાની શક્તિ કેવી હોય છે ?

પદ ૨૯ (રાગ ઉપરનો)

જાણો આ જગના કર્તા, શ્રી આતમ રામનેરે.
 અનંત શક્તિ એની છે ભારી, તે વડે સૌ આ જગ વિસ્તારી;
 પણ જરી એમાં ભૂલ ના પડે, ગુણ ગ્રામનેરે.—જાણો
 સ્થાવર જંગમ રચ્યાં અનોખાં, તો પણ તેણે પોતે પોખ્યાં;
 બ્રહ્માદિક પણ ભૂલે એના, કામનેરે.—જાણો
 પંચ તત્ત્વનો રચ્યો તમાસો, ખેલ બનાવ્યો એથી ખાસો;
 તેમાં રચીયાં છે વિધ વિધનાં, પુરૂષ વામનેરે.—જાણો
 નાન્યેતર પણ દીસે એમાં, મળતે મળતું ન આવે કેમાં;
 રંગ રાગ ને રૂપ ઠરાવ્યાં, ઠામનેરે.—જાણો

ચતુર ખાણુની રચી ચોરાશી, પાછળ મૂકી મૃત્યુ કાંસી;
 મોહ પમાડ્યાં દેખાડી, ધન ધામનેરે.—જાણો
 ગુરુ ગમથી ગોતીને વળશે તો તેને નિજ વસ્તુ મળશે;
 બ્રાંતિ ભાગે મળતાં, સુંદર સ્યામનેરે.—જાણો
 ત્રિકમ કહે તન મનથી સાચું, રમાપતિને હૃદયે રાચું;
 નિતપ્રતિ નિર્ભય જપું, નારાયણ નામનેરે.—જાણો

જીવને પ્રબોધ.

પદ ૩૦ (કૃષ્ણને કરવું હોય તે કરે—એ લય.)
 મૂરખ તું રામ ભજન નવ કરે, તારૂં કારજ કેઈ પેર સરે. (૨)
 જક્ત વારતા ભાગે મીઠી, લોક લવરમાં ફરે;
 કુબુદ્ધિ કલેશ કરવામાં તત્પર, જૂઠું કપડે મન ધરે—મૂરખ
 મત્ય સમાગમ કરતાં લાગે, હરિગુણ ગાતાં ઠરે;
 સારી રાત નાટકમાં ગાળે, નરક વાસના ભરે.—મૂરખ
 દુર્વ્યસનો કરવામાં રાજી, નીચ સંગે ચિત ધરે;
 અભિમાનથી બની આંધળો, પરધન પૂરણ હરે.—મૂરખ
 કહે ત્રિકમ નિત ગોવિંદ ગાતાં, પૂરણ પરાની પરે;
 જરૂર જાણજે જીવણ મળશે, વિશ્વનાથ શું વરે.—મૂરખ

દ્રષ્ટામિમુખ થવા મનને શિક્ષા સૂત્ર.

પદ ૩૧ (રાગ ધનાશ્રી.)

શું ન કરે તું વિચાર, મનવા—શું ન કરે તું વિચાર. ટેક.
 મનુષ્ય જન્મે મળે, મોક્ષનો મારગ, ઉતરે ભટકણ ભાર—મન

છે સત સંગત સાર જગતમાં, જેથી મળે કિરતાર—મનવાં
 અવર સંગ માયામય દીસે, નાખે નરક દ્વાર—મનવાં
 ધન જોળન તન રંગ પતંગી, વણુશે સાંજ સવાર.—મનવાં
 મુકય પડ્યાં મદ મત્સર મમતા, એ સૌ ભુલાવણુ હાર.—મનવાં
 કર + એક ચિત્ત હરિનામકો, સુમરણુ હૃદય કમળ વિચાર—મનવાં
 પ્રકટ થશે પુરુષોત્તમ પોતે, મટશે મોહ વિકાર.—મનવાં
 “ઘટ વિચ જ્ઞાન ઉદય જ્યાં હોશે, થાશે તત્ત્વ વિચાર.”—મનવાં
 નહિ રહે જન્મ મરણની ભ્રાન્તિ, પૂરાણુ થશે પરવાર.—મનવાં
 કહે ત્રિકમ સદ્ ગુરૂ ચરણમાં, થાને પ્રથમ તયાર.—મનવાં
 ભુલવણી નવ રહેરે ભાઈ, મળે સૂક્ષ્મ ઓમકાર.—મનવાં

શું વિચારવું દ્રષ્ટ છે.

પદ ૩૨ (રાગ ઉપરનો.)

સમજીને કર * વાત, શાણા—સમજીને કર વાત—ટ્રેક.
 આયુષ્ય વેતું જાય સદોદિત, સાંજ ને પરભાત.—શાણાં
 જો સમજે તો કરીલે સુસંગત, નહીં તો થાશે ઘાત.—શાણાં
 મહેલ પડ્યો બકવાદ જગતનો, આવેન કોઈ સંગાત—શાણાં
 તું તારૂં હિત કરી લેને સરવે, છોડી દે સહુ ઉતપાત—શાણાં
 અંતર જોજે થશે અજવાળું, ભૂલ મટે ભલી ભાત.—શાણાં

ખાઉર દેખી શું થાય બાવરો, નથી કોઈ માત કે તાત—શાણા૦
 પંચ તત્ત્વનો છોડી દે પાલવ, કરી લે આત્મ સાક્ષાત.—શાણા૦
 કહે ત્રિકમ સૂણ મૂરખ મનવા, થા નિર્મળ નિરવાત—શાણા૦

શું કમાવું ?

પદ ૩૩ (રાગ મારવાડી દેશી.)

કરી લેને સતકી કમાઈ ભરપુર, એક દીન ચાલણા હે જરૂર;
 બાજે જહાં ગુર ગમકો રણતુર, હૃદીયામાં સાચો ઉગે જ્યાં સુર—એક૦
 જ્યોતિ કેરાં ઝીલમીલ વરસે નુર, પરખી લેજો સાહેબ નથી ઘટ દૂર—એ૦
 ચીતડાને ચેતી કરો ચકચુર, થાશે ત્યારે જગત માયાની ધૂર—એક૦
 અણુ તેડયો આવશે કાળકરૂર, માની લેજો મનડેથી વાત મંજૂર—એ૦
 જેવો દીસે સર્પને મુખડે દાદુર, તેવું દેખી ત્રિકમ તજે મગરૂર.—એક૦

પ્રમુ પ્રતાપ કેવો છે.

પદ ૩૪ (કાઠીયાવાડી દેશી)

અગમ પુરીમાં આપ બિરાજે, શામળીઓ શિરતાજ હે જી;
 એવક જાણીને સાહય કરે વહાલો, માનવંતો મહારાજ હે જી.—અગમ૦
 ભય ભંજન ભગવંત વિશ્વંભર, રંક તણો એ રાજ.—હે જી.
 દીન તણો દ્વ્યાગ નિરંજન, સાધુ તણો સુખ સાજ હે જી.—અગમ૦

પ્રેમી તણોએ પુરે મનોરથ, ગુણવંત ગરીબ નીવાજ હે જી;
 નિર્મળ થઈને નીરખે જે જન, તેનાં સીધે કાજ હે જી.—અગમ
 મહેર કરે મોરાર સદોદિત, સાહેબ સુખનો સમાજ હે જી;
 કહે ત્રિકમ સદ્ગુરૂ પ્રતાપે, કઠણ વેળામાં રાખે લાજ હે જી.—અગમ

તનુમંદિરમાં દૃષ્ટશ્રીને ઓઠ્ઠાવવા સુબોધ.

પદ ૩૫ [રાગ મેવાડો.]

કોઈ જુગતે લેજો જાણીરે, મનડેથી લેજો માણીરે;
 દેવળમાં દીનો નાથ....વસે.

સાખી.

દેવ વિનારે દેવળીઆં ન દીસેરે, દેવળ વિના ન દીસે દેવજી;
 અરસપરસ કરી ઓળખોરે, અનુલવ એજ એધાણીરે.—દેવળ

સાખી.

સુરતા સીડીએ જઈ ચઢોરે, અગમ તણે ઢરખારજી;
 જગમગ જ્યોતિ ઝળહળેરે, પરાપાર પરમાણીરે.—દેવળ

સાખી.

સદ્ગુરૂ સાહેબ સેવતાંરે, જન્મ મરણ લય જાયજી;
 અનહદ વાજાં જ્યાં બજેરે, સીમા સરવ ત્યાં સમાણીરે.—દેવળ

સાખી.

આતમ દેવ આરાધતાંરે, પામે પરમાનંદજી;
 કહે ત્રિકમ તુર્યા પદેરે, મળે નિર્ભય પદ નિરવાણીરે—દેવળ

ગગન મંડલમાં પ્રગમન કરવા સાધકોને નિમંત્રણ.

પદ ૩૬ (કાલીંગડાની લય.)

સુખ સાગર કેરી દહેરીરે, કોઈ સંત વિરલે જાણી; ટેક.
અનુભવીએ વાત પ્રમાણી, એ નિર્ભય પદ નિરવાણીરે.—સુખ૦
ચંદ્ર સુરજની રવી ળનાવી, તીર ત્રિવેણીએ તાણી;
ગગન મંડળ વિચ આસન છીધું, સુરતા સહજ સમાણીરે—સુખ૦
અનહદ વાજાં જ્યાં બજેરે, અમૃત વરસે પાણી;
જન્મ મરણનો ફેરો ટળીઓ, નવ રહી નામ નિશાનીરે.—સુખ૦
કહે ત્રિકમ સદ્ગુરૂ પ્રતાપે, અગમ તણી ઇંધાણી;
ઉત્તમ જન આદરશે એને, વિગત કરીને વખાણીરે.—સુખ૦

સ્વરૂપસ્થ શી રીતે થવું ?

પદ ૩૭. [રાગ લાવણી.]

હરિ નાથ નિરંજન મેરા, મેં ધરું ધ્યાન અળ તેરા....૭
આસન વાળું સુરતા લગાવું, કરું ગગન ખિચ દેરા;
હંસ રૂપ હોય ભરું હાજરી, કાળ ન આવે નેરા.—હરિ૦
ઉલટા પ્રાણ ચલાવું પલમેં, હોય જ્ઞાનકા ઘેરા;
આત્મ-પ્રદક્ષું એહી બીધ સમરું, જગદા હોય નિવેરા.—હરિ૦
ચોથે પદ પર કરું ચાકરી, રહું સાંજ સવેરા;
અમર પટા પાયા અનુભવસેં; અલખ લખે જ્યાંશેરા.—હરિ૦

અનહદ ગરજે અમૃત વરસે, ચહુ દીશ ભયા ઉજેરા;
મન મેરા પાયા મુકતાફળ, તનકા મીટાહે ટેરા.—હરિ
ત્રિકમ કે શિર સદ્ગુરુ સાહેબ, બક્ષા સુખકા ઝેરા;
ભરમ કરમકી મીટિ ભાવના, નહિ અબ આના ઘેરા.—હરિ

સાચા યોગીનાં શુભ લક્ષણ.

પદ ૩૮ (રાગ લાવણી.)

ઉલટા પંથ અગમ ઘર પાયા, સો જાનો સાચા જોગી;
ગુરુ ગમ કૌંઘી મીલી જાનોકું, ઉનકી સુરત અંતર હોગી.
બંધ મોક્ષકા મીટે તમાશા, સો આનંદ પૂરણ ભોગી.
ઉન બીન જગત જાલમેં ભટકે, સો દુખીઆ પૂરણ રોગી.
નિરાધાર પદ પાયા સદોદિત, ઉનકી મીટે માયા મમતા;
સદા રહે શાન્તિમેં પૂરણ, નિજ પદ આતમમેં રમતા.
કરમ ધરમકા ભરમ મીટાયા, શિવપદમેં સાચે શમતા;
નહિ માન અપમાન રહે જળ, ભગવત્ રૂપે નિત ભમતા.
આઘ પુરૂષ બીન દુજો ન દરસે, એક અખંડાનંદ હરિ;
સખ ઘટ પૂરણ નાથ નિરંજન, હય ઉનકી સખ કારીગરી;
ભેદ બ્રાંત સખ તજોરે ભાઈ, આત્મજ્ઞાનમેં ચીતકું ધરી;
મીટે મોહ જંજાળ જકતકી, રહો ધીરજસેં ધ્યાન ધરી.
ખરી જોજ બીન ખુદા ન પાવે, નૂર નિશાની અજળ ભરી;
દીક્ષ બીચ હય દેહાર ઉસીકા, સુરત નૂરતમે રહો ઠરી.

ત્રિકમકે શીર અવલ ઓલીઆ, જીને બતાઈ ખાત ખરી;
ચરન કમલકી કરૂં ચાકરી, અખ નહિ આના ફરી ફરી.

જ્ઞાન દશાના શુદ્ધોદ્ગાર.

પદ ૩૯ (નાથ કયસેં ગજકો બંધ છોડાયો એ લય.)

સુરત અખ અલખમેં જાકે સમાણી;
મહેતો પદ પાયા નિરવાણી.—સુરત૦
ઐકાર અવિનાશી અખંડિત, આઘ પુરૂષ લીયો જાણી;
જન્મ મરણકી નસંશા મેટી, જીવન મુક્ત ફળ માણી.—સુરત૦
પંચ તત્ત્વકો પરહોઈ મેટયો, હંકારકી જખ લઈ હાંણી;
કરમ ધરમકો કાગજ ફાટયો, નવરહી નામ નિશાની.—સુરત૦
પૂરણકું પૂરણ કર ચિન્યો, મનસા સ્થિર ઠરાંણી;
કહે ત્રિકમ સદ્ગુરૂથી કમાયો, કોટી જન્મકી કમાણી.—સુરત૦

દાંભિક ગુરુ કેવા હોય છે.

પદ ૪૦ (રાગ ઉપરનો.)

સંતોભાઈ ગુરૂગમકી ગમન્યારી, કોઈલેશે વિરલા વિચારી—સંતો૦
નિવૃત્તિ મારગ નિર્ભય પ્રાપત, અવર માર્ગ દુરાચારી;
બાણ્યા વિના જગમાં સહુ ભટકે, જન્મની કરીને ખુવારી—સંતો૦

પેટ તણા પાખંડ વડે બહુ, બુદ્ધિમ કરી રહ્યા બારી;
 જોતાં સાર ન દીસે એમાં, સેવા બતાવે સારી.--સંતો
 અંત લગી તૃપ્તિ નવ પામે, ભેટયો લઈને ભારી;
 મોજ શોખમાં બની બાવરા, અંત ન કાંઈ સુધાઈ.--સંતો
 ગર્ધવને સેવકસમ ગણીને, જ્યમ કુટે છે કુંભારી;
 ત્યમ આ જગમાં જ્યાં ત્યાં દીસે, નજરથી લેજો નિહારી--સંતો
 જે જન પૂરણ દર્શી છે પૂરા, તેને તો મનસા મારી;
 લોભ મોહથી ફરે વેગળા, કોધને મારી કટારી.--સંતો
 નિત્ય રમે નિજ રૂપે નિરંતર, વિશ્વની વાત વિસારી;
 કહે ત્રિકમ જોવો ગુરૂ સેવકમાં, એક દીસે ગીરીધારી.--સંતો

નિઃસાર ભક્તિ ક્યાં થાય છે ?

૫૬ ૪૧ (રાગ કાલીંગડો.)

લક્ષિત ક્યાં મળશે લાઈ, તેની ખબર પડે નહિ કાંઈ. ટેક
 લક્ષિત થવાને લોળાં જન બહુ, લાવ ધરીને લટકે;
 પણ મનના નિશ્ચય વિણ સઘળાં, આડે મારગે અટકે.--લક્ષિત
 એક બીજના દેખાદેખી, પાછળ પાછળ સટકે;
 સાચી વાત ન સમજે એમાં, લાંબી દોરે લટકે.--લક્ષિત
 શિરતણા સાટે છે લક્ષિત, વળી ચિત્તને અટકે;
 જકત વાસના સઘળી સમે જ્યાં, જ્યારે અંતર મન અટકે.--લક્ષિત

માલ મશાલા મેવા સુંદર, ગોફળીઆ વળી ગટકે;
 ભેટો તણો જ્યાં ભારે મહિમા, દેવી કટકે કટકે.—ભક્તિ૦
 ઉત્સવ અધિકા થાય બહુ પણ, માર પડે ત્યાં કટકે;
 શિષ્ય તણો એ સાચો મારગ, મોહી રહેવું એક મટકે.—ભક્તિ૦.
 ગુરૂ શિષ્યનો કેવો ધર્મ તે, ખરી ખબર વિણ ખટકે;
 ત્રિકમ આર જકતમાં દેખી, નિર્ભય પદમાં છટકે.—ભક્તિ૦

भक्ति क्यां थइ शके ?

પદ ૪૨ (તોરવી.)

અનહદ પર આઠો જામ રહે, સોહી પ્રહારપડો ભેદ લહે;
 માયા મમતા મદમોહ દહે, તેહી જન ગુરૂ ગમસેં જ્ઞાન ગ્રહે.
 નિરભય પદનિજ નિરવાનકહે, અધિકાર વિના હિત નાહિ ગ્રહે;
 પઠ પઠ પોથી વિદવાન વહે, પણ જન્મ મરણ કોઈ જન્ન ગ્રહે.
 સુખ દુઃખ સમાન સદાય સહે, ત્રિકમ તેહી જન હરિભક્ત ભયે;

श्री हरिनुंज सेवन करवुं इष्ट छे.

પદ ૪૩ (કાફી)

સગપણ તો છે સાચુંરે, નારાયણ નામનુંરે.....૭.
 સેવે જેને લવલટકણ લય જાય;
 દુઃખ સૌ નાસેરે, ત્રિવાધિ તમામનુંરે.....૭.

રૂડો તો અવસરીઓરે, આબ્યો મનુષા જન્મનોરે.....૭.
 ભાવે ભજો, ભગવત બ્રહ્મ મોરાર;
 હેત સઉ છોડોરે, ધનધરા ધામનુંરે.....૭.
 સાચી પ્રીત કરવીરે, સંત સંભાગમેરે.....૭.
 આવે તેથી, અનુભવ આતમ જ્ઞાન;
 સાચું સુખ મળશેરે, પ્રભુ કેરા ધામનુંરે.....૭.
 ભુલ નવ કરીઓરે, અવસરતો વહી જાય છે રે.....૭.
 માટે મનવા ચેતી લો, ચતુર સુબલ;
 સજ થઈ શોધોરે, શિવ પદ ક્યામનુંરે.....૭.
 સરવેને મનોરથરે, પૂરા થાશે પલકમાંરે.....૭.
 જ્યારે મળશે, મનોહર રૂપ મોરાર;
 મોહ તો સૌ મટશેરે, માયા કેરા ધામનુંરે.....૭.
 ત્રિકમ કહેછે રે, સદ્ગુરૂ શિર ધણીરે.....૭.
 એ છે સાચું, ભવ જળ તરવા નાવ;
 તે વિણ સરવે છે રે, આખર નકામનુંરે.....૭.

પ્રાપ્ત સ્થિતિમાં સંતોષ માનવા ઉપદેશ.

પદ ૪૪ [આશા.]

હારે મન સોચ કરે શું થાય. (૨)

“વિધિએ નીરમ્યું તે તો થવાનું, બીજાથી નવ બદલાય.” હારે.

“કરમ ધરમનો ખેલ બન્યો છે, તે દેખી શું ભરમાય. ” હારે
હારે મનં શોચ કરે શું થાય. (૨)

‘ વિધિએ નીરમ્યું તેતો થવાનું, ખીજથી નવ બદલાય. ’—હારે૦

“ કરમ ધરમનો ખેલ બન્યો છે, તે દેખી શું ભરમાય. ”—હારે૦

“ ગૃહ દારા સુત સંપત્તિ સઘળી, મુરબને સાચી મનાય. ”—હારે૦

“ જે ઉપજે તે નિશ્ચે જવાનું, કોથી ન સ્થિર થવાય. ”—હારે૦

“ પંચ ભૂત પ્રસૂર્યું છે સઘળે, પળપળ પાછું પળાય. ”—હારે૦

“ આ જગ રચના સ્વપ્ન સરીખી, કારણ કેમ કળાય. ”—હારે૦

“ તું કોનો વળી છે કોણ તારું, દુઃખથી શાને દળાય. ”—હારે૦

ત્રિકમ તન મનથી પ્રભુ ભજને, બ્રાન્તિમાં શીદ ભરાય.—હારે૦

આંતર દીપોત્સવી પ્રકટાવવા સદુપદેશ.

પદ ૪૫ (સગાળશા સાધુને સેવે. એ લય.)

દીવાળી છે દીલમાં ભારીરે, બુઝો સૌ નર ને નારીરે. ટેક.

અનુભવ જ્ઞાન અહિ ઘટ ભીતર, શોધોને આપ શરીર;

નિર્મળ જ્યોત પ્રકાશે નિરંતર, શાંત પડે જ્યાં સમીર.

ભેદ ભાન્તિ સહુ ભાગોરે, મોહ માયાનો ત્યાગોરે;

કર્મ તણી ત્યાં લાગે ન કારી, જપ તપનું નહિ જોર;

ભક્તિ તણે એતો કરે ભરોંસો, પૂરા દીસે છે બપોર.

અંધારું ન દીસે એમાંરે, જોતાં નથી એ ભણી શેમાંરે.—દી૦

અલગ અનોપમ વસે સરવ ઘટ, એ વિણ ઠાલો ન ઠામ;
 કીટ પતંગથી બ્રહ્મ લગીએ, વાસ વસી રહ્યો રામ.
 કાર્ય તો સૌ છે એનુંરે, ભુલ્યા ભમે માને ન કેનુંરે.—દી૦
 મત મતના કરી મોટા મતાંતર, ભુલાણો બ્રહ્મ વિચાર;
 બહેર વૃત્તિમાં ફરે બાવરાં, ક્યાં મળશે કિરતાર.
 શોધ સમજણમાં નાંવેરે, ભોમિઆ ફંદે ફસાવેરે.—દી૦
 રમત ગમતનાં માંડી રમકડાં, રીઝાવે રાંકને રોજ અંતલગી;
 એનો પાર ન આવે, પાતે માંણે પૂરી મોજ સામગ્રી.
 સારી સારી ધરાવેરે, અમારાતો દેવ મનાવેરે.—દી૦
 શાન્તિ બ્રહ્મિને એવો નિરંતર, ગુરૂગમ હોય પ્રકાશ;
 કરમ ધરમનો ભરમ મટે ન્યાં, થાવું નિત્ય નિરવાસ.
 ન્યાં તો મળે સદા દીવાળીરે, આડે પહોર રહી અજવાળી.—દી૦
 ચિદાનંદ ધન પૂરણુ ભજતાં, પામે પરમાનંદ;
 છગ કપટ સૌ જાય વેગળાં, તૂટે માયાનો ફંદ.
 સત્ય સંગતમાં સાચુંરે, ત્રિકમ કહે સદ્ગુરૂ જાયુંરે.—દી૦

મનુષ્યજન્મની સફળતા સાધવી શ્રેયસ્કર છે.

પદ ૪૬ (ગરબી.)

દીવાળી તણા દીન ચાર, સમજણુ બહુ સારી;
 સમજો તો સમજણુ સાર, ઘણા છે ગુણુકારી. ટેક.

બહુ જન્મના સુકૃત સાટે, મળ્યો મનુષ્યનો દેહરે;
ભાવ થકી ભગવતને ભજવા, મટવા સહુ સંદેહ,
લેવું ચિત્તમાં ધારી.—દીવાળી૦

નિયમ ધરમ નીતિનાં શાસ્તર, વરણવીઆં બહુ વ્યાસેરે.
તેમાં નિજ નિવૃત્તિનો મારગ, શોધીને કરવી તપાસ,
ભક્ત થશે બહુ ભારી.—દીવાળી૦

ઉત્તમ અવસર જાય અલેખે, એ છે ભુક્તવાણીનો ફંદરે.
ચતુર થઈને ચેતો ચિત્તમાં, નવ થાવું મતિ મંદ,
મળે ન દુઃખની ક્યારી.—દીવાળી૦

મુઠ કપટ છળ ને મદ મત્સર, લોભ મોહ હંકારરે.
કામ ક્રોધ જ્યાં વસે નિરંતર, તે સૌ નર્કનાં દ્વાર,
નજર કરવી ન્યારી.—દીવાળી૦

શું લાગ્યો ને શું વળી લીધું, શું લઈ જવું સંગાથેરે;
શોધ કરે તો સંશય ટળશે, મટશે ભવની ભ્રાન્ત,
મળે બચવા બારી.—દીવાળી૦

ત્રિકમ ત્રિભુવન નાથ આશરે, મટશે કરમ કુઠારરે;
અવર મળે આનંદે વસવું, લેખાં ભવ ભરથાર,
અરજ એક છે મારી.—દીવાળી૦

રઘુવર સાથે મનને પ્રીતિ કરવા પ્રબોધ.

પદ ૪૭ (સોરઠ.)

હાંરે મન પ્રીત કરે રઘુવરસેં;
 ફીર નાહી ડરે યમ ડરસેં.—હાંરે૦
 અંત સમયકે હય પ્રભુ સાથી, કાજ સરે ન કોઉ પરસેં;
 દીલ ખીચ કર દેહાર ઉસીકા, દીસે રૂપ અચરજસેં.—હાંરે૦
 સખ ઘટ પૂરણુ રામ ગિરાજે, ઓર નહિ સીયાવરસેં;
 જો જાને તો કર દૂઠ નિશ્ચય, નેક ન છોડ નજરસેં.—હાંરે૦
 છીન છીન ઘડી પલ ચિતકું જોડો, અમૃત પીઓ અધરસેં;
 સદા રહો શાન્તિમેં ત્રિકમ, મીલે જ્ઞાન ગુરૂ ઘરસેં.—હાંરે૦

કોઈ ભાગ્યશાળીજ પ્રમુપદ મેઝવી શકે.

પદ ૪૮ (કુંભરીનો રાહ.)

પ્રભુપદ કોઈ પાવત ળડ લાગી. (૨)
 જાકી સૂરતા ગગન ખીચ જા....લાગી.—પ્રભુ૦
 ગુરૂ ગમસેં જ્ઞાન લીએ....જાગી, મદમત્સર મોહ દીએ ત્યાગી;
 જળ ભૂલ જ્ઞાન્ત મનકી લાગી, તળ મનહર લીએ મનસુ માગી.—પ્રભુ૦
 સખ માયા જગતકી લઈ આધી, ત્રીનકું મીલે અનુભવ સુખ સાગી;
 નિજ આનંદકે રસમેં રાગી, ત્રિકમ સોઈ હંસ દુજા કાગી.—પ્રભુ૦

નિરંતર દર્શન થવા દ્રષ્ટશ્રીને વિજ્ઞપ્તિ.

૫૬ ૪૯ (સોરઠ-ત્રીતાલ.)

પ્રભુ મને કાંઈ ન સુએકામ, મહાઈં મનડું માગે આરામ.—પ્રભુ૦
તન મન ધન હવે તમને સમરખ્યાં, નિશદીન જપું તુજ નામ.—પ્રભુ૦
માયા રંગ કુરંગ સરીખા, તેને તજવો તમામ.—પ્રભુ૦
હૃદય કમળમાં રામ ખિરાજો, સા'મા આવીને સ્યામ.—પ્રભુ૦
તમ વિના મન માને નહીં મા'ઈં, દુઃખિયું રહે આઠો જામ.—પ્રભુ૦
દયા કરો દીનાનાથ દયાળુ, રાજીવ લોચન રામ.—પ્રભુ૦
“નિત પ્રતિદર્શન દિજો નિરંતર, છો ગોવિંદ ગુણુ ગ્રામ.”—પ્રભુ૦
ત્રિકમને તમ ચરણુ શરણુમાં, સ્થિર કરી દો ઠામ.—પ્રભુ૦

—-o—

પ્રભુ પ્રત્યે મુક્ત થવા વિજ્ઞપ્તિ.

૫૬ ૫૦ (રાગ કાનડો.)

હો પ્રભુજી, પાલવ પકડ્યો તમારો; વેગે વળગ્યાને પાર ઉતારો. હો૦
શરણાગતને, સાહ્ય કરો તમે; આવા ગમન નિવારો.—હો૦
ચરણુ શરણુમાં, રાખો નિરંતર; એજ મનોરથ માહરો.—હો૦
આ જગ રચના, પંચ તત્ત્વની; ભાસે મોહ વિકારો.—હો૦
નાશવંત એ, અંતે વિનાસે; પાછળ કાળ કરારો.—હો૦
માત પિતા સુત, દારા બન્ધુ, એ સૌ પ્રેમ પસારો.—હો૦
ધરા ધામ ધન, માલ બજીના; દીસે નરક દવારો.—હો૦

અવિનાશી હરિ, આપ નિરંજન; નહીં દોતીન ન ચારો.—હો
 સાહ્ય કરો પદ, રજથી પાવન; નિર્ગુણ પદ નીસ્તારો.—હો
 સરવ શિરોમણી, સત્ય સનાતન; આદ્ય પુરૂષ અવિકારો.—હો
 ત્રિકમ તનમન, સાંપ તમને; નાથ ન મૂકશો ન્યારો.—હો

સ્વરી વિશ્રાન્તિ પ્રમુપદમાં છે.

પદ ૫૨ (ધનાશ્રી.)

વિન્ધ તણો છે વિગ્રામો, પુરૂષોત્તમ પોતે.	વિન્ધ૦
તે વિણુ અવર સરવ ભવ ભટકણુ;	
અવસર બાય નકામો.	પુરૂષો૦
જે વડે રહ્યું આ જગત સચરાચર;	
પ્રેમ વડે એને પામો.	પુરૂષો૦
મનુષ્ય દેહમાં મળવાનો મારગ;	
ભૂલ મટાડી દુઃખ વામો.	પુરૂષો૦
માયા રંગ સહુ મૂંઝી વેગળા;	
જરૂર જઈ ત્યાં જામો.	પુરૂષો૦
શરીર શોધ્યા વિના સાર જડે નહીં;	
ભુલોને તત્ત્વો તમામો	પુરૂષો૦
જાગૃત સ્વપ્ન સુષુપતિ તુર્યા;	
ઉન મુનીએ જઈ થામો.	પુરૂષો૦

એક અખંડાનંદ વિરાજીત;
 પ્રાપ્ત પૂરણ કામો. પુરૂષો૦
 ઘટપટમાં એ વસી રહ્યો વ્યાપક;
 જેણે ધર્યાં અંગણીત નામો. પુરૂષો૦
 સત્ય સંગત વીના સાર જડે નહિ;
 મનડાનો ન મટે ઉઘામો. પુરૂષો૦
 ત્રિકમ લવ લય લંજન લજતાં;
 શ્યામ આવી મળે સામો. પુરૂષો૦

સાધન ક્યારે સિદ્ધ થયું કહેવાય ?

પદ પર (કૃષ્ણને કરવું હોય તે કરે.)

સાધન સિદ્ધ થયું એમ જાણો;
 સુષુમ્ણા શાન્તિમાં આણો.
 કોઠીમાં બહુ કણુ ભર્યા ને, બહાર ન દીસે દાણો;
 તેમ હૃદયના દેશમાંથી, જરા ચિત નવ તાણો.—સાધન૦
 દશે દીશામાં દેવ છે, કરી અનુલવ વાત પ્રમાણો;
 નિરાધાર નિજ વસ્તુ જાણી, મુન્ય ગૃહીને માણો.—સાધન૦
 એકથ્ર એતો થયું ને, સાચો માર્ગ સધાણો;
 ભક્તિથી ભગવત મળ્યા પછી, માયા રંગ, મુઝાણો.—સાધન૦
 શિવ પદ શોધી કહાડીયું ને, મનનો મેલ મુકાણો;
 ભય મટ્યો ભટકણુનો સર્વે, કારજ સર્વ કમાણો.—સાધન૦

વેદ શાસ્ત્રમાં વાત છે પણ, સમજી શકે કોઈ શાણો;
 ઇષ્ટ પ્રતાપે કહે છે ત્રિકમ, ગોવિંદ ગુણ ગવાણો.—સાધન૦

મૂર્ખ મનને શિવપદમાં સ્થિર થવા સૂચન.

૫૬ ૫૩ (લાવણી)

સાધન સાર વરતુ એક શિવ પદનું છે લાઈ.
 શિવપદમાં વસે આપ નિરંજન, નિરભય કરત દવાઈ.—સાધન૦
 જો જાણો તો કર દૃઢ નિશ્ચય, સત સંગત ગુપ્ત દાવી.—સાધન૦
 તે વિણ અવર સરવ માયા મય, અંત સમય દુઃખદાવી.—સાધન૦
 માત પિતા ગુત દારા, બન્ધુ, એ મૌ જુડ સગાઈ.—સાધન૦
 અમૂલ્ય અવસર મનુષા જન્મનો, પળપળજાત ગમાઈ—સાધન૦
 ચેત ચેત અખ મૂરખ મનુષા, ઉત્તમ કરીલે કમાઈ.—સાધન૦
 ત્રિકમ સદ્ગુરૂ ચરણ શરણથી, પ્રહ્મની જ્યોત જગાઈ—સાધન૦

રામનામજ સર્વ ગ્રંથનો સાર છે.

૫૬ ૫૪ (લાવણી.)

સર્વ ગ્રંથનો શોધ કર્યો ત્યારે, રામનામ એક નજર ચઢ્યું;
 તે લઈ રાખ્યું હૃદય કમળમાં, લવનું બંધન ભાગી પડ્યું—સર્વ૦
 શાસ્ત્ર લણે પણ શોધ કરે નહિ, મન મહોટમમાં થાય ખડું;
 તેનું કારજ કેઈ પેર સીધે, જુડ કપટમાં જાય ખડું.—સર્વ૦

કહેવામાં કુશળ બહુ દીસે, પરવરવામાં પાછું અડયું;
 શું શિખામણુ તેને લાગે, હૃદય અંતર પાપ જડયું—સર્વં
 સદ્ગુરૂ સેવે જે જન ત્રિકમ, પૂરવ જન્મનું લાગ્ય ઘડયું;
 અવિનાશી પદ મળે તેહને, રામ કૃપાથી રાજ્ય વડું.—સર્વં

एक ज्ञानीनो अनुभव.

પદ ૧૫ [જીનું થયુંરે દેવળ-એ રાહ.]

મોતી ચરેરે હંસા, મોતી ચરે;
 સુખરે સાગરમાં, હંસા મોતી ચરે;
 એરે મોતીનું કોણ મૂલ કરે.—સુખરે
 અમુલ્ય મોતી કેરું, અતી અજવાળુંરે;
 ઝવેરી જીએ તો તેનું, મનડું ઠરે —સુખરે
 એરે મોતીમાં ઘાદ, લોક સમાચારે;
 બ્રહ્મા વિષ્ણુ ને શંકર, શોધ કરે.—સુખરે
 જતન કરીને તેને, રાખે કોઈ જાળવીરે;
 શૂરા વિષ્ણુ ન કોઈ, સંભાળ કરે.—સુખરે
 ખરીદ કરે તેને, ખોટ ના આવેરે;
 નિરભાગી દેખી તેથી, દૂર કરે.—સુખરે
 સદ્ગુરૂ સાહેબ કેરી, હોય મે'રણાનીરે;
 તેરે મોતીનો સાચો, વણજ કરે.—સુખરે

ત્રિકમ કહેરે મોતી, દેખી મન મહારૂંરે;
લેવાને કારણીએ, સાગરમાં ઉતરે.—સુખરે

આંતર્મુખ કેવી રીતે થવું ?

પદ ૫૬ (સુરખડા મૃગલા એ લય.)

કોઈ સંત સોહાગી, સારી વાટે સાંચરશે. (૨)
ત્રણ લોકોનો તણ તમાસો, ચાથા પદમાં જશે;
પદ પાંચમે કરે પસારો, નિરમળ નિર્ગુણ થાશેરે.—કોઈ
અનહદ નોખત જ્યારે વાગશે, બંકોગઢ છતાશે;
પંચ તત્ત્વનો કરી નીવેડો, નિર્ભય નિશ્ચળ ધ્યાસેરે.—કોઈ
કર્મ કોટના તોડી કાંગરા, અલખ પદે ઉત્તશે;
જન્મ મરણની છુટે ભાવના, સદા બ્રહ્મપદ ભાસેરે.—કોઈ
ભાગ્યવાનને ભગવત મળશે, દુર્ભાગી દુભાશે;
તેમાં ન ચાલે જરી કોઈનું, અકલ વિના અથડાશેરે.—કોઈ
અટપટી વાત અનુભવ કેરી, પ્રેમ વડે પરખાશે;
મોહ મટે માયાના સઘળા, તો સર્વે દુઃખ જશેરે.—કોઈ
કહે ત્રિકમ સદગુરૂ ચરણથી, સઘળી વાત સુધરશે;
નિશ્ચયથી નિર્મળ ગુણ ગાતાં, કીલમિષ કોટી કપાશે.—કોઈ

અમીર શી રીતે થવાય ?

૫૬ ૫૭ [રાગ ઉપરનો]

જઈ ઝીલો કોઈ, ત્રઠ તરવેણીને તીર. (૨)
 ગંગારે જમનાને, વચ્ચે સ્વસ્વતિ;
 નિર્મળ દિસે જેમ નીરે—જઈ૦
 ગુરૂગમ હોય તેતો ગોતીને બશેરે, કરશે શુદ્ધ શરીર;
 આવાગમનનો ફેરો ટળેરે, ભાઈ કરમનું મટેરે કથિર.—જઈ૦
 અનહદ વાન્તે વાગશેરે, ભ્રમણાની ભાગશે ભીર;
 જીવરે ઇશ્વરનો ઝઘડો મટેરે ભાઈ, મરણની મટેરે અધીર—જઈ૦
 મનુવો રોક્યા વિના મારગ ન સુઝેરે, સુરતામાં હોય બે સુધીર;
 અલખ બુલાખી મળે એહનેરે ભાઈ, ગુરૂજન સાચા હોય પીર—જઈ૦
 ત્રિકમ તન મન ટેકીએરે, મળે જેમ નીરમાં નીર;
 આશા તોડેરે આ બલકનીરે ભાઈ, તે જન થાશેરે અમીર.—જઈ૦

 એક યોગીના અનુભવોદ્ગાર.

૫૬ ૫૮ (રાગ ગરબી.)

કોઈ ગુરૂ ગમથી ગમ પાવોરે,
 અલખ લખવામાં નાવે;
 કોઈ દૃઢ આસન કરી ધ્યાવોરે—અલખ૦

- કોઈ ઉલટા પ્રાણ ચઢાવોરે.—અલખ૦
 કોઈ ગગન મંડળ ખીચ જાવોરે.—અલખ૦
 કોઈ નિર્મળ જ્યોત જગાવોરે.—અલખ૦
 કોઈ ઝુરત તુરતમાં સમાવોરે.—અલખ૦
 કોઈ સહજ સમાધી લગાવોરે.—અલખ૦
 કોઈ મનના મેલ નિવારોરે.—અલખ૦
 કોઈ તૃષ્ણા તપત ખુઝાવોરે.—અલખ૦
 કોઈ માયા માન ઘટાવોરે.—અલખ૦
 કોઈ પૂરણ પદને પાવોરે.—અલખ૦
 કોઈ ભાવા ભાવ ભૂલાવોરે.—અલખ૦
 કોઈ વૃત્તિ સરવ વિસરાવોરે.—અલખ૦
 કોઈ ગુણાતિત ગુણુ ગાવોરે.—અલખ૦
 કોઈ લક્ષ્યા અલક્ષ કરી આવોરે.—અલખ૦
 કોઈ સમરણ સાર કમાવોરે.—અલખ૦
 કોઈ તત્ત્વો તમામ તજાવોરે.—અલખ૦
 કોઈ પંચ ભૂત પલટાવોરે.—અલખ૦
 કોઈ બુદ્ધિ પ્રપંચ ન સાવોરે.—અલખ૦
 કોઈ મદ મત્સરને મટાવોરે.—અલખ૦
 કોઈ ચરણ કમળ ચિત્ત ચાહોરે.—અલખ૦
 કોઈ પ્રેમ પૂરણ પરખાવોરે.—અલખ૦
 જેહિ લખેવાકો આહી લખનારોરે.—અલખ૦

મન મોહન મન હરનારોરે.—અલખ૦
 લીજે મનુષા જન્મનો દહાવોરે.—અલખ૦
 ત્રિકમ કદી નવ ફરી આવોરે.—અલખ૦

દીપોત્સવી.

૫૬ ૫૬ (સમરૂં સદા ભરપૂર એ રાગ.)

સદા રહી ભરપૂર, અંતરમાં દીસે દીવાળી;
 નથી કાંઈ ખાંપણ ખોડ, આઠે પહોર રહી અજવાળી.—સદા૦
 ગુરૂગમ ખેલે કોઈ સંત, નિત્ય પ્રતી રહે નીહાળી.—સદા૦
 હોય નિરભય નિરવાણુ, દીધાં જેણે તનમન ટાળી.—સદા૦
 એક રસ રહે સદાય પ્રભુ, ભવ ભંજન ભાળી.—સદા૦
 માયા મોહને માન તબ્યા, વિણુ લાગે ન તાળી.—સદા૦
 કહે ત્રિકમ સત્ય વાત શાન્તિવિણુ, ન મળે દીવાળી.—સદા૦

મન ભક્તિવશ થાય તોજ ધ્યાન કરી શકે ?

૫૬ ૬૦ (બનઝારો.)

સમજણુ તો પડી ગુરૂ જ્ઞાને, પ્રભુ ભક્તિ વિષે મન માને:
 અહીંચિતવૃત્તિ નિજ ધ્યાને, રહી લગવત રૂપના ભાને.—સમજણુ૦
 શાન્તી સુખ મળે એક તાને, હંસ શબ્દ શુણે વિણુ કાને;
 તેની ઓળખ છે અનુમાને, વિરમે ઉન મૂનિ અસમાને—સમજણુ.

અહુ જન્મ તણા પૂણ્યદાને, મળે અવસર તળે અભિમાને;
 રહેવું સત્ય તણી વળી સાને, નિરમળ નિરગુણના જ્ઞાને—સમજણુ
 પ્રેમ પૂર્ણ તણા રસપાને રહે, વિશ્વ સરવ જઈ રાને;
 વચે ત્રિકમ અવિચળ સ્થાને, શ્રી સદ્ગુરુ કેરા ધ્યાને.—સમજણુ

આત્મ પ્રભાવ.

પદ ૬૧ (બીગરી કોન સુધારે એ લય.)

આત્મ અનુભવ જ્યારે થાશે,
 મટશે મોહ માયાનોરે.—આત્મ
 શુદ્ધ ચૈતન નિરમળના જ્ઞાને;
 ઘટશે ગરવ કાયાનોરે.—આત્મ
 વર્ણાશ્રમ સહુ વાટે વળશે;
 રંક અને રાયાનોરે.—આત્મ
 જ્યાં લગી રંગ ન લાગે ઘટમાં;
 જોવિંદ ગુણ ગાયાનોરે.—આત્મ
 ત્યાં લગી અવગુણ જાય ન એકે;
 જૂઠ જગત જાયાનોરે.—આત્મ
 કહે ત્રિકમ નિજ વસ્તુ મળ્યા વીણુ;
 ભરમ ન ટળે ભાયાનોરે.—આત્મ
 સદ્ગુરુ કપા થયા વિણ કોને,
 દાવ ન લાગે ડાહ્યાનોરે.—આત્મ

મન પક્ષીને બ્રહ્મગુહામાં પ્રવેશવા પ્રબોધ.

પદ ૬૨ (સવૈયા-કટાવ.)

નિર્મળ જ્યોત પ્રકાશ નિરંતર, વાં ગિશરામ તું કર મન ખ્યારા.
સુરજ ચંદ્ર ન તારા વિજળી, ઉનસેં અધિકા તુર હે ન્યારા.
પંચ તરવ અરૂં તીન ગુણુ ભૂલે, વાકુ હોવત અલખ દેદારા,
પ્રાણુ અપાન ગતિ જપ પલટે, ચલે સુપુમણુ જેસે છુટે પુવારા.
“ભ્રમર ગુફા ખીચ સ્થિર જળ હોવે; વાકુ મીટે તળ જકત કીનારા”
પલટે જીવ શિવકું દરસે, આદિ પુરૂષકા હોય ઉત્તરા.
બહુ ગિધ નાદ ગગન સખ, ગરજે હંસ શબ્દકી હોવત ધારા.
ઉતમની દેશ અગમ ખીમ કરના, વાં સાહેબકા ઘર હે સારા.
છૂટે વાસના જળ સુખ પાવે, વાકુ મીટે કીર કાળ કરારા,
મીટે જન્તળ જગતકી ભારી, અવર મીટે સખ કરમ કુકારા.
ત્રિકમકે શિર અહ્નુરૂ દાતા, હાથ પકડ દીએ મોક્ષ દવારા.

મનને શિક્ષા.

પદ ૬૩ (મારવાડી દેશી.)

હાંરે મનવા ધરને તું ધીર, ચેતન પુરૂષના ચરણમાંરે....જી.
ભ્રમણાની ભાખશે ભીડ જવુંરે, મટે જન્મ મરણમાંરે....જી.
જેમ હોય નીર માંહિ નીર, જીકું તો થાશેરે જાતિ વરણમાંરે..જી.

એક રસ રહેલું મારા વીર, સાચો શબ્દ સૂણી કરણુમાંરે....૭.
 ટેકી રહેજે તરવેણી તીર, ઉપાધી મટેરે સાહેબ શરણુમાંરે....૭.
 ગુરૂ જન મળે જો અમીર, ત્રિકમ ન રીઝે માયા તરણુમાંરે....૭.

झवडो त्यजवा सुबोध.

પદ ૬૪ (કાફી.)

ઝગડો છોડનેરે જરૂર. (ર)
 ઝગડો કરે જગદીશ ન રીઝે, લેખી કરે શું ભૂર.—ઝગડો
 પાંડિત વાદ કરે બહુ ભારી, મનનું ન તજે મગરૂર.—ઝગડો
 પોથી વાંચે ન મળે નિરંજન, ભટકણુ રહે ભરપૂર.—ઝગડો
 નિર્મળ થઈને નીરખ હૃદયમાં, સાચો ઉગે જ્યાં સૂર.—ઝગડો
 જ્યાં લગી મમતા રહે જગતની, ત્યાં લગી રહે પ્રભુ દૂર.—ઝગડો
 નિજ પદ ખેલે નાથ નિરંજન, નિરમળ વરસે નૂર.—ઝગડો
 કહે ત્રિકમ સદ્ગુરૂ પ્રતાપે, અટકળ રહી ત્યાં અધૂર.—ઝગડો

ध्यान कोनुं करवुं ?

પદ ૬૫ (પ્રભાત.)

સચ્ચિદાનંદ સુખ ધામ શ્રી કૃષ્ણકો, નિશદ્વીન હૃદય ખીચ ધ્યાન ધરીએ.
 કોટી જન્મો તણા કલેશ સે'જે મટે, લક્ષિત નિર્મળ થએ ઠામ ઠરીએ.
 પ્રેમ પૂરણ વડે પ્રીતિ આંધે પ્રભુ, રહે સદા નિકટ નિજ નિત્ય વસીએ.

પાવન પુરૂષ પરીબ્રહ્મ સહુ જક્તમાં, વ્યાપી રહ્યો નહિ દૂર જરીએ.
ત્રિકમ તન મન સોંપીએ તેહને, જક્તની વાસના દૂર હરીએ.
કાંઈ કરવું રહે નહિ કદી તેહને, સત્ય સંગત વિષે નિત્ય સરીએ.

મંગલ ગાન.

૫૬ ૬૬ (દરબારી કાનડો.)

શ્રી ગીરજા રમણ કૃણા નિધાન, સત્ય સમરો;
ઘડી ઘડી પળ પળ રટણ કરી હૃદયે, ચિત ધરો.—શ્રી૦
મહા મંગળપદ એજ વસ્તુ નિજ, જાણી સ્મરણ કરો.—શ્રી૦
ત્રિકમ તનમન ધન કરી અરપન, ત્રિવિધિ તાપ હરો.—શ્રી૦

શ્રી ઇષ્ટ પ્રતિ અમ્યર્થના.

૫૬ ૬૭ (કાનડો.)

અષ્ટ પ્રહર પ્રભુ દરશન દેજો, અવર ન માણું કાંઈરે. (૨)
જ્યાં જ્યાં દૃષ્ટ પડે હે ભવન, સનમુખ રહેજો ત્યાંઈરે.—અષ્ટ૦
જગ રચના ભુલવણી ભારી, મેટો મનડા માંહીરે;
આપ વસો અંતરમાં આવી, ગિરીવરધર ગોસાંહીરે.—અષ્ટ૦
લેહુ લાગી ત્રિકમને તમણું, આવી પકડો ખાંહીરે;
કૃપણ હરિ કૃણામય સુંદર, વિનતી વિસરજો નાહીરે.—અષ્ટ૦

શ્રી રણછોડરાયજીને સેવક ભાવે વિનંતી.

પદ ૬૮ (શીવજી શહરીઆનો રાગ.)

મહારા મન ગમતા મહારાજ;	રાય રણુછોજી.	રેખ
તમે છો સેવકના શિરતાજ;	"	"
આપી પુરો હૃદયમાં વૈસ;	"	"
ન મા'ગું બીજું તમારી પાસ;	"	"
વકાલા ઘડી ઘડી દરશન દીજે;	"	"
જેથી મનડું મા'રું રીજે;	"	"
તમારું રૂપ મનોહર કારી;	"	"
દરશન કરવા તલસુ ભારી;	"	"
હિતે હરી ગ્રહોને હાથ;	"	"
છોજી નોંધારાના નાથ;	"	"
પ્રભુજી ભવ ભટકણુ છે ભારી;	"	"
તેથી લેજો આપ ઉગારી;	"	"
મારે નથી અવરની આશ;	"	"
નટાડો માયા મોહની કાંસી;	"	"
વિનંતી સુણો ગરીબની આજ;	"	"
મોહન મહેર કરો મહારાજ;	"	"
દેજો નિર્મળ ભક્તિ તમારી;	"	"
વિકૃલજી તમ પર જાઉં વારી;	"	"

પૂર્વે ડંક ઋષિને વર આપ્યું;	”	”
ઠાકોર આવી દ્વારકા સ્થાપ્યું;	”	”
ખોડાણે સેવ્યા કૃષ્ણ મોરારી;	”	”
તેની કીર્તિ જગતમાં ભારી;	”	”
ત્રિકમ કહે છે બે કર ભેડી;	”	”
મુજમાં બુદ્ધિ બહુ છે થોડી;	”	”

આદ્ય પુરુષ પ્રકાશ.

પદ ૬૯ (ગિરધારીરે એ લય.)

ઝોળખજેરે આદ્ય પુરુષ અવિનાશી;
જેથી મટે સરવ લવ કાંસી.

સાખી.

ભાવાતિત લક્ષિત વશ ભારેરે, ભજે તેને ભૂલે નહિ ક્યારેરે;
આવી આવા ગમનને નિવારેરે, સુખ આગરે, રહ્યા સર્વે ઘટ વાસી;
સદા અનુલવ જ્ઞાન પ્રકાશી.—ઝોળખજેરે૦

સાખી.

જ્યારે જ્યોતિ સ્વરૂપે મગશેરે, ત્યારે તિમીર હૃદયનું ટગશેરે;
ભાગ્ય પૂર્વ જન્મનું ક્ષણશેરે, વિશ્વંભરે, વિમગ્ન સ્વરૂપે વિલાસી.
તેના ચરણમાં પ્રાગને કાશી.—ઝોળખજેરે૦

સાખી.

મન મંગળ રૂપમાં મંગલશેરે, ચિત્ત ચંચળ ગતિ સૌ ચળશેરે,
મોહ માયાના પાછા વળશેરે, આનંદ નીરે, સીમા રહે સહુ ભાસી;
વળી અખંડ જ્યોત ઉભરી.—ઓળખજોરે.

સાખી.

તેમાં સર્વ સંકલ્પ સમાવોરે, વૃત્તિ સર્વ તેમાં વિરમાવોરે;
ફરી જન્મ મરણમાં ન આવોરે, ત્રિકમનેરે, સદ્ગુણ મળ્યા સુખરાશી.
કીધો નિર્ભય પદનો નિવાસી.—ઓળખજોરે.

પ્રભુ શરણ થણા સેવકના ઉદ્ધાર.

પદ ૭૦ (રાગ ઉપરનો.)

હે પ્રભુજી રે, આળ્યો હું શરણ તમારી;
ભરોંસો છે આપનો ભારી.

સાખી.

શરણાગતને સુખદાતારે, તમે સર્વ કુટુંબ પિતૃ માતારે;
દીજે શાન્તિ અને સુખશાતારે, કૈવળપદ ગામીરે, વિનતી
સુણો એક મહારી.
દીજે સંકટ સર્વ નિવારી.—હે પ્રભુજી

સાખી.

સગપણ તો તમારું સાચુરે, માટે માયા રંગ ન રાચુરે;
જગજીવન તમને જાચુરે, નિર્મળપદ વાસીરે;
માધવ મોહન મોરારી, વિઠલ તમપર જાઉંવારી.—હે પ્રભુજી

સાખી.

અંતરની જાણો અવિનાશીરે, શું કે'વું પડે સુખ રાશીરે;
પરમારથ પૂરણ પ્રકાશીરે, ચૈતન ઘનરે, ચિતની મટાડો લાચારી;
આણે અવસરે લેજો ઉગારી.—હે પ્રભુજી

સાખી.

પ્રભુ સાચો ભરેંસો તમારોરે, સંસારીડો દીસે છે ખારોરે;
નથી એકે ઉગરવા આરોરે, ત્રિકમનેરે, ચરણ શરણે લો તમારી;
કરુણામય હે ગિરધારી.—હે. પ્રભુજી

મનને સંતુષ્ટકર.

પદ ૭૧ (આશાગોડી.)

સાર વસ્તુ નિજ નામ, ભજ મન સાર વસ્તુ નિજ નામ. (૨)
નિરખ નિરંતર અંતરમાંહી, પલપલ આઠો જામ.—ભજ
સર્વ સુખોની એ છે અવધી, મગતાં ન બેસે દામ—ભજ
તું એનાથી એ છે સરવમાં, પ્રાપત, પૂરણ કામ.—ભજ

વિશ્વનાથ વ્યાપી રહ્યો, સઘળે ડાલો ન દીસે ડામ.—ભજ૦
 તજ તૃષ્ણા માયા મદની સહુ, એ ભુલવણી તમામ.—ભજ૦
 સદ્ગુરૂ સાનવડે ત્રિકમને, મળીયું અલખનું ધામ.—ભજ૦

સર્વત્ર આત્મદર્શન કરનારના અનુભવોદ્ધાર.

પદ ૭૨ (રાગ ઉપરનો.)

ભાસે આતમ રામ, સરવમાં ભાસે આતમ રામ.—(૨) ,
 આતમ રામ વિના અન્ય ન દીસે, દશે દીશાએ તમામ—સરવ૦
 જ્યાં જોવું ત્યાં એક અનામય, નિરભય નિરમળ સ્યામ—સરવ૦
 કર્મ વડે દીસે નાનાવત, નર પશુ વૃક્ષ ને વામ.—સરવ૦
 તત્ત્વ વિચાર કરીને જોતાં, સર્વનું છે એક ડામ.—સરવ૦
 અંતર ખોળે મળે અલખેલો, નિરાલખ નિજ નામ.—સરવ૦
 ત્રિકમ પ્રેમ વિના પરસે નહિ, આતમ અનુભવ ધામ—સરવ૦

ચિદાનંદ લહરી ક્યાંથી પ્રકટે છે ?

પદ ૭૩ (રાગ ઉપરનો.)

પૂરણ પરમાનંદ, પ્રગટે જ્યાં પૂરણ પરમાનંદ.
 સર્વ કર્મ સમરોપા એને, થઈ ખેસો નિરદ્વંદ.—પ્રકટે૦
 નિર્મમ નિર્દીકાર થવાનું, એ છે સ્થાન સ્વદ્વંદ.—પ્રકટે૦

વાણી વિનોદ રહે સહુ અગાં, મનડું ખને ત્યાં મંદ—પ્રકટે૦
 લહરી સુખ સાગરમાં સમાતાં, મટે સરવ ભવ કંદ.—પ્રકટે૦
 કેવળ અનુભવ રૂપ પ્રકાશે, આપે આનંદ કંદ.—પ્રકટે૦
 ત્રિકમને સદ્ગુરૂ કૃપાથી, ભાર્યો નિજ આનંદ.—પ્રકટે૦

મનને જ્ઞાનવાટિકામાં પ્રવેશવા સદ્બોધ.

પદ ૭૪ (કચ્છી કાફી.)

મનડા ભજને વારમવાર;
 તુજને મળે સરજનહાર.....૭.
 સદ્ગુરૂની સાન પકડી;
 ઉતરો ભવજળ પાર.....૭.
 નિર્ભય પદમાં વાસ વસતાં;
 નાવો દુઃખને દાર.—મનડા૦
 ભક્તિનું ફળ ભારે મળશે;
 ધ્યાન ધીરતા ધાર.....૭.
 આત્મ ગ્રહને આપે ઓળખ;
 ભૂલી સહુ સંસાર.—મનડા૦
 શિવ પદમાં સુરતા સમાવી;
 મોલી મનવો માર.....૭.
 વાસનાઓ વળશે પાછી;
 જ્યારે મળશે કિરતાર.—મનડા૦

નિરાલંબે નિત્ય રહેતાં;
 મટે કરમ કુઠાર.....૭.
 ત્રિકમને સ્વામી અલખ મળીઆ;
 ભાગ્યો ભરમ વિકાર.—મનડા૦

જ્ઞાન વાર્તા.

પદ ૭૫ (ચાલતી ચોપાઇ.)

જ્ઞાનિ કરીએ જ્ઞાનની વાત, જેથી હોય બ્રહ્મ સાક્ષાત;
 જન્મ મર્ણુનો ફેરો ટળે, વસ્તુ વસ્તુ માંહીજ મળે. ૧
 સદ્ગુરૂ વિના ન સમજણુ પડે, ભેદ બ્રાંતિ આવી સૌ નડે;
 સાધન પણ વિધ વિધનાં કહ્યાં, વગર સમજે જવાયે વહયાં. ૨
 શાસ્ત્ર પુરાણનો નાવે પાર, મત ઝાઝાનો વધ્યો વહેપાર;
 એક બીજને નિંદે સહુ, વાદ વિવાદ વધીઆ બહુ. ૩
 પકડે તે છોડાયજ નહીં, જેમ મર્કટે મુંઠજ ગ્રહી;
 એમ જગતમાં ફંદો વધ્યા, એક બીજ લડવાને શધ્યા. ૪
 ખરી વાતની કરે ન ખોળ, બેસે પંડીત ઓળ્યા ઓળ્ય;
 તજે નહીં અભિમાન લગાર, તર્ક વિતર્કો કરે અપાર. ૫
 મનનો એકે તજે ન મેલ, દીસે છત્રપતિ શા છેલ;
 ડહાપણમાં કુલે બહુ જન, ઇશ્વરનું ન કરે ભજન. ૬
 છે આ જગનો એક સજનાર, તેને ભૂલી ભમે અપાર;

સમજો તો છે ટુંકી વાત, સત્ય સમાગમ કરીએ બ્રાત. ૭

જ્યારે નિર્મળ બુદ્ધિ થશે, અભિમાન દેહનું સહુ જશે;
હરી લક્ષ્મીનો લાગે રંગ, ત્યારે મળશે સંતનો સંગ. ૮

તત્ત્વજ્ઞાનની સમજણ પડે, ત્યારે મારગ મોક્ષનો જડે;
“ પ્રણવ ધ્યાન પ્રથમ કીજીએ, ” સાર વસ્તુ સમજી લીજીએ.” ૯

“ દૃષ્ટા દૃષ્યને દર્શન ટળે, ત્યારે જીવ શિવને મળે; ”
“ વૃત્તિ વૃત્તિ માંહિ સમાય, તે પદ તો નિર્વાણ મનાય.” ૧૦

ત્યાં નથી જાતી કે વર્ણ, ત્યાં નથી આકાશ કે ધર્ણ;
કાળ દેશ કે સીમા નહીં, લેહ ભ્રમણા ત્યાં નવ રહી. ૧૧

દૂળ ગોત્ર શાખા કે વેદ, દીસે વસ્તુ સર્વ અલેદ;
આદી મધ્ય કે અંત ન કોઈ, હું મહાડું ત્યાં જાય વિદ્યોઈ. ૧૨

અનંત જ્યોતિ પ્રકાશે આપ, પરમ પુરૂષનો દેશ અમાપ;
મન બુદ્ધિ ચિત ને અહંકાર, તે સર્વેનો આવે પાર. ૧૩

ચાર વાણીથી અકળ અલેખ, કોઈ તરેહનો નહીં ત્યાં લેખ;
“ તત્ત્વમસિ તો એ સાક્ષાત્, સાંભળને જ્ઞાની તું વાત.” ૧૪

નિરાલંબપણે રહેવાય, જન્મ મરણનો ભય ટળી જાય;
સહજવસ્થા સુખમાં રહે, એ અવસર કોઈ જ્ઞાની લહે. ૧૫

ટળે જકતની તૃષ્ણા સર્વ, પંચ ભૂતનો મટતાં ગર્વ;
જ્ઞાન ગરીબીને સંતોષ, ધરે નહીં કોઈપર રોષ. ૧૬

- યથા લાલ આવી જે મળે, તે દેખી ચીતડું નવ છળે;
 “કાર્ય સહુ કારણમાં સમે, અંતર વૃત્તિ અંતર રમે.” ૧૭
- “ત્રણ ગુણોથી છે પરવાત, ટળે પ્રકૃતિ હોય નિર્વાત;”
 “એક વસ્તુ તે એકજ ભાસે, ત્યારે તેથી કાળજ ત્રાસે. ૧૮
- “નિઃસંશય મન જ્યારે થાય, તર્ક વિતર્કો સર્વે સમાય;”
 “ક્ષેત્રતણા ક્ષેત્રજ્ઞજ હોય, સાક્ષી ચેતા કૈવલ્ય જોય.” ૧૯
- પરમારથ તેનો સહુ થયો, પૂરણમાં પૂરણ થઈ રહ્યો.
 અવર જઠન અભિમાને વહે, કાળ પાશનાં બંધન સહે. ૨૦
- છૂટે નહીં જીવ અજ્ઞાન, જ્યાં લગી ભર્યું માયાનું માન;
 કર્મતણા વશ વર્તે તેહ, પંચ વિષયમાં રાખે નેહ. ૨૧
- મિથ્યા વાત વેદાન્તની વહે, મન તો પૂર્ણ ભર્યું મહે;
 માયા દેખી રીઝે રંક, તેથી કેમ થવાય નિઃશંક. ૨૨
- આઠે પહોર ધનની અભિલાષ, એક બીજની રાખે આશ;
 નિર્મળ નીતિ નહીં જ્યાં લગી, નહિ એ ભક્તિ એ છે ડગી. ૨૩
- ઉપર બતાવે સંતની દેશી, અંતરની વૃત્તિ રહે દેષી;
 બીજને દે જ્ઞાનનો બેધ, પોતાનો નવ જાય કોંધ. ૨૪
- છળ કપટથી જનને છેતરતા, પછી પેટ પોતાનું ભરતા;
 માલ તાજ બનવી રૂડા, દૂધપાક અને માલપુડા. ૨૫
- મેવા મિશ્રી આરોગે નિત્યે, પુષ્ટ દેહ બનાવે અનિત્ય;
 સુખ પાલને નરમ બીછાનાં, ગાદી તકીઆને પીચ દાનાં. ૨૬

મિથ્યા સુખ દેખી મલકાય, જો ન મળે તો કરે હાય હાય;
 પરધન પામી કરે બહુ શેખી, એક બીજાના દેખાદેખી. ૨૭
 જુઠ ભરાણું જગમાં બહુ, મોહ વશે મુંઝાણું સહુ;
 ઇશ્વરને ઓળખીઓ નહિ, મિથ્યા વાટે આલ્યા વહી. ૨૮
 ધર્મતાણા આગ્રહી અનેક, પણ નવ સમજે સત્ય વિવેક;
 કોઈ કહે નિર્ગુણ છે દેવ, કોઈ કહે સગુણ તતખેવ. ૨૯
 સાચું તે સમજે કોઈ જન, પ્રભુ ચરણમાં રાખે મન;
 જગમાં એક વિશ્વંભરજાણો, તેમાં બ્રાન્તી કદી ન આણો. ૩૦
 “એકાગ્ર ચિત અંતર તાણો, સદગુરૂથી ઇશ્વરને જાણો;”
 તેજ વાટે નિઃસંશય હોય, ખરી ખબરથી દુખડું ખોય. ૩૧
 “વળી સરવથી મટે વિરોધ, તેજ ખરો સાચો છે બોધ;”
 “જીવ સર્વ પોતાના ગણે, નિરપરાધીને નવ હણે.” ૩૨
 સમાનપણે સરવેપર પ્રેમ, શત્રુ ગણી નવ રાખે વહેમ;
 દયાવાન ને અંતર શુદ્ધ, પાપ તણી નવ ઉપજે ખુદ્ધ. ૩૩
 પ્રેમાળ હૃદય રહે નિશઠ્ઠિન, કોઈ સમય નવ હોય મલીન;
 હરીભક્તશું બાંધે પ્રીત, ચાલે જગમાં રૂડી નીત. ૩૪
 દુષ્ટ વચન કોઈને નવ કહે, દુઃખ પડે તે સરવે સહે;
 કોઈ ઉપર દોષ નહીં ધરે, એક ઇશ્વરના રહે આશરે. ૩૫
 જાતિ વરણને કુળ અભિમાન, તે સર્વેનું તોડે તાન;
 સદા રહે નિરમાન સ્વભાવ, કદી ન ખેત્રે જુડા દાવ. ૩૬

- શાન્તપણે રહી વચન ઉચારે, હૃદયે ખેદ કદી નહીં ધારે;
તેવા જન છે હરીના દાસ, રાખો તેપર દૃઢ વિશ્વાસ. ૩૭.
- મહા મંગળપદને મેળવે, સાચી ભક્તિમાં લેળવે;
તેમાં નથી દામનું કામ, વગર કોડીએ રીઝે રામ. ૩૮
- સામગ્રીની નથી જરૂર, જ્યાં તૃષ્ણા ગઈ છે ખડું દૂર;
પેટભરા નહીં હરીના દાસ, રાખે નહીં ઝાઝું ધન પાસ. ૩૯
- કર્મ ભાવે મળે જેટલું, યથાવિધિ ખરચે તેટલું;
ભરે નહીં ધનનો ભંડાર, સમજી માયાનો એ માર. ૪૦
- માર્ગ પંથને ધર્મના લેખો, તે ઇશ્વરના ભક્તો લેખો;
“કોઈ સંગે નવ કરીએ વાદ, કલેશ તણો તે છે ઉન્માદ.” ૪૧
- વેદશાસ્ત્ર પુરાણ ને ગીતા, અમૃતમય એ ભરી સરિતા;
જેને ભાવે તે જન પીએ, અન અધિકારી તેથી ખી’એ. ૪૨
- તેનો ધરીએ નહીં સંતાપ, સગાં સહોદર કે હોય આપ;
પૂર્ણ પૂણ્ય વિણ સુમતિ ન હોય, માટે દુઃખ નવ ધરીએ કોય. ૪૩
- જીવ સર્વનો કર્તા એક, રચી બગીચો કર્યો વિવેક;
ભાત ભાતના ક્રીધા રંગ, જેવો વાદીગરનો ઢંગ. ૪૪
- નૃતકી વેશ નવા ખડું ધરે, પણ પોતે એકજ અનુસરે;
તેવો માયાનો વિસ્તાર, સર્વને શીર સરખો ભાર. ૪૫
- આપ આપણા બોજે દુઃખી, તેને કોણ કરે જઈ સુખી;
બોજ વગરનો હોય કોઈ જન, જેનું પરમારથ પરમન. ૪૬

તેવો જન કોઈ આવી મળે, યોજ ઉતારી સાથે પળે;
કરે સુખી ને દુઃખ સહુ હરે, તેવા જન હોય પ્રભુ આશરે. ૪૭
માટે ભાઈઓ સમજો સાર, મનુષ્ય દેહ ઉત્તમ અવતાર;
હરી હરી હગલાં દીજીએ, કાર્ય સર્વ ઉત્તમ કીજીએ. ૪૮

કરવું તે ભોગવવું પડે, આગળ પાછળ આવી નડે;
દુઃખ દેખીને કૂટે કપાળ, પાણી પહેલાં ન ખાંધે પાળ. ૪૯
પછી વિમાસણ શીદને કરો, આગળથી ચિત્તમાં નવ ધરો;
દુખ્યા પછી ઉગારે કોણુ, કામ ન આવે જોષિ જાણુ. ૫૦

હવે કિનારે આબ્યું નાવ, પાર ઉતર્યાનો લીજે લા'વ;
અમૃતમય વસ્તુ લીજીએ, કાર્ય સફળ સર્વે કીજીએ. ૫૧

ભોખ ધરે તે ભીખી ખાવા, જગતમાંહી જીઠા ધરી દાવા;
“અંગ રંગે ઈશ્વર નવ મળે, મન રંગે તો દુઃખડું ટળે.” ૫૨

“માટે કોઈ ન ગદલો વેશ, દૂર ગએ પણ ન મળે દેશ;”

“અંતર ખોળે જાય અજ્ઞાન, એક ચીત કરી ધરજો ધ્યાન.” ૫૩

“શ્વાસ ઉપર જો સૂરતા ધરો, ઉર્ધ્વ માર્ગ લઈને સંચરો;”

“ધીરતા ધરીએ ગગનમાં ઝાર, ત્યારે મળશે પ્રભુનું દ્વાર” ૫૪

“નિજ પદનાથ નિરંજન તણું, સ્ફટિક પ્રભા તેજોમય ઘણું;”

“સ્વરૂપ મનોહર મહા વિશાળ, ત્યાં નવ પહોંચે કાળ કરાળ. ૫૫

સદા એક રસ વ્યાપક દેવ, સાચી તેની કરીએ સેવ;

તે વિષુ જગકર્તા કોઈ નથી, ઉત્તમ પુરૂષ એતો સર્વથી. ૫૬

માટે સમજો જ્ઞાની જન, આદી યુરૂપનું કરો ભજન;
 નિખીલ જકતથી ન્યારો નથી, શાસ્ત્ર પુરાણે વાણી કથી. ૫૭
 તેમાં શું સંદેહજ કરો, વેદ વચનથી ચિતમાં ધરો;
 મટવા કોટી જન્મના કલેશ, આપે જવું આપણે દેશ. ૫૮
 પોતે ભૂલ પોતાની કાઢો, તજો લોભી સંગનો મારગ આડો;
 શીદને પકડી બેઠા પુંછ, મિથ્યા શીદને મરડો મુછ. ૫૯
 પસ્તાવો પાછળથી થશે, અવસર તો એજે સૌ જશે;
 અંતે જૂઠું ન આવે કામ, તેથી રીઝે ન રાઘવ રામ. ૬૦,
 ત્રિકમ સદ્ગુરૂ શરણે રહી; શિખ સરવ મનડેથી ગ્રહી;
 મટ્યા સર્વ મનના પરિતાપ, જાપ્યા બુકતે અજંપા જાપ. ૬૧
 કૈવલપદ કેશવનું મળ્યું, જન્મ મરણનું દુઃખડું ટળ્યું;
 એ સૌ સદ્ગુરૂ તણો પ્રતાપ, સ્થાનક મળીયું અંતે અમાપ. ૬૨

સર્વત્ર રૂપ દર્શનકારના આનંદોદ્ગાર.

૫૬ ૭૬ (રાગ પ્રભાત.)

સાચું સગપણ શામળીઆનું,
 અવર તે જૂઠી સગાઈ;
 હશે દીશામાં જ્યાં જોઉં ત્યાં,
 ભગવત રહ્યા ભરાઈ. સાચું
 નિર્મિશ એક ન્યારા નવ દીસે,

જુઓ અંતર લવ લાઈ;
 પરમાનંદ પૂરણ અવિનાશી,
 છે અવિચળ પદ લાઈ. સાચું
 શરણાગતને એ સુખદાતા,
 ગોવિંદ જ્ઞાન ગોસાંઈ;
 સદા એક રસ વ્યાપી રહ્યા હરી,
 એ વિણ અવર ન કાંઈ. સાચું
 ત્રિકમ છોડ જગતની માયા,
 હરખે હરી ગુણ ગાઈ;
 કરે કૃપા કેશવ તુજ ઉપર;
 એજ ખરી છે કમાઈ. સાચું

જીવત્વ ટાલવા પ્રબોધ.

પદ ૭૭ (રાગ ઉપરનો.)

ભજ ભગવંત પૂરણ પુરુષોત્તમ,
 એજ સદા સુખદાઈ;
 તજ મદ મત્સર લોભ મોહ છળ,
 કુખુદ્ધ ક્રોધ કુટિલાઈ. ભજ
 કર સત સંગત, શાન્તિ ધર ચિત્તમાં,
 પ્રિય પરમારથ પાઈ;

મટશે કલેશ કોટી જન્મના,
 રહે પ્રભુ ચરણે સમાઈ. લજ૦
 નિર્મળ નાથ નિરખ નિજ અંતર,
 જગત લાવ વિસરાઈ;
 તન મન ધન અર્પણુ કર હરીને,
 એજ લક્ષિત સુખ લાઈ. લજ૦
 ત્રિકમ સાર સમજ મન માંહી,
 એક રસ ધ્યાન લગાઈ;
 મળશે મન મોહન મન ગમતા,
 સદ્ગુરુ કરે સહાઈ. લજ૦

આંતર દીપોત્સવી ક્યારે પ્રકટે ?

પદ ૭૮ (કાફી.)

હરખેથી હરિ લજતાંરે, દીક્ષમાં તો દીસે દીવાળી;
 પ્રભુ પદ પ્રેમેરે, નિર્મળ થઈ દ્યો ન્યાળી.

સાખી.

સત્ય વસ્તુ સમજ્યા વિના, ભ્રમણા મટે ન લાઈ;
 એક અચંબો દેખીઓ, પરવતને ગળી ગઈ રાઈ.
 તન મન તો જોણે ટાળ્યાંરે, બીજ સૌ દીધાંઆળી.-હરખે૦

સાખી.

આદ્ય મધ્ય ને અંતમાંરે, એક અખંડ અપાર;
નિરાધાર નિજમય હરિ, અખિલ જગત કીરતાર.
સાચો તો એને સમજરે, લાવેથી લેજો નિત્ય લાગી.—હરખે૦

સાખી.

પૂરણુ પ્રહ્લ પરમાત્મારે, લવ લંજન લગવંત;
તેનો ધરીએ આશરેરે, એમ કહી ગયા સહુ સંત.
બુઝતાનાએ બેલી રે, વહેતાંને લેશે એ વાળી.—હરખે૦

સાખી.

ત્રિકમ ત્રિભુવન જોઈનેરે, કીધો સત્ય વિચાર;
શરણે રહ્યો ગુરૂદેવને, મટવા મોહ વિકાર.
આનંદે અવિનાશીરે, ચિતડેથી લીધા ચાળી.—હરખે૦

મનને પ્રભુ મજવા સુબોધ.

પદ ૭૯ (રાગ મારવાડી.)

ભૂડ્યા શુ' લમોરે, માથે છે ભટકણુનો ભાર,
રૂઝાં શુ' રમોરે, કરતાં કેમ નથી વિચાર.
મન મોહે લયુંરે, તેનો કદી ન આવે પાર;
દુઃખડું ના મટેરે, લીધા અનંત વાર અવતાર.
અવસર જાયછેરે, કેમ નથી લજતા કીરતાર;

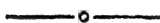
આખર એ નડેરે, આ સૌ માયા કેરે માર-
 ચેતાવું ચેતજેરે, સાચો નથી જરા સંસાર;
 જુગતે જાણજેરે, ભાવે ભજવા દેવ મોરાર.
 કાયા કારમીરે, જેવી માટી કેરી ગાર;
 વણશે વારમારે, પડતો રહે સરવ પરિવાર.
 નજરે સહુ જુએરે, પણ એ ડરતાં નથી લગાર;
 અંધા ધુંધમારે, ચાલી રહ્યો જગત વહેવાર.
 ત્રિકમ ટેકજેરે, સાચા સદગુરુ કેરે દ્વાર;
 રીઝે રામજીરે, ઉતારે આ ભવ પેલે પાર.

જ્ઞાનમાં પ્રવેશવા નિમંત્રણ.

પદ ૮૦ (છંદો.)

ગુરુસે સમજલે જ્ઞાન,
 ધ્યાનકો કરલે દેહરે;
 અંતર મુખ કર વાસ,
 રૂપ હે ઓતો તેરો.
 દૃઢ નિશ્ચય કરી જાણ,
 સોહી સુખકો હે ઝેરો;
 નિશ્ચલ હો ઉસ ઠોર,
 મિટે તનકો તળ ફેરો.

આઠો જામ આનંદ,
 નહીં વા મેરો તેરો;
 કેવાળો ઓહી અખંડ,
 નૂર ખરસત હે મેરો.
 કહે ત્રિકમ સત યાત,
 સંત સખનકો ચેરો;
 સદગુરુ કે પરતાપ,
 મિલ્યો અખ અમૃત ખેરો.

વ્યેયાકાર વૃત્તિ કેવી રીતે કરવી ?

પદ ૮૧ (હરીગીત)

ઓમકારનો દીવો બળે, જો ધ્યાનમાં ધિર્તા ધરી;
 તુજ અંતરે છે એ સદા, એ વાત તો વિગતે ખરી.
 નથી તેલ કે બત્તિ તહાં, એ અગમ જ્યોત અપાર છે;
 લીલા કહી ના જાય કેથી, સર્વનો એ સાર છે.
 એક સૂક્ષ્મ નાડી ઉર્ધ્વગમની, પરનામે પરખીએ;
 નિજ રૂપને દરશાવનારી, નિરાકારે નિર્ખીએ.
 પરિપૂર્ણ એ પરમાર્થ મારગ, શુદ્ધ થૈને સંચરો;
 કરવું ન રહે પછી કાંઈ એમાં, મળે જો અમૃત ઝરો.

ભવપાશ બ્રમણા છુટવા, સાચા ગુરૂને શોધીએ;
 ગ્રહિ સાન સમજણુ કારણે, એકાગ્ર થઈ મન રોકીએ.
 ત્રિકમ કહે તુર્યાપદે, અવસાને રે'વું આપમાં;
 પછી રહે જગત જળ મારતું, સર્વે સરવના માપમાં.

સંયમ પ્રવેશક સોપાન.

પદ ૮૨ (રાગ પ્રભાત.)

ઝંકારનો દીપ, પ્રકટાવ્યને ઘટ વિષે;
 સૂક્ષ્મ નાડી વિષે, જૈને જોને;
 પ્રકટ પુરૂષોત્તમ, તુર્ત ત્યાં તો મળે,
 દર્શને દેહની, બ્રાન્તિ જોને.

૧

દ્વારપાલો જે, ઇન્દ્રિય ગોલક તણા;
 તે સહુ જાંઘ્ય, જેમ ખીલે દહોને;
 અતી બળવંત, નાયક મન દેહમાં;
 તેહના સર્વ સંકલ્પ ધોને.

૨

સૂર્ત સીડી રચી, પવનના પગથીએ;
 ચઢ જઈ ગગનમાં, શાન્ત હોને;
 ત્રિકમ કહે, ગુરૂદેવને આશરે;
 લાગે નહીં, સ્થામતા સાથે સોને.

૩

યથાર્થ ભક્તના ઇષ્ટશ્રી પ્રતિ સ્પષ્ટોદ્ધાર.

૫૬ ૮૩ (જૂનું રે થયું દેવળ એ રાહ.)

તમને સોંપી શામળીઆ મુજદેહ, હવે તો મહારૂં કાંઈ ન રહ્યું. (૨)
 બહુરે જન્મથી બહાલા, ભ્રમણામાં ભૂંડ્યોરે;
 આરે અવસરમાં, મુજને ભાન થયું.—કાંઈં
 જ્યાં જ્યાં જોઉં ત્યાં પ્રભુ, તમે સચરાચર;
 આપ વડે આતો, સરવે જગત થયું.—કાંઈં
 સાચાના સંગી તમે, આઘ અવિનાશીરે;
 તમને સેવ્યાથી; મહારૂં સર્વ ગયું.—કાંઈં
 ત્રિકમના સ્વામી પ્રભુ, અંતર યામીરે;
 તમારા દરશનથી, મનડું મગન થયું.—કાંઈં

સમ દૃષ્ટી રાખવા જોવને સુબોધ.

૫૬ ૮૪ (રાગ કાલીંગડો.)

નિંદા છોડો સખે પરકી, બળર તો કરો ગુરૂ ધરકી. દેક.
 સળકે ઉપર બસે નિરંજન, ઉન્કી માયા ફરકી;
 પૂરણુ બ્રહ્મસેં પ્રીત લગાવો, એર સીયાવરકી.—નિંદાં
 એક ચીજકી બની મૂરતી, નારી એર નરકી;
 ઉનકે અંદર રામ બિરાજે, ખોલ દેખો બિહકી.—નિંદાં

તમાસગીરને કીયા તમાસા, મળ ઘડી ભરકી;
 મોહ જાલમેં જગ ભરમાયા, ભૂલ પડી હરકી.—નિંદા૦
 કહે ત્રિકમ ગુરનાથ આશરે, કીકર મીટી ઝરકી;
 અખ તો સંતો રમું રામમેં, સૂરત રહી સરકી.—નિંદા૦

इष्टश्रीने नाव तारणार्थे विज्ञप्ति.

પદ ૮૫ (રાગ ધનાશ્રી.)

નાવ પડયું મધ્ય દરીએ; ગોવિંદા નાવ પડયું મધ દરીએ;
 મહાજળ ભરીયું, સૂરત ન પહોંચે, કેમ કરી પાર ઉતરીએ.—ગો૦
 પવન કરે તોફાન ચહુ દીશ, ડગતું દેખી બહુ ડરીએ.—ગો૦
 નાવિક ભેર કરી હવે થાક્યા, અધવચ મુંગા રહી મરીએ.—ગો૦
 નાથ તમારો પુરો ભરોંસો, બાંહ્ય થડો તો ઉગરીએ;—ગો૦
 પાહિ પાહિ પુરૂષોત્તમ પાવન, સાહ્ય થજો આણે અવસરીએ.—ગો૦
 ત્રિકમને છે ટેક તમારી, શરણ થઈ હુઃખ હરિએ.—ગો૦

मूर्खथी मौन रहेवुं.

પદ ૮૬ (કાફી, ત્રીતાલ અથવા કાલીંગડો.)

બાતાં કયા કરની મૂરખનસેં, જાકી સૂરત લગી અનધનસેં—બાતાં૦
 નિજ અંતર ખોળે નહીં મૂરખ, હુંદ કીરત બનબનસેં;
 બિદા પઠ પડિત કહાવે, કોધ ન છુટે મનસે.—બાતાં૦

હરિ લક્ષિતરસ પ્રેમ ન જાને, ખાત કરે બહુ છલસેં;
 કળ સુધરે અયસેં જન જગમેં, હૃદય લયો બહુ મલસેં.—ખાતાં
 સત્ય સંગ ખીન સુધરે ન કરની, ખાત ખિચારો મનસેં;
 જૂઠ રહે જળ લગ ઘટ ભીતર, નજર ન લગે નિર્મળસેં.—ખાતાં
 ત્રિકમ કૃપા લઈ સદ્ગુરૂકી, મીટયો સંગ અળ બલસેં;
 રામ વસે નિજ અંતર ખાહિર, લજન હોવે પલપલસેં.—ખાતાં

જ્ઞાન દશાના અનુભવોદ્ધાર.

પદ ૮૭ (સખી સ્વપ્ન મહીં—એ લય.)

નિજ અંતર જ્યોતિ પ્રકાશ લઈ,
 એહી ખાત ન મુળસેં જાય કહી;
 અધ ઉર્ધ્વ દશોદીશ વ્યાપિ રહી,
 જહાં કર્મ ન કાળ સુભાવ નહિ.
 સત શાન્ત સદોદિત આપ એહી,
 ભવ બંધન છોડન હારજેહી;
 સમજો અળ રામ રે'માન તેહી,
 ગુરૂ જ્ઞાન વિના નહિ જાય લહી,
 કહે ત્રિકમ તત્ત્વ વિહાર વેહી:
 દેહ ભૂલે ખીના ન પમાય દેહી.

અદ્વૈત દર્શન કરાવનાર સરઠ શ્રેણી.

પદ ૮૮ (આશાવરી.)

જળ તક પાયા નહિ દેદાર, બહાં તક સળ રહી હયે તકાર.
એક હી ગુરુ એક હે ચેલા, એક ચલાવન હાર;
ખીના બિચાર સખી જગ ભૂલે, કરતહી મારા માર.—જળ૦
એક હી ચંદા, એક હી સૂરજ, એક હી સરજનહાર;
એક હી ચોલા બન્યા તત્ત્વસેં, એક હી પ્રાણાધાર.—જળ૦
એક હી જન્મ એક હી મરના, એક હી સુખ દુઃખ સાર;
એક હી ભૂખ તરસ હયે સખકો, એક હી સત્ય બિચાર.—જળ૦
એક હી હાર જીત સળ સરખી, એકહી ત્રિગુન બિકાર;
એક હી રાવ રંક હે જગમેં, એક હી નરચાર નાર.—જળ૦
ભેદ ભાવ કરમનકો ભાઈ, ભાસે ભેદ અપાર;
કહે ત્રિકમ સાહેબકા બંદા, સખસેં રખજો ખ્યાર.—જળ૦

મૂલે ન પ્રમાવા શિક્ષા સૂત્ર.

પદ ૮૯ (ઝુમખડાં અથવા પંચકડાનો.)

તમે શું ભટકો ભુલ્યા ભાઈ,
રામ રમે નિજ પદ માંડી; ટેક.
વેદ પુરાણ સૌ સાખ ધરે છે,
ઋષિ મુનિ કહે મુખથી ગાઈ.—રામ૦

પૂરણ પ્રેમ વિના ન મળે નારાયણ,
 સત્ય સંગ છે એમાં સુખદાયી.—રામ૦
 ધૂતા ધીંગાણા કરી બહુ ખેડા;
 પામર જાય તેમાં પકડાઈ.—રામ૦
 જીંહાના સ્વાદમાં સર્વે લોભાણા;
 માલ મેવા મિશ્રિ ખાઈ.—રામ૦
 ભક્તિ તજીને ભરમણામાં પેડા;
 કૃષ્ણ કૃપાળુ ન મળે કાંઠી.—રામ
 ચિત અચિત કરે પ્રભુ ધ્યાને;
 પુરૂષોત્તમ પ્રકટે ત્યાંહી—રામ૦
 ત્રિકમ કહે તન મનને રોકે;
 હરિ ચરણ ભક્તિ પાઈ—રામ૦

ચિન્મય ક્યારે થવાય ?

પદ ૯૦ (રાગ લાવણી.)

પ્રહસકા ધ્યાન ધરે ભાઈ,
 સદા ઉસ ઠોર રહે જાઈ;
 પ્રલય નીર સાગર જ્યું ભરીઆ,
 દશે દીશા ભરપાઈ.
 ખીના સમીર તરંગ ન જામે,
 વામન રહે સુમાઈ.

પ્રથમ ચંદ્ર સુરજ સમ કરના,
 એ ગુરુગમ ચતુરાઈ;
 અજપા જાપ હોય જળ એક રસ,
 ઉર્ધ્વ ગમન કર આઈ. પ્રહ્લો
 નિરાકાર નિજ અંતર જેલે,
 પ્રકૃતિ મૂળ ગુંમાઈ;
 નિરાલંબ પદ પાવે તળતો,
 પૂરણ લઈ કમાઈ; પ્રહ્લો
 કહે ત્રિકમ ગુરુ સંત કૃપાસેં,
 મનકી બ્રાન્તિ મીટાઈ;
 અળ તો સંતો રમું રામમેં,
 અળ હળ જ્યોત જગાઈ. પ્રહ્લો

સંતોનું શ્રેષ્ઠત્વ.

પદ ૯૧ (રાગ ઉપરનો.)

સંતનકે શિશ નમાવું,
 મેરે મનકે મેલ મીટાવું. ટેક.
 હરી સંતમે ફેર ન દેખું,
 જળ જળ દરશન પાવું;
 સંત ચરણ રજ શિશ ચડાવું,
 અપના માન ગુમાવું. સંતનકે

સંત કહે સો સત કર માનું,

મિથ્યા તર્ક ન લાવું;

પૂરણ પ્રેમસે મન અપનેકું,

સાહેબ ઘર દીખલાવું.

સંતનકે૦

સંત કૃપા બીન થોથી કરણી,

લુણ બીના જયું ખાવું;

સંત સંગમે શાન્તિ મીલે જળ,

મીઠે મૂર્ખ સંગ જાવું.

સંતનકે૦

કહે ત્રિકમ હરી સંત દયાસે,

નિજનંદ ગુણ ગાવું;

રામ બસે સખ ઘટકે અંદર,

મિથ્યા મોહ ન લાવું.

સંતનકે૦

સંત સમાગમ કેવું ફલ પ્રકટાવે છે.

પદ દર (રાગ ઉપરનો.)

સંતનકે સોખત પાઈ,

તનમનકી શીકર મીટાઈ;

સદા રહુ આનંદમેં, ગોવિંદકે ગુણ ગાઈ;

પાપ પૂણ્યકી સંશા મેટી, ભૂલી જગ ચતુરાઈ.—સંતનકે૦

આદિ પુરૂષકે આશરે, પૂરણ ભઈ કમાઈ;

સાહેબ સંગ સોદા કીયાહે, નિરમળ જયોત જગાઈ.—સંતનકે૦

નિત પ્રતિ શિશ નિવાયકે, જ્ઞાન ગરીબી આઈ;
 બહિર વાસના બેઠી ઝુરે, શિર પર હાથ લગાઈ.—સંતનકે
 સમતા સતકી કોટડી, બેઠે સંત સમાઈ;
 નિર્ભય નોખત બાજ રહીહે, સદ્ગુરુને દીબલાઈ.—સંતનકે
 ત્રિકમ માયા છોડકે, સાચી પ્રીત સુહાઈ;
 નિશકાર નિજ અંતર સમરૂં, ચિત અચિત કરાઈ.—સંતનકે

શ્રેય વૃત્તિ—સાધકનો સન્નિશ્ચય.

પદ ૯૩ (સિંહાનો કનરો.)

સદ્ગુરુ ચરણે સરોજે ઠરીએ,
 નિશદિન ધ્યાન ધણીનું ધરીએ. (૨)
 મહાસાગર માયાનો તરીએ,
 ફૂડ કપટ છળને પરહરીએ.—સદ્
 પ્રેમ ભક્તિ પંથે, પરવરીએ;
 હૃદય કમલ, ગોવિંદમય કરીએ.—સદ્
 પ્રભુ ભજતાં, જગથી નવ ડરીએ;
 દુરમતીઆંથી, પાછા ફરીએ.—સદ્
 કહે ત્રિકમ જો, જીવત મરીએ;
 તો આ જગતમાં, નવ અવતરીએ.—સદ્

મન સર્વાત્મ ભાવે શી રીતે જુણ ?

પદ ૯૪ (રાગ ઉપરનો.)

માન્ય અરે મન, સાચી શિક્ષા;
 પૂરણુ પ્રદ્ધ, ભજવા લે દીક્ષા.—માન્ય૦
 રામ વિના ન, કરે કોઈ રક્ષા;
 જ્યાં નહીં વાદ, વિવાદ કે પક્ષા.—માન્ય૦
 લેદ સગુણ, નિરગુણનો ભૂલ;
 શીદને ડહાપણમાં જઈ દુલ.—માન્ય૦
 રામ રમે, સર્વેમાં એક;
 તેનો સાચો, સમજ વિવેક.—માન્ય૦
 એ વિણ ન, મળે ઠાલો ઠામ;
 જ્યાં જુએ ત્યાં, દીસે રામ.—માન્ય૦
 નામ રૂપ ગુણ, અનંત અપાર;
 કોઈ ન પામે, તેનો પાર.—માન્ય૦
 આપ રહે, અળગા અદ્વૈત;
 જેવું પયમાંડી, નવનિત.—માન્ય૦
 અંતર બાહીર, એકજ દીસે;
 જ્યાં વિરમે સૌ, તત્વ પચીસે.—માન્ય૦
 નિરાધાર નિજ, અંતર ખેલે;
 સર્વ સૃષ્ટિના, પહેલે છેલે.—માન્ય૦

મહીમા કોઈથી કહ્યો ન જાય;
 ગુરૂ જ્ઞાને સમજે, સુખ થાય.—માન્ય૦
 જડ ચેતનનો, થાય વિવેક;
 તે પર ધરવી, સાચી ટેક.—માન્ય૦
 “લક્ષ ગ્રહી, અલક્ષે ઠરીયે”
 તો આ જગમાં, નવ અવતરીએ.—માન્ય૦
 પૂરણ પ્રહ્લનું સગપણ સાચું;
 નિશદિન, અંતરમાં એ જાયું.—માન્ય૦
 જીવન મોક્ષના, ફળને આપે;
 સ્થિર કરી, પોતામાં થાપે.—માન્ય૦
 સુખ સાગર, સુખમય છે ભારે;
 ભજવાથી ભવ, પાર ઉતારે.—માન્ય૦
 રહે નહીં ખીજું, કાંઈ કરવું;
 સદા પ્રહ્લનું, ધ્યાનજ ધરવું.—માન્ય૦
 તિર્થ વ્રત જપ યજ્ઞ ને દાન;
 તે વડે થવું, પ્રથમ નિર્માન.—માન્યરે૦
 વર્ણાશ્રમમાં, રહીને ભજીએ;
 કૂડ કપટ છળ, સર્વે તજીએ.—માન્ય૦
 ભોખ ધર્યાની, નથી જરૂર;
 જ્ઞાન તણે, પ્રકટે જો સૂર.—માન્ય૦
 જળ કમળવત્, જગમાં ફરીએ;
 અંતરમાં ભક્તિ, આદરીએ.—માન્ય૦

“ ચિત અચિત, અને જો લજતાં ”

“ જકત તણી વળી, માયા તજતાં ”—માન્ય૦

સદા પ્રેમ, :અંતરમાં વાધે;

એમ કરતાં, સત્ વસ્તુ લાધે.—માન્ય૦

બ્રહ્માકાર, વૃત્તિ જો થાય;

તર્ક વિતર્કો, સર્વે સમાય.—

તુર્યા પદ, બુદ્ધે હરનિશે;

સર્વ કાળ રહેવું, તે વિષે.—માન્ય૦

કોટી જન્મનાં, બળીયાં પાપ;

થયું પરમારથ, આપો આપ.—માન્ય૦

હોહરો.

ત્રિકમને સદ્ગુરૂની દયા, સંશે સર્વે મનના ગયા.

બ્રમણા લાગી લટકણુતણી, મળી શાન્તી સૌ શિરોમણી.

મનને સુબોધ.

૫૬ ૯૫

કરમન, કાંઈક સત વિચાર;

જેથી ઉતરે, આ લવ પાર.—કર૦

જન્મ મરણનું, લટકણુ લારે;

આવે વારમ વાર.—કર૦

શું ભૂલે, માયાને દેખી;
 એ છે મોહ વિકાર.—કર૦
 “જો નિજ અંતર, રૂઢ્ય કમળમાં; ”
 “ સ્થિર થઈ એક તાર. ”—કર૦
 સૂક્ષ્મ સ્વરૂપે, ભાસે ભગવત;
 માધન મુકુંદ મોરાર.—કર૦
 વ્યાપક છે, વિશ્વંભર સઘળે;
 સર્વતાણા આધાર.—કર૦
 નેતી નેતી કહી, નિગમ વખાણે.
 કોઈ ન પામે પાર.—કર૦
 ગુરૂ કૃપા વિણ, ગોવિંદ ન મળે;
 જો લણે શાસ્ત્ર અપાર.—કર૦
 પ્રેમ વડે, પામો પુરૂષોત્તમ;
 નિશ્ચે કરી નિરધાર.—કર૦
 કહે ત્રિકમ હરી, લક્ષિત વિના કંઈ;
 નથી જગતમાં સાર.—કર૦
 શીખ સુણજો, મનડા મારી;
 ચુકીશ નહિ આ વાર.—કર૦

ચિન્મય ચિતાર કેવો હોય ?

પદ ૯૬ (ગરબી.)

સખી અંતરના અજવાળે, હરીને નિર્જોરે.

એછે આરે જકતમાં એક, સરવમાં સરખોરે.

સખી પ્રપંચ પડદા માંહી, રમે અવિનાશીરે.

તેનો વીરલા ન જાણે લેદ, જ્ઞાન પ્રકાશીરે.

સખી નિરાલંબ નિજ માંહી, નિત પ્રતિ ન્યાળોરે.

નથી એતો આપણાથી દૂર, બ્રાન્તિ સહુ ટાળોરે.

“સખી તિર ત્રવેણીના માંહી, વસે વનમાળીરે.”

“મોટા મુનિવર દે છે શાળ, લાગી જેની તાળીરે.”

“સખી ગગન મંડળ રહ્યું ગાજી, મોરલી નાદેરે.”

“લયું દીસે સદા ભરપુર, સોહંમના સાદેરે.”

“સખી વિધવિધ કેરા નાદ, વળી ત્યાં ભાસેરે.”

ના ત્રુટે જરા એક તાર, હોય એક શ્વાસેરે.”

સખી પ્રલય સમયના અગ્નિ, સમોવડ કાન્તિરે,

દેખી જીવ તજે અજ્ઞાન, તણી વળી બ્રાન્તિરે,

સખી શાન્તિ સમુદરમાંહી, રહેવું પ્રભુ ચર્ણેરે.

ત્યાં નિતપ્રતિ મંગળ હોય, રાધા કૃષ્ણ પરણેરે.

સખી સદગુરૂ ચરણે પ્રતાપે, નિત્ય સુખ મળીયુરે,

કર જોડી કે, ત્રિકમદાસ, કાર્ય સહુ ફળીયુરે.

વૃત્તિરુષી સર્વિને સદુપદેશ.

પદ ૬૭ (ગરબી.)

સખી મહાપદની ઓળખાણુ, કરે નરનારીરે;
 ત્યાં નિર્મળ નિત પ્રતિદીન દીવાળી છે સારીરે.
 સખી માયાના રંગ તમામ, દીસે છે વિકારીરે.
 એછે અંતે ભુલાવણુ હાર, ભરમણુ ભારીરે.
 સખી બહુરે જન્મના પૈન્ય, મનુષ્ય દેહ મળીયોરે.
 હોય શુભ નીતિ નિર્મળ કાજ, મોતીડે ફળીયોરે.
 સખી સદા શીલ સંતોષ, ધરી મન રહીઓરે.
 નિર્ભય પદ મળવા કાજ, આનંદે થૈયેરે.
 સખી પુરણ પ્રેમના પંથે, પ્રભુ ઓળખાશેરે.
 ત્યારે થાશે ભક્તિ ભરપૂર; સર્વ દુઃખ જાશેરે.
 સખી સદગુરુ સંત પ્રતાપે, મળી સુખ શાન્તિરે.
 રૂડો થાય જો આતમ બોધ, મટે ભવ ભ્રાન્તિરે.
 સખી કૈવલ્ય પદ શ્રી કૃષ્ણનું દરશન થાશેરે.
 ત્યારે કોટી જન્મના પાપ, સર્વે જાશેરે.
 સખી મંગલ મનહર રૂપ, સરોજે ડરીયેરે.
 સદા પામીએ પરમાનંદ, સર્વ ભય ડરીઓરે.
 સખી ત્રિકમ કહે તનમનથી, સમજ એ છે સાચીરે.
 તેથી મગશે દીવાળી નિત્ય, લેજો પ્રભુ જાણેરે.

આંતર પ્રદેશમાં ઇષ્ટને પધારવા વિજ્ઞપ્તિ.

પદ ૯૮ (ગરબી)

હરિ માધવ મુકુંદ મોરાર, આંતરમાં આવોરે.
 મારા કોટી જન્મના કલેશ, સર્વે સમાવોરે.
 વા'લા મુજને ભરેંસો છે ભારી, શામળીઆ તમારોરે.
 પાતળીઆ છો પુરણ કામ, પ્રિતથી પધારોરે.
 વા'લા કૃપા કરી મુજ રંકને, દરશન દેજોરે.
 મહારા મનડાની પુરીને આશ, સદા સ્થિર રહેજોરે.
 વા'લા તનમન સોંપ્યાં છે તમને, હવે નથી મારોરે.
 આ જક્ત માયાના મુળ, લાગે બહુ ખારોરે.
 વા'લા તમથી અજાણી ન વાત, સરવ પ્રભુ જાણોરે.
 ન કહેવું પડે કિરતાર, શરણમાં તાણોરે.
 વા'લા નિત પ્રતિ નિજ પદમાંહિ, રમુ તમ સંગેરે.
 આનંદ બહુ ઉલ્લાસ, રહું ત્યાં ઉમંગેરે.
 વા'લા અખંડ સુખનું ધામ, દીસો અવિનાશીરે.
 મારા ટાળો ત્રિવિધિના તાપ, મેટી ભવ કાંસીરે.
 વા'લા ત્રિકમ કહે કરજોડી, અરજ એ છે મારીરે.
 સુખ સાગર દેવ દયાળ, ગોવિંદ ગિરધારીરે.

નિત્ય પાઠ યાને સત્ય સિદ્ધાંત.

૫૬ ૯૯ (દોહરો.)

- સાહેબસેં સોદા કીયા, મનવા લયા અમીર;
છોડ પરાઈ આશકું, ઝટપટ ધરલે ધીર. ૧
- સમતા બીન ગુબ હે નહીં, દેખ્યા ચાર મેર;
અદલ ફકીરી ધારકે, લીના મનવા ઘેર. ૨
- સત્ય વસ્તુ બહુ મીલે, તાકા કહુ પ્રમાન;
નિર વાસન મન હો રહે, બુલે જ્ઞાનકી ખાણ. ૩
- બન્યા વેપારી રત્નકા, તે કયું માગે ભીખ;
દીલ મીલા દીલદારસેં. તે કયું પીવે વીખ. ૪
- સમજ બીના ભક્તિ કરે, મોહ મટે નહિ એક;
સંત કહાવે આપકું, છૂટે ન તૃષ્ણા છેક. ૫
- શિર સાટે ભક્તિ મીલે, ચિત ચોટે હરીસંગ;
ફીર ચિંતા કહો કયું રહે, વાટે હુવા વિહંગ * ૬
- આદી પુરૂષકે આશરે, સંત રહે નિરમાન;
ઝગડા છોડે જકતકા, ધરે ન રંચ ગુમાન. ૭
- સદા રહે પરમારથી, નિરમળ આઠો જામ;
ક્ષોભ નહિ બાકે હૃદે, કૃપા કરે તબ રામ. ૮
- કૃપા ભઈ કીરતારકી, જળ તૃષ્ણા ભઈ શાંત;
નિત્ય રમે નિજ રૂપમેં, જયું દીપક નિર્વાનત. ૯

- જ્ઞાન ઉબળા ઘટ લય્યાં, અંતર બાહિર એક;
નેક ન છુટે નજરસેં, એસો પ્રહ્મ વિવેક. ૧૦
- સાચ પીછાને સાચકું, જૂઠું જૂઠું દેખાય;
એસી રીતિ જ્ઞાનકી, કહો કેસે સમજાય. ૧૧
- કૃપા હોય ગુરુ દેવકી, તણ સુધરે સળ કાજ;
મીઠે મહાપદ મોક્ષકો, હોય અવિચળ રાજ. ૧૨
- નિર્વાસન નિર્વાણ પદ, પાવે બિરલા જન;
મન ઉન મુન જાકો બને, તાકુ હય ધન ધન. ૧૩
- જેસી જીનકી ધારણા, તેસો તીનકું લાલ;
જ્ઞાની પાવે રામકું, મુરખકે મન આલ. ૧૪
- જ્ઞાન સરિતા નિરમળી, વહેતી આઠો જામ;
પીવે સો નર ઉગરે, પાવે નિર્ભય ધામ. ૧૫
- મહેં મહેં કર કર સળ મરે, મહેં ના છોડે કોય;
મહેં છુટે નર જા સમે, જીવન મુક્ત ફળ હોય ૧૬
- ભેદ રહે નહીં ભક્તમેં, જો પાયા હરી ધામ;
એકહી માયા રામકી, એકહી સળ ઘટ રામ. ૧૭
- પલપલ રામ ન વીસરે, તો સળ સુધરે કાજ;
અંતર પડદા ખોલકે, ભીતર હોય અવાજ. ૧૮
- કરમકું હરી ન મીઠે, જળ લગ ચંચળ ચિત;
અવસર એળે જાતહે, સમજો જાત ખચીત. ૧૯
- જીનકું ચા'ય હરિ મિલનકી, શોધો મન તન માંડી;
પૂરણ પ્રહ્મ પરીપૂર્ણ હે, મિથ્યા જાત ન ટાંડી. ૨૦

- ઈશ્વર ખસે ન એક ઠોર, છોડો ભરમ વિકાર;
સખમે સખસા હો રહ્યા, સખકે અંદર ખહાર. ૨૧
- મૂર્તિ પુજા મનુષ્યકું, મોહ મીઠાવન કાજ;
લાજ મીઠે સખ લોકકી, તખ મુધરે સખ કાજ ૨૨
- મૂર્તિમેં મન રોકલે, હોવે એકાકાર;
ભૂલ પડે સખ જકતકી, તખ પાવે દેહાર. ૨૩
- વાદ ગરવકી કોટડી, બીચમેં ભરમકી ખાટ;
સોવે સો નિશ્ચે મરે, તજે સો પાવે ઘાટ. ૨૪
- બકવા મત કર બાવરા, બીગડેગો સખ કાજ;
“શૂન્ય શિખર પર જો ચઢે, તખ પાવેગો રાજ.” ૨૫
- સમતામેં સખ પાયગો, જ્ઞાન ધ્યાન વિશ્રામ;
લાગે દોરી રામચું, એ સંતનકો કામ. ૨૬
- વંદી ચલો સખ દેવકું, એ સખ હરીકે રૂપ;
બ્રહ્મ ભાવકું સમજકે, ત્યાગો ભ્રમ તમ કૂષ. ૨૭
- અવિનાશી એક દેવહે, દુજા ભરમ વિકાર;
મનસા વાચા કરમણા, સમજો તત્ત્વ વિચાર. ૨૮
- “ ન્યારા ન્યારા દેવકી, લોભી કરતા સેવ; ”
અંતર ભૂલી આપકું, ઉલટા કરત વિવેક. ૨૯
- જન્મ ગુમાયા જુઠમેં, પેટ ભરતકે કાજ;
સમજ્યા નહીં સંત બાતમેં, મિથ્યા કરત અવાજ. ૩૦
- સાધુ સાધે રામકું, અવર નહીં કુછ કામ;
મનસા વાચા કરમણા, જપતે આઠો જામ. ૩૧

જકત જુઠકી કોટડી, ભરીયા કાચ કથીર;
 સંગત છોડો સમજકે, વિરલા જ્ઞાન સુધીર. ૩૨
 હરિ હીરા મન લાયકે, તપત ખુબવત સંત;
 પ્રીર ચિંતા કહો કયું રહે, મનવા લયા નચિંત ૩૩
 હૃદયા ભીતર રામકું, પલ પલ સમરે લાય;
 તન મન સોંપે રામકું, અપના આપ ગુમાય ૩૪
 કાયા બીચ કીરતારકુ, સમજી લયા જો શાંન્ત;
 તાકું માયા કયું નહે, બન્યા ચિત નિર બ્રાન્ત. ૩૫
 દુનીઆ કુલે દુઃખમેં, આહતા નાના ભોગ;
 મીટે ન ધનકી કામના, છુટે ન મોહ સંજોગ. ૩૬
 “દેવળ મેંકા દેવકું, પધરાવો ઘટ બીચ;”
 “આઠો જામ દરશન કરો, મનવા આંખો મીચ.” ૩૭
 “ગોવિંદ ઘટ ભીતર રમે, પ્રીર કયું કુંઠે બહાર;”
 સમજ્યા નહીં ઇંસ બાતમેં, અંતે હોત ખુવાર. ૩૮
 દરશનકા બાના ધરી, નિંદા કરત લખાર;
 આલે જેસી લેડ જ્યું, એક પીછે સળ લાંર. ૩૯
 મિથ્યા લક્ષ્મ મનાયકે, કરતા દોડા દોડ;
 કેસે રીઝે કૃષ્ણજી, મનકી મીટે ન જોડ. ૪૦
 નિમીષ નિમીષ હરી દરશકી, ચીતકું લાગે ચોટ;
 તબ અંતે હરી આ મીલે, નહીં બાતમેં જોટ. ૪૧
 નિર્મળ નેનાં હો રહે, દેખે જળ હરી રૂપ;
 એક હરીકો આશરો, ધારી રહે શીર ચુપ. ૪૨

- હરી ધન આયા હાથમેં, તાકું રહે ન ન્યૂન;
મનવા માન ગુમાયકે, ખેઠ રહો તખ મુન્ય. ૪૩
- ચિન્તા અનજળ બસકી, સંત ધરે નહીં ચિત;
લાગી દોરી પ્રહશું, મનસા લયા નચિંત. ૪૪
- “કાયા કંચન કોટમે, આય ખેઠે જળ રામ;”
“પરમારથ પુરણુ લયા, દુબ્ધ રહ્યા ન કામ.” ૪૫
- લય દુટા લવ બંધકા, પાયા નિર્ભય ધામ;
પ્રકટે સુરજ જ્ઞાનકા, કીયા જય વિશ્રામ. ૪૬
- હમ હમ કર હમ મીટ ગએ, ભૂતે હમકા ભાન;
શાન્તિમેં જળ સમ ગએ, ભાસે નહીં કછું આન. ૪૭
- પુરણુ પ્રહશકી પાસમેં, માગું એક વચન;
સંગત દેના સંતકી, નિર્મળ રખના મન. ૪૮
- મન માયાકું દેખકે, સદા રહે ઉદાસ;
કૃપા કરો નિજ રંકપર, છૂટે લવકી પાશ. ૪૯
- ઈશ ન માગું અવરકું, તમકું માગું સદાય;
રખખો અપના ચરનમેં, લવ લટકણુ સગ જય. ૫૦
- દાતા તુંમ હો જગપતિ, મહેં તુમારા રંક;
પલ પલ દરશન દીજીએ, મનવા હોય નિશંક. ૫૧
- ગોવિંદ ગરીબ નીવાજ હો, મહોંપર કરો કૃપાય;
તુમસેં ઇતના માગ લઉં, સદા રહો તુમ સાહય. ૫૨
- ચા’ય તુમારે મીલનકી, અવર નહીં કછું કામ;
મીલીયો મંગળ રૂપસેં, પૌચે મનકી હામ. ૫૩

અવિનાશી અંતર ખસો, તળ સુધરે સળકાજ;
 મેરે મનકી જાનલો, કૃપા કરી મહારાજ. ૫૪
 જ્ઞાન ગરીબી હો રહે, સદા શિલ સંતોષ;
 સળ જગ અપના જાનકે, ન હોય કોપર રોષ. ૫૫
 ગુરૂ પ્રસાદી પાયકે, તન મન લયે પવિત્ર;
 રહુ નિત્ય નિર્માન મન, સુણીએ સંત સુમિત્ર. ૫૬
 “ ધ્યાન ધારણા ધ્યેયકી, રીતિ નિર્મળ પાય; ”
 “ લય ચિંતન લક્ષાવધિ, પુર્પારથ કળ થાય. ૫૭
 મુક્ત વાસના જકતકી, હોવેગી જીસકાજ;
 નિજ આનંદ સુખ પાયકે, ખેઠ રહું દુઃખ ટાળ. ૫૮
 ત્રિકમ સદગુરૂ આશરે, પાયા ભવ જલ પાર;
 અલખ નિરંજન આપમેં, દીલભર દીઆ દેહાર. ૫૯
 નિત્ય પાઠ નર જો કરે, એકાગ્રહ મન લા'ય;
 હંસ શબ્દકી લા'રમે, ઉર્ધ્વ લોક ચલ જાય. ૬૦
 છુટે ભવ સંસારમેં, પાવે પદ નિર્વાણ;
 ગોવિંદકે ઘર જાયકે, ભૂલે ચોરાશી ખાણ. ૬૧

સર્વાંગ વિચાર.

પદ ૧૦૦

દેવ નિરંજન ધારકે, મનવા લયા સ્વછંદ;
 સર્વેગી મત સમજકે, કીયા સત્યકા સંગ.

જૈસી નદીયાં જાયકે, સાગર માંડી સમાય;
 ફીર નિકશી ન દેખીએ, એક રૂપ બન જાય.
 તૈસી રીતિ જકતકી, તત્વજ્ઞાનસેં જોય;
 મન મેરા નિરમળ લયા, સર્વ બ્રાન્તિકું જોય.
 “એકહી અઘ્ઘા ગાડ હે, એકહી રામ રે’માન;”
 “પાર્શ્વનાથ મહાદેવ સખ, એકહી ઘરકી સાન.”
 ન્યારે ન્યારે દેશકી, ન્યારી ભાષા જાન;
 ન્યારે ન્યારે રૂપસેં, એકહી કીયા બખાન.
 એકહી દેવ અગાધ હે, મહીમા લખ્યો ન જાય; *
 ઉનકી હુકમત પાયકે, સખ જગ રહે ઉરઝાય.
 કામ કોધ મદ લોભ છળ, પાંચ ચોર દુઃખ દેત;
 ઉનકુ જીતે ભજનસેં, તખ આનંદ સુખ લેત.
 મન મેરા મશગુલ લયા, ગુરૂ પરસાદી પાય;
 કર્મ કાલકા લય મીટયા, પ્રભુ ચરણ ચિત લા’ય.
 સખ જગ હરીકી જાનકે, કળહુ ઉપજે ન જોલ;
 વર્ણાશ્રમ કુલ ગોત્રકો, નાહી રહ્યો કછુ લોભ.
 મન મેલાપા હોત હે, તન મેલાપ ન કામ;
 સત્ય શબ્દકું સમજકે, વિમળ કરૂં વિશ્રામ.
 વૈર બીરોધ ન ઉપજે, નહિ મિત્રકો કામ;
 અપના આપ ગુમાયકે, પાવું નિરંજન ધામ.
 જકત જુઠ તજી જોગસેં, સત્ય સંગ કરી લેત;
 અચળ હોઉ જળ ઇસમે, સમટુ સર્વ અચેત.

મહેં ગુલામ ગુરૂ દેવકા, એક ખુંદકે તૂલ;
 ગીનતી કયા ઇસ જકતમેં, બડે બડે ગયે ભૂલ.
 મેરે શિર સમરથ ગુરૂ, મહીમા લખ્યો ન જાય;
 કૃપા કરી પલ એકમેં, દીયો પ્રેમ રસ પાય.
 શબ્દ જલકુ શોધકે, દીએ નિઃશબ્દ બતાય;
 નિઃસંશય જાસે હુઆ, શાંતિ સરોવર ના'ય.
 મહેં પૂજું પરિબ્રહ્મકું, આપ અખંડ સ્વરૂપ;
 મહીમા જોકો અપાર હે, સળ દેવનકે ભૂપ.
 નમસ્કાર તાકું કરું, આઠો અંગ ન માય;
 શુદ્ધ ભાવ કરી હેતશું, પૂજું પ્રભુકે પાય.
 નિર્મળ નીતિ ગંગજળ, ચિત્ત ચંદન ઘસી લેહું;
 પ્રેમ પુષ્પ નાના વિધિ, હરીકું અરપન દેહું.
 જ્ઞાન દીપક આગે ધરું, ધ્યાન ધારણા ધૂપ;
 સામગ્રી સળ જકતકી, અરપણુ કરું અનૂપ.
 પંચ ભૂત પલટાયકે, અરચું અખીલ ગુલાલ;
 મન મુકતા ફળ માલધરી, સ્થિરતાકી ધરું થાળ.
 ઈંદ્રિયાકી જારી ભરું, સમતા આચમન શુદ્ધ;
 બુદ્ધિ બાતી પ્રકટકે, આરતી કરું અકુધ.
 વિનય લઉં આવારણાં, સદા રહું કર જોડ;
 નિર્મમ હો નમુ નાથકું, જય જય શ્રી રણછોડ.
 હરદમ હંસ સ્વરૂપસેં, ખેલું હરીકે દ્વાર;

મહા મંગળ પદ પાયકે, છોડું જગડી લા'ર.
 એક જહાં કે'ના નહિ, નહિ દોય અરૂતીન;
 સખમેં પૂરણુ સમજકે, લીયે પરમાર્થ ચિન.
 ત્રિકમ ત્રિભુવન ત્યાગકે, પાયા શુદ્ધ સ્વરૂપ;
 નિરાકાર નિજ રૂપમેં, નહીં શિત નહિ ધૂપ.

વિવેકવાણી.

પદ ૧૦૧

જનકું જેસા ગુરૂમીત્રે, તેસા તીનકું બોધ;
 અંત સમજ સખ એક હે, સખસેં મીટે વિરોધ.
 પરિબ્રહ્મ પદ પૂર્ણમેં, મારગ મીલે અનંત;
 નાનાવિધ મત મનુષ્યકે, સખ ઢુંઢત ભગવંત.
 નિર્ભે ન્યારા સ્વાંગકું, શત્રુ ગીણુ સદાય;
 આશયકું સમજ નહિ, બૂલે ભરમણા પાય.
 મારા મારી કરતહે, ખીના સમજકી ખાત;
 જે સમજે સત ખાતમેં, રહે નહિ પશ્ચપાત.
 સર્વાંગી સુખમેં રહે, શત્રુ મિત્ર નહીં કોય;
 સદા રહે આનંદમેં, માન બડાઈ ખોય.
 એસે જન જગમે ફીરે, નહીં અવરસેં કામ;
 અપના કારજ સારકે, જાય પહોંચે નીજ ધામ.

બાદલ ચલે અકાશમેં, જનસેં દુઃખી ન કોય;
 તેસેં બંદા રામકા, સખી જગતકું જોય.
 હીરા મોતી લાલ મણિ, હે સખ હનુરકી હેઠઃ
 તૃષ્ણા તપત બુઝાયકે, રહે અલયસેં ખેઠ.
 કીસમતસેં કીરતારકા, પાયા નેન ભર નૂર;
 અખ મનસા પૂરણુ લઈ, ઉડી જગતકી ધૂર.
 કે'ણી નાવે કામમેં, રે'ણી ફળ દાતાર;
 કે'ણી રીઝાવત લોકકું, રે'ણી ઉતારત પાર.
 કે'ણી કાચ કથિરસી, રે'ણી કંચન ખાણુ;
 કે'ણી કપટકી પુતળી, રે'ણી બચાવત પ્રાણુ.
 કાયર રીઝે કે'ણીએ, રે'ણી રીઝાવત રામ;
 મહા મંગળ ફળ મોક્ષમેં, રે'ણીકો હે કામ-
 રે'ણી રખમે સંતજન, નિર્મળ કરકે મન;
 ડુલે નહીં દુઃખ દેખકે, વાકુ હય ધન ધન.
 ઉગે સુરજ પશ્ચિમે, મેરૂ ડગે કોઈ દિન;
 પૃથિવ કંપે કો સમે, ડગે ન સંતકો મન.
 લક્ષ્મીસેં લલચે નહિ, દાસી હરીકી દેખ;
 ભગવત કારણ વાપરે, નહીં બાત મીનમેખ.
 યથા લાલ જો આ મીલે, રહે તામે સંતુષ્ટ;
 ઈચ્છા નહિ અધિકકી, પરમ પ્રેમમેં પુષ્ટ.
 દુનિયામેં કયા દેખના, પરગટ પાંચે ભૂત;
 અસ્તર નાના ભાતકે, અંદર જેસો સૂત.

લીલા તીનું લોકકી, સખમેં વસ્તુ એક;
 મનસે દુખ જાનકે, ભુલત જ્ઞાન વિવેક.
 પ્રભુ સત્તાકું પાયકે, યથામતિ અનુસાર;
 લીખા લક્ષણા લાયકે, મેરે શિર નહીં ભાર.
 ત્રિકમ તિરથ લોમકું, પાયા ઘટકે બીચ;
 સફળ બન્યા તનતા સમે, મનકા ઉતર્યા કીચ.

इष्ट विमुख वृत्तिने उपालंभ.

પદ ૧૦૨ (મનસા માલણીરે. એ લય.)

મનસા માલણીરે, તું લે જોગણકો લેખ.—મનસા૦
 જગ દુઠણકું કયા ચલેરે, એ દુઃખ દરીયા દેખ;
 ફીર પસ્તાવા હોયગા એ, નહીં ખાત મીન મેખ—મનસા૦
 ગુરૂ ચરણામૃત પાયકેરે, સ્વામી કરલે અલેખ;
 જન્મ સફળ જાસે બને, તું અનુલવ કરકે દેખ.—મનસા૦
 કાયા બીચ કીરતારકું, પ્રેમ ધરીને પેખ;
 સમતામેં સમજાયગી, તખ મીટે કરમકી રેખ.—મનસા૦
 ત્રિકમ મનસા સ્થિર ભઈ, એતો પૂરવકે લેખ;
 સદા રહું હરી દ્વારમેં, શીર ધરી કાળપર મેખ.—મનસા૦

પ્રભુ કેમ મળતા નથી ?

૫૬ ૧૦૩

હો મનવા ! અવગુણ કૈસે મિટે;
તું કળહુ ન રામ રટે.—હો૦
જગ મિથ્યાકો સચ કર માની;
હરી લજન સુ હટે.—હો૦
પાપ બુદ્ધિ પલ એક ન-છોડે;
સત્ય ખાતસેં મટે.—હો૦
દેવ વિપ્ર હરી સંત દેખકર;
નેત્ર રહે સળ ફટે.—હો૦
પરમારથકી ખાત ન રૂચે,
નારાયણશું નટે.—હો૦
બુઠ હરામી કરત ન લાજે;
લોભ સંગ મન લટે.—હો૦
ત્રિકમ કમ સુધરે જન એસે;
પલ પલ ઓયુધ્ય ઘટે.—હો૦

ચિન્મય વૃત્તિ વિલાસ.

૫૬ ૧૦૪ (મનસા મલણીરે)

મનસા મલણીરે, અખતો ચલો અગમકે દેશ:
અલખ નિરંજન શિર ધણીરે, મંગળ રૂપ મલેશ:
દેવ સળી આગે ખડે જ્યાં, બિનતી કરતહે શ્રેષ્ઠ.—મનસા૦

મહિમા જાકો, અપાર હો રે, હય વ્યાપિક વિશ્વેશ;
 ચરણ શરણમેં જા રહો કીર, નહીં દુઃખ નવલેશ.—મનસા
 જગકી માયા મેટ કેરે, હૃદયે રમે હૃષિકેશ;
 પલપલ દર્શન કીજીએ, એ પૂરણ રૂપ પરમેશ.—મનસા
 સુરત સમાવો નૂરતમેરે, સમજત શાન્ત સુરેશ;
 “ગગન બુદ્ધાબીય સ્થિર રહોરે, ઉલટા ચલત ખગેશ.”—મનસા
 ત્રિકમ સદગુરૂ આશરે, પૂરણ હોય પરવેશ;
 નિર્ભય નોખત બાજતી જ્યાં, વસ્તુ રહી નિરદેશ.—મનસા

મગરુર મનને શિક્ષાસૂત્ર.

પદ ૧૦૫

ખંદા કયાતો કરે મગરૂરી;
 એક દિન તન હોવેગા ધૂરી.—ખંદા
 ખહોત ગએ ઇસ જગમેં આકર;
 અંત ગુમાય સહુરી.
 વાકી ખોજ હજી નહીં પાયા.
 હો ગયે હુકુમ હુજૂરી.—ખંદા
 એક બુંદસેં રયે પુતલા,
 દેખો હિકમત પુરી.
 ઈનકા શિરપર ઠર નહીં જાનત.
 કરતહે કરણી ખુરી.—ખંદા

બન્યા અમીર ચોર સંગ કીના,
 એસી સમજ અધૂરી.
 અંત હીસાબ કરેગા સાહેબ.
 દેગા દંડ જરૂરી.—ખંદાબ
 “એક એકાન્ત દેગા ઘટ ભીતર.”
 “બાજત અનહદ તુરી.”
 “બીણા નાદ ચોર બજે બંસરી.”
 “ઘંટા ગરજે મધૂરી.”—ખંદાબ
 “મૂરત નૂરત જળ બને એક રસ.”
 “ચંદ્ર સુરજ ચકચુરી.”
 “અલખ નિરંજન તખ્ત બીરાજે.”
 “નિરાકાર સખ નૂરી.”—ખંદાબ
 “કહે ત્રિકમ સદ્ગુરૂ પ્રતાપે.”
 “પાયા જીવન મૂરી.”
 “ચિદાનંદ ઘટ ભીતર દર્શે.”
 “મિટ ગદ્ય મોહ મજૂરી.—ખંદાબ”

હરિજ મળતર છે.

પદ ૧૦૬ (હાલાર કાફી.)

વીરાને માણં, બળુતર એક હરી. (૨)

ઐસી રીતિ સમજકે, કરે લક્ષિત ભરપૂર;
નરમેં નારાયણુ મીલે, પ્રકટે જ્ઞાન ધન સૂર.

પદ ૧૧૦ (રસ ગીતાનો રાગ.)

શાણુ મન શીખને સાઝે, મટે અજ્ઞાન અંધાઝે.
થાશે શુભ તેમાં તાઝે, પ્રભુપદ મળશે ખ્યાઝે.
નિબનંદ રૂપને નિરખો, હેતે હૈયામાં હરખો.
એતો છે સર્વેમાં સર્ખો, પ્રેમીજન પૂરણુ પરખો.
અનંત પ્રહ્લાંડનો વાસી, આપે અદ્વૈત પ્રકાશી.
નિશમય નાથ નિરાશી, સદા સુખનાએ રાશી.
ચરામર એ વડે ચાલે, આપ જરીએ ન હાલે.
ભૂલ્યાં જન ભમતો ભાળે, ચઢ્યાં ચકડોળને માળે.
જો અંતરમાં શોધે, કરી મનના નિરોધે.
પામે જઈ પૂરણુ બોધે, મટે માયા વિરોધે.
વિવેક વૈરાગ્યના સંગે, રહેવું સદા નિત્ય ઉમંગે.
ધરી ધીરતા સુઠંગે, સેવે સદ્ગુરૂ પ્રસંગે.
નીતિ નિર્મળની ન્યાળે, દુરીજન સંગને ટાળે.
બોલ પોતાના પાળે, બહેતું મન પાછું વાળે,
શીલ સંતોષને ધારે, ભોગોની કામના મારે.
લક્ષિત કરતાં ન હારે, દોષી દુઃખ ડગે ન ક્યારે.
નેહ હરીજનશું બાંધે, તાર એક પ્રહ્લાશું સાંધે.

છુટે જગ વારતા વાંધે, ચઢે પ્રેમ પૂરના ખાંધે.
 ચિન્તા સરવે સમાવે, કોઈના ગુણ દોષ ન લાવે.
 કૈવલ્યની લક્ષિત કમાવે, આપું આપમાં ગુમાવે.
 સાચો સુખ સાગર મળતાં, ત્યાંથી કોઈ દીકાં ન ચળતાં.
 લુણ જેમ સાગરે લળતાં, તેવું હોય ગોવિંદ વળતાં.
 બહુ જન્મ તણી કમાઈ, કીધાં પૂણ્ય તિરથે નાહી.
 ચક્ષુ વૃત્તે પૃથ્વી અપાઈ, તેને હોય લક્ષિત સવાઈ.
 ગુણ ગોવિંદના ગાય, તેમાં જરી શ્રમ ન થાય.
 પ્રેમ પ્રભુ સંગે સમાય, તેનું સહુ કારજ થાય.
 અવર જન આગસે ચઢીઆ, તે તો માયા કંદમાં પડીઆ.
 રામ વિના રાને રળડીઆ, ચોરાશી લણે આથડીઆ.
 કાળની ચોટ ન ચૂકે, થઈ શ્વાન ગર્ધવ ભૂકે.
 મચ્છ જેમ જળ વિના સુકે, તોય પણ માયા ન મૂકે.
 જીવ મોહ જાળમાં ફસીઆ, કુડી કરણીમાં ધસીયા.
 અંતે યમ લોકે વસીયા, રાઢ્યો કરવામાં રસીયા.
 કરે દુઃખી દીનને ઝાઝા, પોતે વગડાવે વાળાં.
 ખાય ખીર ખાંડ ને ખાળાં, તેમાં વળી જોઈએ તાળાં.
 રજોગુણી રામ ન જાણે, આપ મહોટાઈ માણે.
 દુઃખી પર ધ્યાન આણે, લીધો મત આપણો તાણે.
 રામ તણી લક્ષિત ન રૂચે, સત સંગ અંતરે ખુંચે.
 બેઠી કૃપણતઃ પુંચે, ભૂંચ્યો હરી દેવ સપુંચે.
 બુદ્ધિ મદ મોહ મુઝાણી, રમ્યાં નહિ સારંગપાણી.

ફૂંડની કીધી કમાણી, અંતે થયું ધૂળ ને ધાણી.
 હુઃખ અંતકાળનું દેખી, ભૂલી ગયો સર્વે શેખી.
 રોગો તણી પીડા વિશેખી, વળી મૃત્યુ આવતું પંખી.
 નરણે વહે નીરની ધારા, છુટે જેમ ભારે કુવારા.
 ફર રહે સ્નેહી ને દારા, કરે સહુ કારા ને પારા.
 બેડી બહુ પાપની પુંછ, સત્ય તણી વાત ન સુઝી.
 અંતે મુંઝાણો મુછ વાત, કાંઈ સુજે ન દુછ.
 ગુઓ સહુ નર ને નારી, ખેલ માયાનો ભારી.
 તજે સહુ મોહ વિકારી, અંતે બધું છે હારી.
 દયા નિધિ દેવને મળીએ, વેદાન્તની વાટમાં વળીએ.
 ભાવ થકી ભક્તિમાં ભળીએ, ત્રિવિધિના તાપથી ટળીએ.
 દામ્ય પ્રપંચને છોડો, એતો છે જૂઠનો ઘોડો.
 વૃત્તિ નિરાકારમાં બેડો, શાન્તિની આદર ઓડો.
 મુક્તપણું આવે આનંદે, નિર્ભય નિરમાનના છંદે.
 દેવ મુનિ એ પદ વંદે, નિત્ય નિર્વાણના કંદે.
 ત્રિકમે ત્રિકમણ કીધો, પ્રેમ રસ પૂરણ પીધો.
 આત્મે મારગડે સીધો, બોધ ગુરૂદેવશું લીધો.

મનને વૈરાગ્ય.

પદ ૧૧૧ (રાગ દુપદની દેશી.)

ચિત ધાર ધાર, ગુરૂ વચન સાર,

એકતાર તાર, લજ્જે મોરાર;
 કહું ખારખાર, કરકે વિચાર;
 જગ મોહદાર, દુઃખ દે અપાર.—ચિત.
 તજ્જે વિકાર, લવ ઉતર પાર;
 કરે ખેદ ચાર, મુખસેં પુકાર;
 ધન પુત્રનાર, સખ ખર્જ ધાર;
 કરતે સંહાર, પલ એક ખાર.—ચિત૦
 સત સંગ દહાર, મીઠે જ્ઞાના ગાર;
 ચિર્તાકો ઠાર, જ્યાંહાં અજળ ખહાર;
 ત્રિકમ તયાર, લયે મનકે સ્વાર;
 રહે ખખરદાર, પાવે દેદાર.—ચિત૦

મનરૂપી પ્રમરને શિક્ષા સૂત્ર.

પદ ૧૧૨ (રાગ કાઠીયાવાડી.)

મન ફરે છે ઘર ઘર હેરીરે હેરી, હજુ ચિત વૃત્તિ ના ફેરીરે ફેરી.
 હરી લક્ષ્મી માળા ખેરીરે ખેરી, તોય છુટે ન ફરવું શેરીરે શેરી.
 અહો લક્ષ્મી ન લાગી દહેરીરે દહેરી, ત્યાં લગી ન છુટી મેરીરે મેરી.
 નિર્ગુણની બળે ન ફેરીરે ફેરી, ના દીસે કોઈ ત્યાં તેરીરે તેરી.
 ગોવિંદમાં લે સૌ ઘેરીરે ઘેરી, તો મળે અવિચળ દેરીરે દેરી.
 કાચી છે જ્યાં તક કેરીરે કેરી, છે રસ મળવાની બેરીરે બેરી.
 મટે મોહ પાશ અંધેરીરે અંધેરી, પછી નિગમ વાટ છે નેરીરે નેરી.
 કહે ત્રિકમ બારતા ટેરીરે ટેરી, જેને મળી રામની કચેરીરે કચેરી.

લોમી મનને ઉપાલંભ.

૫૬ ૧૧૩ (રાગ પંચમ પ્રભાત.)

સર્વ મનોરથ પૂરે શામળો, એક ટગ ધ્યાન લગાવોરે;
માયા મોહને મૂકી વેગળા, ગોવિંદને ઘેર આવોરે. ૧
સાચાનો સંગી શામળીઓ, શીદને જગ ભરમાવોરે;
અંતરની જાણો અવિનાશી, ભૂલ્યાને શું ભમાવોરે. ૨
લક્તપણું છે મોંઘા મૂલનું, લોભી થઈ ન લજવોરે;
સદા એક રસ પ્રેમ મગનથી, સાચો વણુજ કમાવોરે. ૩
અન ધન વસ્ત્રને વાસણુ સાફું, ચિતડાને ન ડગાવોરે;
શ્યામ તણા ઘેર સર્વ સાહેબી, પૂરણ થઈ પરખાવોરે. ૪
ન્યૂન રહે નહિ હરિદાસને, લાલચ તણને હુટાવોરે;
કહે ત્રિકમ પ્રભુદેવ કૃપાથી, ભક્તિ જ્ઞાન સુખ પાવોરે. ૫

વિવિધ લક્ષણ પ્રકાશ.

૫૬ ૧૧૪ (સવૈયા)

કરે કોઈ શાન્ત ચિત, જક્તકી ના ધરે પ્રીત;
સતસંગે માને હિત, સોઈ સંત માનીએ. ૧
કપટકો સંગ તજે, નિશ્ચે કરી હરી ભજે;
સત્યકી સામગ્રી સજે, તાકુ ભક્ત જનીએ. ૨
કલ્પના ન ઉઠે જ્યાંઈ, સ્થિર વૃત્તિ હોવે તાંઈ,
અખંડ સ્વરૂપ માંહી, યોગી સુખ લેતહે. ૩

- કારણમેં કાર્ય સમે, આપહીમેં આપ રમે;
માયાકો ન સંગ ગમે, સોઇ ત્યાગી જાનીએ. ૪
- કાલકો ન ધરે ડર, પરાકે જાવે જો પર;
મનકું કરે અમર, સોઇ સિદ્ધ ઠાનીએ. ૫
- કારણ અવિદ્યા ફૂડી, મમત્વકી લઇ મુંડી;
હૈં મિથ્યા ને દીસે રૂડી, જીતે જોગી ધ્યાનસે. ૬
- કાયાકો ન ઇચ્છે સુખ, મનસે ધરે ન દુઃખ;
માયાસે રહે વિમુખ, મુમુક્ષુ પ્રમાણીએ. ૭
- કિટસેં બ્રહ્મ પર્યંત, રચના લઈ અનંત;
તામેં વસે લગવંત, જીવન મુક્ત જાનલે. ૮
- કીર બંધ્યો નળી સંગ, એ સૌ માયાકો હે રંગ;
જીગારત સખ ઢંગ, કેસે મુક્ત હોયગે. ૯
- કેતે ખીત ગએ કાલ, માયાકી ના છટે જાળ;
પીછે રાવે બહોત બાલ, તાકું કહાં છોડીએ. ૧૦
- કુલકો ગ્રહો મમત, જૂઠકી કીની રમત;
સત્યકી ન જાણી ગત, બહુ બન્યો બાવરો. ૧૧
- કેતે હોય લયે ખવાર, ચઢે માયાકે તોખાર;
હજી તાકો નાવે પાર, કોન ગતિ પાયગે. ૧૨
- કાયાકો મમત ધરી, ચારૂ દેશ રહ્યો ફરી;
હજીએ ન બેઠો ઠરી, શીખ કેસી દીજીએ. ૧૩
- કૈસે કૈસે દેહ ગ્રહી, નાના વિધ કીરે મહી;

ખિછે લાગી રહ્યો અહિઃ*, શાન્તિ કળ હોયગે.	૧૪
કેશવ કૃપા નિધાન, તાકો ધર્યો નહિ ધ્યાન:	
માયા વિષ્ણ કીયો પાન, દુઃખમેં દુલત હે.	૧૫
કેસે કર છુટે ઇસ, માયાકો મમત્ત ભાઈ;	
દિન દિન અધીક, અધીક પ્રેમ હોત હે.	૧૬
દેખી આ જગત રીત, ભયો મન ભયભીત:	
કેસે કરી હોય ઝીત, નહીં સમજત હે.	૧૭
કોડીકી કમાઈ ખીચ, હીરા તો હરાજ ભયા;	
આયા નહીં કંકુ હાથ, પુલે તો ફીરત હે.	૧૮
ખડે ખન હોઈ ખેડે, જમી ખીચ જાઈ પેડે:	
સખ મુખ આગે દિઠે, ચિત્ત ન ધરત હે.	૧૯
દેખોજી માયાકો રંગ, ગિગારત સખ ઢંગ;	
હોવત ક્ષણમેં ભંગ, સ્થિર ન રહત હે.	૨૦
રંકમેં સેં રાજ ભયા, દુઃખી દિન સખ ગયા:	
મલિન ગિચાર રહ્યા, લોભી હો લરત હે.	૨૧
હિરા મોતી સોના ખાવે, કળુ તાકુ ખોટ નાવે;	
ગરીબકું લૂંટ લાવે, તખ હજી ચાહાત હે.	૨૨
માલીકને કીની મ્હેર, રિદ્ધિ સિદ્ધિ દીની ઘેર;	
દીલમેં ના આવે મ્હેર, રંક રોવાવત હે.	૨૩
કહેતે હમ ન્યાય કરે, ગરીબકો ધન હરે;	
હુકમકો હર ધરે, દયા ના કરત હે.	૨૪

- કેસી ગતિ હોવે ભાઈ, કબુ બિચારે ના આઈ;
પાપકી કીની કમાઈ, હીતકું હરત હે. ૨૫
- રામકું ન ધર્યો શિર, બુદ્ધિસેં બન્યો અમીર;
કંચન સાટે કથિર, ઘડી મલકાત હે. ૨૬
- આરૂ મેર ચોકીદાર, ગીનતે ના આવે પાર;
કરત હે રખવાર, કોસેં ન ડરત હે. ૨૭
- કાળ જળ આયે લાગે, તળ સળ દૂર ભાગે;
જેર ના લગત આગે, બીચસેં ધરત હે. ૨૮
- પકડી કરે બેહાલ, મુખસેં ના હોવે સ્વાલ;
પુકારત સળે બાલ, પિછેસેં રોવત હે. ૨૯
- સુનો મેરે સંત પ્યારે, દેખી માયા રહો ન્યારે;
ગયે બડે બડે હારે, માનમેં મરત હે. ૩૦
- ગિનતીના કબુ હોત, જનમી કે પાયા મોત;
જાકી જાગે જ્ઞાન જોત, સોઈ સુધરત હે. ૩૧
- ગોવિંદકે ગુણુ ગાય, નિરાલંબ ધ્યાન ધ્યાય;
નિજનંદ સુખ પાય, સત્યમેં સમાત હે. ૩૨
- સ્થુળ સુક્ષ્મ કારણુ કું, પ્રકૃતિ કે મારણુ કું;
પ્રાણુકે નિવારણુ કું, બ્રહ્મકું ભજત હે. ૩૩
- સોઈ સાર વસ્તુ એક, જાકી ધરે સાચી ટેક;
ચૈતન જડ વિવેક, કરી સુખ લેત હે. ૩૪
- અખંડ સ્વરૂપ દેવ, જેહી કરે તાકી સેવ;
મનકી મીટાવે દેવ, સ્થિરતા હોવત હે. ૩૫

- કલ્પના ના ઉઠે જાંહાં, સીમા સખ પૂરી તાંહાં;
આના જના મીટે વાંહાં, પ્રીર ના ફરત હે. ૩૬
- કહનેમેં ન આવે સુખ, મિત્રી જાય સખ દુઃખ;
લાગે લોજનસેં ભૂખ, સ્વાદકું લહત હે. ૩૭
- પાયા જે ગુરૂ પ્રસાદ, મિટે તાકું બકવાદ;
ખિન્દુમેં સમેં જે નાદ, કેન બખાનત હે. ૩૮
- માયા સંગ સખ છુટે, હંકારકી હંડી કુટે;
જર સખ ગયે લુટે, ગમકુ પાવત હે. ૩૯
- તાકી કે ત્રિવેણી તિર, નિરમેં મિલા જયું નીર;
ગગન ગયા સમીર, અલખ લખત હે. ૪૦
- ગુરૂકી ચરણ રજ, શિષ્ય ધરે હોઈ સજ;
હોય એક ચિત્ત ભજ, શાન્તિમે સમાતહે. ૪૧
- ^૧મુરાદ ^૨હાંસીલ હોય, તનકી તપત ખોય;
શત્રુ મિત્ર નહી કોય, મૂલમેં મીલત હે. ૪૨
- જ્ઞાનકી એસી હે રીત, મીટે જ્યાં હાર ઝીત;
બરતે દયાકી નીત, સોઈ ભાગ્યવંત હે. ૪૩
- અંતર ઉગે જે સૂર, દેખે સખ હરી નૂર;
લેલકી ભાગે જે ભૂર, તાંકું સુખ હોત હે. ૪૪
- માનકો રહે ના મૂલ, તખ હરી અનુકૂળ;
મિથ્યાકી ઉડાવે ધૂલ, બ્રહ્મ પદ પાયકે. ૪૫
- મૂર્ખ ના માને ઓ રીત, જાકુ માયાકી હે પ્રીત;
ખાતસેં બને ચકીત, જન્મ મરણ પાયગે. ૪૬

- ખડોત જન શાસ્ત્ર પઢે, મોહ સંગ રહે ખડે;
અંત કાળ ચોટ ચઢે, નાહી ડરપત હે. ૪૭
- દેખો અરૂપ કાળ લીયે, જક્તમેં જુલમ કીયે;
દીનકું તો દુઃખ દીએ, ગએ હાથ ચોલતે. ૪૮
- ખડાર્ધ ન આવે કામ, નાશવંત દામ ધામ;
જો ના લજે આત્મરામ, ખડુ ભૂલ પાયકે. ૪૯
- “તૃષ્ણાકી તપત ખુએ, તાકું હરિ ભક્તિ સુએ;”
“અંતરમેં આત્મ પૂજે, મોક્ષ સુખ લેત હે.” ૫૦
- “નિત્ય નિર્વાણ પદ, નહીં જહાં મોહ મદ;”
“ખાજે તુરી અનહદ, એક ચિત્ત હોય કે.” ૫૧
- “વિશ્વ તો વિલય હોય, આપકુ તો આપ જોય;”
“દુજા રહે નાહી કોય, એક પ્રહ્લ જાનકે.” ૫૨
- “પ્રકૃતિકે પેલે પાર, સત્ય વસ્તુ નિરાધાર;”
“આનંદ ભાસે અપાર, અખંડ અદ્વૈત હે.” ૫૩
- “મહીમા કહ્યો ન જાય, ગુરૂ જ્ઞાને સમજાય;”
“બાણી સખ વિરમાય, તખ ફલ હોત હે.” ૫૪
- “ચિત્ત તો અચિત્ત હોય, ધ્યાને નિરાકાર જોય;”
“નહિ મિથ્યા ભાસ કોય, છૂટે સંગ જકતકો.” ૫૫
- ખાવન અક્ષર ખા’ર, નિઃશબ્દકો હે વિચાર;
‘ પરાકે આગેકો પાર, સર્વકો એ સાર હે ’ ૫૬
- “દિશા દેશ કાળ નહિ, સુક્ષ્મ પંચ ભૂત નહીં;”
“પ્રાણ જીવ શિવ નહિ, નિરામય નાથમેં.” ૫૭

ગુરૂ મિલે પ્રહ્લાનંદ, મેટી દીનો માયા કંદ;
 કર્મનકો છોડયો છંદ, કૃપાવંત હોય કે. ૫૮
 વારાણસી જાકો વાસ, સોમેશ્વર આસપાસ;
 ત્રિવિધિકો તોડયો ત્રાસ, એક પક્ષ વારમેં. ૫૯
 ત્રિકમ ત્રોડી જંજીર, બેઠે બન હો ફકીર;
 માયાકે તો કાઢે ચીર, મહેર ગુરૂ દેવકી. ૬૦

કયાંનો રોવારી.

૫૬ ૧૧૫ (બીહાગની દેશી.)

પિયર માઈ પરમાનંદને ઘેર, જ્યાં છે સદાય સુખની દહેર (૨)
 સાચા સગામાં મારા સદ્ગુરૂ દીસે, જેણે કીધી બહુ મહેર.—પિં
 જ્યાંરે ગયા પછી જરૂર ન આવે, આરે જકતમાં ફેર.—પિં
 કહે ત્રિકમ નીજ જ્ઞાન વિચારી, સહેલો ન દિસે સેર.—પિં

કયો દેશ નિરખવા યોગ છે ?

૫૬ ૧૧૬ (રાગ ઉપરનો)

મનડુંરે માને નિરખવા નિરગુણ દેશ, જેને પહેર્યો છે ઉલટો વેશ.
 —મનડુંં

એરે દેશમાં વસે અવિનાશી, દુઃખ તો દીસે ન કોઈ લેશ.—મં
 સર્વ ભુવનપર અમલ છે એનો, મહા બળવંત મહેશ.—મં

શાન્ત જનોને સહાય કરે છે, સમરથ સાચા સુરેશ.—મં
કહે ત્રિકમ મહારે આશ છે એની, શરણ ગ્રહે હૃષિકેશ—મં

શ્રી સદગુરુ શ્રેષ્ઠત્વ.

પદ ૧૧૦ (રાગ ઉપરનો.)

મેરે સદગુરુ અનકી બલિહારી, મીટયો ભવ બંધનકો ભયભારી—મેં
સદા રહું શાન્તિમેં નિશદ્દિન, તાપ- કલેશ નિવારી.—મેરેં
માયા મોહ ન ઉપજે મનમેં, નિર્મળ જ્ઞાન વિચારી.—મેરેં
તનમન ધન સબ ગુરુકે અરપન, કરકે મનસા મારી.—મેરેં
કહે ત્રિકમ સદગુરુ મન લાવ્યા, મતિ સદ્ બોધે સુધારી.—મેરેં

સુખદાતાનું શુદ્ધ સ્વરૂપ.

પદ ૧૧૮ (રાગ ઉપરનો.)

વિશ્વ સુખદાતાકો વિમળ સ્વરૂપ, બમે સંત હોય તદ્દુપ.—વિશ્વં
પરમ અગાધ પ્રેમકો સાગર, સર્વ ભુવનકો ભૂપ.—વિશ્વં
બલિહારી જન ઓ ગતિ પાવે, મહિમા હોય અનુપ.—વિશ્વં
ત્રિકમ તન પટ બોલકે નિરખો, બેઠ રહો કીર ચુપ.—વિશ્વં

પરમાત્મા સર્વ સુખના હેતુ છે.

૫૬ ૧૧૯ (સગ ઉપરનો.)

આહેળ મારા સર્વ સુખોના સમાજ, જેનું દીસે પ્રદાંડમાં રાજ્ય.—સાં ૧
વિશ્વ સર્વની રચી જે રચના, તેતો જેવી પાણી પર પાજ—સાં ૨
અંતર માંહી વસી રહ્યા અગગા, કર્મો વડે હોય કાજ.—સાં ૩
નિત્ય નિરંતર નિર્મળ ન્યારા, તન મનને કરી ત્યાજ.—સાં ૪
ત્રિકમ સચ્ચિત આનંદ ભજવા, લોકોની તણ દેને લાજ.—સાં ૫

શ્રેય સાધકના શુદ્ધોદગાર.

૫૬ ૧૨૦ (રાગ ઉપરનો.)

ઉતર ગયો અભિમાન, સાથીડા મેરો ઉતર ગયો અભિમાન.
જળસેં દર્શ તેરા મેં પાયા, બીસર ગયે શુદ્ધ સાન—સાથીડા.
જ્યાં જ્યાં દૃષ્ટ પડે વાં તુહિ તુહિ, ભાસે નહિ કછુઆન.—સાથીડા.
મહેં તુજકું મેરે બીય પાયા, અગ મહેં ભૂટ્યા ભાન.—સાથીડા.
કહે ત્રિકમ ગુરનાથ આશરે, પાયા નિત નિરવાણુ.—સાથીડા.

કોણ સાચી રીત ન સ્વીકારે ?

૫૬ ૧૨૧ (સગ ઉપરનો.)

મુરખ નાં માનેરે સાચી રીત, જેને લાગી જુક શું પ્રીત.—મુ
પ્રભુ ભક્તિમાં પ્રીત ન થોડે, બાણી વહે અનિત.—મુ
હરિ ભક્ત દેખોને દાઝે, હીજું વધામાં હીત.—મુ

માન ગર્વમાં હીડે મહાલતો, ચતુરપણે ગ્રહી ચિત્ત.—મુ
 અકલ્પવંત તો દેખે આપને, સાચાં દારા સુત વિત.—મુ
 દાન વૃત્તના કરે દરોગા, નહિ શાન્ત સમકીત.—મુ
 ઝઘડા ખોરા જનો દુખાવે, અને આપ અજીત.—મુ
 દગલબાજ ને લુલુહરામી, ચોરે જનનું વિત.—મુ
 માલ ઓળખી મન મલકાવે, ભોળાં કરે લયલીત.—મુ
 પેટ તણા પરપંચને માટે, સહે ઉણુ ને શિત.—મુ
 કહે ત્રિકમ એવા નર ગાઝા, ખર તો અને ખચિત.—મુ

આંતર અધિકારીને ઉપદેશ.

પદ ૧૨૨ [લાવણી.]

આંતર મેલ ધોયે બીન યારો, કીસ લીધ હોયે અલખ દેવરુ
 બાહેર હય ઇશ જગકે લીતર, ખેદ કિતાબાં કરે પુકર. ૧
 નિરમળ રહેણી ચલે સંત કોઈ, લોભ મોહકો તણ ખિકરુ
 કામ ક્રોધ મત્સરકું મારે, સો નર ઉતરે પેલે પાર. ૨
 જગત ફંદકા ઝઘડા છોડે, યામેં નહિ કછું દેખા સાર;
 નિરાધારકા ધરે આશરા, પાવે તખ તો જ્ઞાન ત્રિચાર. ૩
 કફની પહેરે કપટ ન છોડે, જગમેં કરતે મારા માર;
 માન મુલકમેં ફરે દીવાના, મનસેં તજે ન માયા પ્યાર. ૪
 તરેહ તરેહકા લેખ બનાવે, ઠગકે ખાવે સખ સંચાર;
 વ્યસની ગાંભ લાંગ તમાકું, ઠોર ઠોર ભર રહે બજાર. ૫

ગળ્યાં મારે જગ ભરમાવે, ઘર ઘર ફીરતે લારોલાર; ૬
 પૈસે કારણ પીર પુકારે, યામેં નહિ કછુ સમજ્યો સાર. ૬
 અદલ ફકીરી મનકુ મારે, સાહેબસેં ખાંધે એક તાર; ૭
 સદા અગમકી જ્યોતજગાવે, સો પહોંચે નિરગુણકે દ્વાર. ૭
 મીઠે કલી જે સુકા દુકડા, દિલમેં દીલગીર નહિ લગાર; ૮
 ચાહે નહિ કબુ માલ મશાલા, ઉનકુ હોવે તત્ત્વ વિચાર. ૮
 ભપકાસેં મત લૂલો ભાઈ, ઓ સખ હે ઠગકે સરદાર; ૯
 મોહ માનમેં મિલે ન સાહેબ, પરખ લીયા પશુકે પીંડાર. ૯
 ઠાઠ માઠ ઓ ઠગકી રીતિ, આઠો જામ રખખે આચાર; ૧૦
 જીવ દુઃખાવે મ્હેર ન આવે, ઉનપર રીઝે કયું દિલદાર. ૧૦
 સખી જહાંનપે એકહિ સાહેબ, ભાષા ભેદકો ભર્યો ખિકાર; ૧૧
 સમજે સંત સમાગમ કરકે, તખ ઉતરે મનકો સખ ખાર. ૧૧
 પંચ ભુતકા સખી પુતલા, કર્મ ધર્મકા ખંધ્યા તાર; ૧૨
 આપ આપકી કરે કમાઈ, સુખ દુઃખકે કર રહે પુકાર. ૧૨
 સખી જીવ સાહેબકા ખંદા, ઉનકું સરજે સરજનહાર; ૧૩
 ખેલ કરતહે જગ ખીચ આકે, રાત દિનકા પરદા ડાર. ૧૩
 તમાસગીરને કીયા તમાસા, યામેં ભૂલે સખ સંસાર; ૧૪
 અસલ ઠિકાણા હાથ ન લાગે, તખ તગ હોતા ખોત ખુવાર. ૧૪
 સત્ય ધર્મકી કરે જે સોખત, જ્ઞાન ધ્યાનકા સજે શૃંગાર; ૧૫
 ગુરૂ ખચનકા પીએ પિયાલા, શબ્દ ધુનિ સમજે ઓમકાર. ૧૫
 પુરણ પ્રેમસેં જા ઘર પહોંચે, મિટે દુઃખ સખ લયા કરાર; ૧૬
 કહે ત્રિકમ સાહેબકા ખંદા, ફિર નહિ આના રહે લગાર. ૧૬

મનને ઉચ્ચગામી શી રીતે કરવું ?

પદ ૧૨૩ (આર્યાવૃત્ત.)

સદ્વિદ્યા શુભકારી, એક અખંડાનંદ તણી ભક્તિ;
 યાચું દ્વય કર જોડી, સદ્ગુરૂ ચરણે કરીને વિશ્રાન્તિ. ૧
 વિધિ હરિહર પણ જોથી, સર્વ સૃષ્ટિ પણ તેનાથી ભાસે;
 તે નિજ અંતર ન્યાજો, અવિચળ ઉજવળ વડે બ્રાન્તિ નાસે. ૨
 સચરાચર સર્વેમાં, એ વિણ દિસે અવર નહિ કોઈ;
 ભુક્તિ વડે લો બાણી, ચિન્તવન કરતાં ચિત્ત જશે પ્રોઈ. ૩
 પૂરણ પ્રેમના પૂરમાં, છે નિજ વસ્તુ નથી કદી ન્યારી;
 પણ ભાસે નિરમળને, વિમળ વાણી એ કહું છું વિસ્તારી. ૪
 કમળ પુષ્પ જળ સંગે, વાસ કરે પણ સદા રહે ન્યાડું;
 ત્યમ જગમાંહી વિચરતાં, સ્વરૂપ મનોહર મળે બહુ સાડું. ૫
 સુખ સાગરની દહેરી, પામે નર નિરવાણ તણા ભોગી;
 જક્ત વાસના ટળતાં, જરૂર બાણુશે જગમયને ભોગી. ૬
 અખંડ એક રસ ધ્યાને, શાન્તિ સુખમાં સ્વાદ બહુ સારો;
 લે વિરલા જન શોધી, તે જન તો તેનાથી નહિ ન્યારો. ૭
 ચિત્ત ધરી ચૈતન ધ્યાને, નિરમળ નિરખી સદા ગ્રહો શાન્તિ;
 મહા મંગળ પદ મળતાં, છૂટે ભવ સંસાર તણી બ્રાન્તિ. ૮
 કાળ દેશ થકી ન્યાડું, છે અવિચળ પદ પ્રેમ થકી પામો;
 અમર લોક પણ ઇચ્છે, વિમળ સ્વરૂપે વિશ્વ સર્વ વામો. ૯

ભાવાતિત ભગવતને, નિમિષ નિમિષ નિજ અંતરમાં નિરખો;
 પ્રેમ મગ્ન થઈ મહાલો, એ છે સઉના અંતરમાં સરખો. ૧૦
 પાવન પરમ કૃપાળુ, પરમાનંદ પ્રભુ સુખના દાતા;
 સાદ્ય કરે નિજ જનને, જ્ઞાન સ્વરૂપે મટે ધ્યેય ધાતા. ૧૧
 ઉત્તમ કર્મ પસાચે, મોહદિક પણ મટે સર્વ લેને;
 તે વિણ અવર ઉપાચે, પ્રભુભક્તિ પદ મળે નહિ કેને. ૧૨
 સાર્વભૌમ પદ પામે, તો પણ ઇશ્વર થકી રહે અજગા;
 ભોગ ભાવ નવ છુટે, તે ભવ બંધન દોરે જઈ વળગ્યા. ૧૩
 ચિત ચિતવનમાં જોડી, અચિંત્ય આત્મા તણોજ ભાવ ગ્રહો;
 લય વિશ્લેષ ન લાવો, નિરાકાર નિરગુણમાં સ્થિર રહો. ૧૪
 રચના ત્રણ ભુવનની, તે સૌ ત્યાગી જુઓને ઘટમાંહિ;
 છે અંતરે અવિનાશી, પણ શોધ્યા વિણ ખખર પડે નહિ. ૧૫
 અહિર દૃષ્ટિએ બોલે, શાસ્ત્ર તણા સંવાદ કરે સારા;
 ચિત્ત ન ચૂકે ચપળતા, ત્યાં લગી અનુભવ જ્ઞાન થકી ન્યારા. ૧૬
 મન માયા સંગ મહાલે, જ્ઞાન વારતા વદી રહે ઠાલું;
 છુટે ન ચિત્ત ચપળતા, ત્યાં લગી આત્મા તણું ન અજવાળું. ૧૭
 વેશધરી ધરી વળીઆ, પણ સાચી સમજણની રહે ખામી;
 જૂઠું કપટ ના છુટે, વિશ્વ વેદના બહુ વધે સામી. ૧૮
 મહન્ત થઈ થઈ બેઠા, દેહ ભાગ્ય ભોગોમાં ભરમાણા;
 મન માતંગે ચઢીયું, અલખતાણું ઘર નવ શોધે શાણા. ૧૯
 ચતુરપણું ગ્રહી ચાલે, શાસ્ત્ર લણીને સમજાવે સાડું;
 પણ પોતે નવ પલટે, હૃદય દેશમાં રહ્યું જે અંધારું. ૨૦

દાન માનના ભોગી, સત્ય વદે પણ આપ રહે અટકી;
 લોક લાજમાં લાજ્યા, શિર અભિમાન તણી ગ્રહીને મટકી. ૨૧
 દાંભિક જન મન મેલા, તે પરનિંદા કરીને પેટ ભરે;
 જ્યાં ત્યાં આપ વખાણે, અવર તણા ગુણ તણને દોષ ધરે. ૨૨
 વાણી મધુર વદી જાણે, પણ અંતરની તજે ન કુટીલાઇ;
 તજ મન સંગત તેની, નિશ્ચય કરીને નિવડે દુઃખદાઇ. ૨૩
 સંતતણું ગ્રહી જહાનું, દેશ વિદેશે ફરી જનો બોધે;
 માલ ગાંઠડી મળવા, જ્યાં ત્યાં જઈને લક્ષપતિ શોધે. ૨૪
 નિરીચ્છ જન કોઇ ન્યારા, તે તત્વામૃત પીએ ઠરી ઠામે;
 આશા સૂન્ય વિરાગી, પ્રભુ પ્રેમમાં સદા ચિત્ત જામે. ૨૫
 હરિભક્ત હોય ન્યારા, તે સદ્વિદ્યા તણોજ સાર લહે;
 પામરજન નહિ પ્રીછે, કેવળ ઉદર ભરવા ભાર વહે. ૨૬
 દુષિત દેશને દેખી, બહુ જન બદલી વેશ બને બાવા;
 મૂર્ખ જનોમાં મહાલે, તાજ રોટી ને તરગફા બાવા. ૨૭
 નીતિ ન દીસે નિરખતાં, સ્વાર્થ અંધ ને કોધે બહુ ભરીયા.
 બકવૃત્તિ ધરી બેસે, કપટ કુબુદ્ધિ વિષે રહે ઠરીયા. ૨૮
 કર્મ કામના સાડ, કરવા તત્પર થઈ બહુ બેઠા;
 જકત વિષયના ભોગી, પાપ કર્મથી પામરમાં પેઠા. ૨૯
 સકળ કળાઓ શોધો, છે રૂડી પણ અદ્ય કાળ સાડ;
 અવિચળ જ્ઞાન કળાથી, મોહજાનનું મટશે અંધારૂં. ૩૦
 શિવમય શુદ્ધસ્વરૂપે, સ્થિર મન કરતાં કરી ન રહે ખામી;
 અનંત સુખના દાતા, કરી નિર્મળ દે સર્વ સિદ્ધિ સ્વામી ૩૧

માયા રંગ સૌ મનના, હરિભક્તિ કરવામાં ફર ખસે;
 તો ઉત્તમ ગતિ આવે, વૈષ્ણવ પદમાં નિશ્ચય વાસ વસે. ૩૨
 શિવપદ શુદ્ધ સમજવા, સદ્ગુરૂ શોધી રહો જઈ શરણે;
 લક્ષ ગ્રહીને લાગો, પ્રાણ જીવન પરિબ્રહ્મ તણા ચરણે. ૩૩
 શુદ્ધ ભાવ કરી સમરો, ભાવાતીત લગવતમાં ભાવ ધરી;
 જકતવાસના તજતાં, જન્મ મરણના ફંદે ન આવો ફરી. ૩૪
 “ત્રણ અવસ્થા ટાળો, તુર્યાવસ્થાતણું જ જ્ઞાન ગ્રહો;”
 “વૃત્તિ સર્વ વિરમાતાં, એ અવિચળ પદ તત્ત્વમસીજ કહો.” ૩૫
 “મુખમય સહજવસ્થા, પ્રાપ્ત કરે તે ભાગ્યવંત ભાસે;”
 “એક રસ અમૃત પીતાં, એવા જનથી મહાકાળ ત્રાસે.” ૩૬
 “પૂરણ બ્રહ્મપદ મળતાં, લોભ મોહ ને ક્રોધ સર્વ નાસે;”
 “દેહભાવ નવ દિસે, જ્યાં ત્યાં જોતાં બ્રહ્મભાવ ભાસે.” ૩૭
 “શ્રીહરિ સત્ય સગાથી, પૂરણ પ્રેમથી પ્રીત હવે બાંધી;”
 “એ કદીએ નવ છુટે, સોહં શબ્દના તાર વડે સાંધી.” ૩૮
 “જાતિ વરણ કુળ કેરું, તન મનથી અભિમાનત્યજ્યું સર્વે;”
 “આત્મ ભાવ સહુ ભાસે, સાર સમજતાં શીઠ રહું ગરવે.” ૩૯
 સંતે ચરણની સેવા, નિત્ય પ્રતિ કરવા ચહે ચિત્ત માફ;
 બ્રહ્માનંદ ગુરૂ ભેટયા, મહા મનોહર મહેને મળ્યું મહાફ. ૪૦
 ત્રિકમ તત્ત્વ વિચારે, જકતપતિ ગોવિંદ હરી ગાયા;
 મટવા માયા મમતા, વસુ જઈ જ્યાં જ્ઞાન તણી છાયા. ૪૧

નયન વહે નંદલાલ નીરખવો.

૫૬ ૧૨૪ (રાગ પ્રભાત.)

નિરખ નંદલાલ નિજરૂપ નયણાં ભરી,
સમર સદ્ભાવ ધરી એક ચિત્તે;
એ છે ગિરિધરન ગોવિંદ કરુણાનિધિ,
ભાવ થકી ભક્તિ કર પૂર્ણ પ્રીતે.—નિરખ૦
અનંત બ્રહ્માંડમાં એક એ શ્રીહરિ,
સૃષ્ટિ લીલા રચી રાજ રીતે;
સર્વ આધાર નિજ રૂપથી નિરમીને,
આપ અવિનાશી રહ્યા મુક્ત નિત્યે.—નિરખ૦
દેવ ગંધર્વ કિન્નરરૂપિ મુનિ સહુ,
અવનવા થાય બહુ સમય વિતે,
તહોય પણ પૂરણ પરિબ્રહ્મ પરમાત્મા;
સર્વ જગતાત છે એક હિતે.—નિરખ૦
ત્રિકમ કહે ત્રિભુવન પતિ તણ કરી,
અવરની આશયી કોણ જીતે;
કર ખરી પ્રીત રાધા તણા રમણની,
વેદ પુરાણ બહુ ગાય ગીતે.—નિરખ૦

શ્રી કૃષ્ણચંદ્ર દર્શન.

અદ ૧૨૫ (કેમ કરીએ ઓધા એ લય)

જાવું વારીરે હુંતો જાવું વારી,
 સામરી સુરતપર જાવું વારી;
 મહન મોહન છબી લાગે પ્યારી,
 તન મન ધન નાખું વારી.—જાવું
 મોર મુકુટ શિરપર ધારીરે,
 ઓઢી અમુલખ અંગે કામળ કારી;
 મુખ મોરલી ખાળે સારી,
 ચમુના તટ ગો ધન ચારી.—જાવું
 દધિ માખણ ભાવે ભારીરે,
 ખેલે સંગ સખા દેદે તારી;
 મોહીત ભયી વ્રજકી નારી,
 શરણાગત ઓહીને તારી—જાવું
 કંસકુ બુદ્ધિ બહુ છલકારીરે,
 નિત્ય પડવે અસુર બલ દુઃખદારી;
 નજર ફેરાવી નાખ્યા મારી,
 ભક્તજનોનું દુઃખ દીધું ટાળી.—જાવું
 ગોવિંદ ગોકુળ પતિ ગિરધારીરે,
 દીને પદ રજમાં શાન્તિ સારી;

ત્રિકમ લજે લવ લય હારી;
અખર લેજેરે માધવ મારી.—ભવું

સાચો પ્રેમ કેવું ગાંજામ પ્રકટાવે છે.

પદ ૧૨૬ (ઇંદ્રવિજય.)

અંતર મેલ મહા મદ મોહકે, ઝુન્ડ જલાયકે જાય જગોરી;
પ્રેમ પ્રભાવ પ્રભા પ્રગટે જખ, સ્થિર બિચારકે સ્થાન લહોરી.
ભૂલકો મૂલકો તૂલ ઉડાયકે, રામકે ધામમેં ધીર ધરોરી;
કૃષ્ણ કૃપાળ સદા સુખ સાગર, “બાવન બાહીર બંધુ કરોરી.”
શેષ સુરેશ મહેશ લજે નિત, એહિ અગાધ અનંત અજોરી
કેવળ દેવળ દીસે દશો દિશ, પાવન હોય પિછાન કરોરી.
નૂરકે પુરમેં નાથ નિરામય, સત્ય વિચારકે શાન્ત ભયોરી;
ત્રિકમ ટેક ધરે નિશી બાસુર, અંચળ ચિત્તકુ ચેન મીલોરી.

માયામય જીવો શું કરે છે ?

પદ ૧૨૭ (ઉપર પ્રમાણે.)

મંદ બિચારમેં અંધ ભયોંજગ, ફંદકે છંદમેં છાકી છુપાયો;
ભૂડી ભમે લવ ભીતર ભાનકું, ગાંઠ ગુમાઈ ગોવિંદ ન ગાયો.
દીન ભયો દગ લીન હે કામમેં, ધામડું વામકે દેખી દબાયો;
પાપકી થાપમેં આઈ ફસ્યો નર, કર્મ કુકર્મકો કૂપ કમાયો.

મનહર.

નફટકો ચિત્તતો, ચપટ ભયો આમ ખીચ;
 અપટ ન જાણે કાળ, મહા વિકરાળકી.
 લપટી રહ્યો કે કીચ, કૂપ મદ મોહ માંહી;
 કોન તો છોડાવે જ્યહાં, ધ્વનિ નહિ રામકી.

પ્રમિત મનને નિર્માન્ત કરી શાશ્વત માર્ગ ગામી થવા શિક્ષા.

પદ ૧૨૮ (શિખરણી.)

શિખરણી છંદે હું, શિવ હરી ભજું શાન્ત થઈને;

સદા પ્રેમે પામું, નિજ ગતિ પરાપ્રાર રહીને.

ત્રિવેણીના તિર્થે, નિજ મળ કડું ક્ષાલન અતિ;

અતિ આનંદેન, સુખમય સ્વરૂપે મુજ મતિ. ૧

મનોવૃત્તિ મહારી, પરમ પદ માંહિ જઈ ઠરે;

સુધા સિંધુ પામી, સરવ દુઃખ દાવાનળ હરે.

ત્રિધા દેહોત્યાગી, નિજ પદ નિશાને જઈ મળે;

દિશા દેશોનું ત્યાં, ભવ જળ તાણું ભાનજ ટળે. ૨

મહાપૂન્યે પામે, ભગવત તણા પ્રહ્લપદને;

ગુરૂ જ્ઞાને જાણે, વળી તણ રહે મોહ મદને,

બળી જે આરાધે, સરવ ભય ચિંતા તણ કરી;

મળે મુક્તિ તેને, શરણુ ગ્રહી લેશે શિવ હરિ. ૩

વિભુત્વં શાન્તાત્મા, શરણુ ગ્રહી દેજે શુભ ગતિ;
અપારે સંસારે, દુઃખદ બહુ થઈ છે મુજ મતિ.

દુઃખો દેખી ત્રાસે, મુજ હૃદય કંપે વળી જળી.

જીવો સૌ કલેશોમાં, કરમ બહુ ભોગે ટળવળી. ૪

મતિ મોહે નાસે, વિષય વિષ પ્રત્યેજ લજવા;

સદા એ શાન્તિને, તજી કરી ફરે કાર્ય સજવા.

બહુ જન્મે આગ્યો, મનુષ્ય અવતારે ફરી ફરી;

ભુલ્યો લક્ષિત ભાનું, નજર નિચ નારે કરી હરી. ૫

ધરાધામે ધાયો, વળી બહુ વિદેશો ફરી વળ્યો;

ધનાઢયોને દેખી, ધરી હૃદય ચિન્તા જઈ મળ્યો.

તણાયો તૃષ્ણામાં, પણ નવ ધરાયો ધન થકી,

જનોનાં વૃન્દોમાં, શુભ મતિ કદાપિ નહિ ટકી. ૬

નિહાળે નીચોને, હરી ફરી બહુ હેત કરીને;

વિસારે વિપ્રો ને, નિતપ્રતિ બહુ દોષ ધરીને.

મળે જઈ મ્લેચ્છોમાં, નિજ ધરમ દેખી મતિ ભ્રમે;

કરે ખાનો પાનો, કરીજ જીવ હિંસા અનુક્રમે. ૭

લળે બ્રષ્ટો ભાળી, કુમતિ કુળ હિલુજ કરવા;

નીતિ પંથો ન્યાળી, બહુ વળી વહે ખોલ ગરવા.

કરે કર્મો ફૂડાં, જગત સુખ સાચુંજ કરીને,

દુરાશામાં દુખે, સદગતિ તજી મોહ ધરીને. ૮

મહાન્ધો ના માને, નિજગુરૂ અને વિપ્ર જનને;

મતિ મોહે મા'લે, વિષય વિષ રૂચે જ મનને;
અતિ ઉદ્વેગોમાં, સમય મહુ ગાળે અવનવા,
નહિ શાન્તિ ધારે, પ્રભુપદ તણી લક્ષિત કરવા. ૯

મિથ્યા વેદાન્તનું પરિણામ.

પદ ૧૨૯ (મનડું ન થયું નિર્વાસરે—એ લય.)

હારે જોયું જોયું વાણીનું વેદાન્તરે, ભૂલ માંહી ભટકી મરે;
હારે તેમાં અંતે વિમાસણ થાયરે, કારજ કાંઈ ન સરે.

સાખી.

લક્ષણા વૃત્તિનો લક્ષ ન લાગ્યો, ન થયો બ્રહ્મ પ્રકાશ;
છઠ્ઠી ભૂમિના છેડે ન પહોંચ્યો, મનડું ન થયું નિર્વાસરે.—મૂલ.

સાખી.

ઘટાકાશ ને મઠાકાશ, મહદાકાશ આકાશ,
વાતો કરીને વર્ણવે સાડું, પણ કેમ થવું નિર્વાસરે.—મૂલ.

સાખી.

જુક્તિઓ જીવ શિવનીરે, જરૂર જણાવે રૂડી;
વૃત્તિ સૌ વિરમે નહીં તો, મૂળગી ગુમાવે મૂડીરે.—મૂલ.

સાખી.

શમ દમાદિ સાધનોરે, મેલ્યાં ઘરની બહાર;
ઓચિન્તાના બ્રહ્મ થઈ બેઠા, તેમાં ન લાગી કાંઈ વારરે.—મૂલ.

સાખી.

મનોનાશ ક્ષય વાસનારે, સૂક્ષ્મ દેહની હોય;
 પ્રહ્લાકાર ભાસે સદા, તેને તો લટકણુ ન્હોયરે.—ભૂલ.
 ત્રિકમ તમાસો જ્યાં ત્યાં દિસે, એવા કળીયુગના શાની;
 ભાષા વદીને પ્રહ્લા બતાવે, સમજણુ રહી ગઈ છાનીરે.—ભૂલ.

શ્રી સદ્ગુરુ પ્રકાશ.

પદ ૧૩૦ (રાગ ઉપરનો.)

હારે કોઈ સદ્ગુરુ શરણે જાયરે, કારજ તેનું સરે;
 હારે જેને અંતર ગતિ ઓળખાયરે, આપે આપ માંહી ઠરે;

સાખી.

શાસ્ત્ર સર્વે શોધીયારે, ચિત્તમાં છે સંસાર;
 અચળ થાય તો અવિનાશી પામે, તે વિના લટકણુ ભારરે.—કાં

સાખી.

સૃષ્ટિ સર્વ ઝંકારનીરે, સ્થૂળ સૂક્ષ્મનો ભેદ;
 નિર્ગુણુ તો ન્યારે રહી ખેલે, વાણી વદે છે વેદરે.—કાં

સાખી.

“જડ ચૈતનના જ્ઞાનથીરે, ક્ષેત્રપતિ ઓળખાય;”
 “નિદીધ્યાસન દૃઢ કીલ્ખે તો, નિરાકાર સમજાયરે.”—કાં

સાખી.

“સૃષ્ટિતો સંકલ્પમાંરે, પ્રકૃતિ તણો પરિવાર;”

“તે થકી ન્યારો આતમા, કરી જાણોને તત્ત્વ વિચારરે.”—કાં

સાખી.

ત્રિકમ ત્રિવિધિ તાપથીરે, બળે સર્વ સંસાર;

કોઈક વિરલા ઉગરે, જેના મટયા હોય સર્વ વિકારરે.—કાં

નિદીધ્યાસનનું પરિણામ.

પદ ૧૩૧ (રાગ ઉપરનો.)

નિદીધ્યાસવડે ઓળખાયરે, પ્રહ્મપદ ભાસી રહ્યું;

બ્રાધ પૂર્ણ વડે પરખાયરે, તત્ત્વમસી તેને કહ્યું.

સાખી.

અવસ્થા એકે નહીંરે, નહીં કાળ કે દેશ;

શું કહીને સમજાવીએ, એતો વસ્તુ ગતિ નિરદેશરે.—પ્રહ્મ

સાખી.

નિરાકાર સાકારમાંરે, સઘળે રમી રહ્યો શ્યામ;

પાણુ ન્યારો છે સર્વથી એ, અંતરજામી એ રામરે.—પ્રહ્મ

સાખી.

જન્મ મરણ નહીં તેહનેરે, નહીં કુળ કે ગોત્ર;

સુખ દુઃખ તો તેને નહીં, નહીં ઘરકે ઘર સુતરે.—પ્રહ્મ

સાખી.

ત્રિકમ ત્રણે લોકમાંરે, આણુ કરે છે એની;
સદ્ગુરૂની કૃપા વિના, બુદ્ધિ ના કરી વળે કેનીરે.—પ્રહ્મ૦

સત્સંગ.

૫૬ ૧૩૨.

ચલોરી મન સંત સમાગમ કીજે—(૨)
સંત સમાગમ સુખકી સીમા, જનસેં ગોવિંદ રીઝે.—ચલો૦
નિશી બાસર ચિત્તમેં હરિ સુમરન, સદા પ્રેમ રસ પીજે.—ચલો૦
સખમેં પુરણ નાથ નારાયણ, એસો જ્ઞાન પતિ જે.—ચલો૦
ત્રિકમકે પ્રભુ શ્યામ સુંદર હરી, જનપે જુગ જુગ જીજે.—ચલો૦

પ્રેમભક્તિ કેવી હોય ?

૫૬ ૧૩૩

ચલોરી મન પ્રેમભક્તિ રસ પીજે (૨)
પ્રેમ ભક્તિકો નેમ નહીં જ્યાં,
જક્ત લાવ ખિસરી જે.—ચલોરી૦
પ્રભુ દરશન ખીન સુખ નહીં જાકે;
કયા લીજે કયા કીજે.—ચલોરી૦

જ્યા ઘટ પ્રેમ સોઈ જન જાને,
 મૂરખ કોન પતિ જે.—ચલોરી૦
 ત્રિકમકે પ્રભુ સ્યામ સુંદર હરી,
 પળ પળ દરશન કીજે.—ચલોરી૦

કયું દર્શન કેવાય ?

પદ ૧૩૪

ચલોરી મન હરી દરશન સુખ લીજે. (૨)

બેઠ એકાન્ત શાન્ત તન કીજે,
 ચિત્ત ચંચળ તણ દીજે.—ચલોરી૦
 દઢ આસન પદ્માસન કરકે,
 અંતર જાપ જપી જે.—ચલોરી૦
 પરમ પ્રકાશ પ્રકટ અવિનાશી,
 હૃદયે ધ્યાન ધરી જે.—ચલોરી૦
 સાવધાન હોઈ હરી રસ પીજે,
 તન મન ધન અરપી જે.—ચલોરી૦
 ત્રિકમકે પ્રભુ સ્યામ સુંદર હરી,
 નિશ્ચળ હોય વરી જે.—ચલોરી૦

નિજાત્મ મશગુલના વિચાર કેવા હોય ?

પદ ૧૩૫ (હારે ભેયું ભેયું વાણિનું વેદાન્ત એ લય.)
 હારે માફ મનડું બેહુરે નિજ ધામ, સાધનું શું કરે.
 હારે તેને સુઝે નહીં કાંઈ કામ, હરિ ફરી ચિત્તમાં ઠરે.—સા૦

સાખી.

અવિનાશીના આશરેરે, સદા રહે નિરબ્રાન્ત;
કારણમાં કારજ મળ્યું, ત્યારે અગમમાં મળી છે એકાન્તરે—સાં

સાખી.

પૂરણ પ્રદાના પ્રેમમાંરે, સાચું બની રહે શાન્ત;
બૂલ મટી આ જકતની ત્યારે, રંગભેર મળ્યા રમાકાન્તરે—સા.

સાખી.

કીલ્મિષ કોટી જન્મનાંરે, પ્રલય થયાં પલમાંહી;
સાહય કીધી બહુ શામળે, કારજ રહ્યું નહીં કાંઈરે.—સાં

સાખી.

“ત્રિકમ તિરથ સૌ ફરેરે, તિરથ છે ઘરમાંહી;”
“શોધ્યું તિરથ આપમાં તો, બળવંતે પકડી છે બાંહયરે.—સાં”

મહા માયા રૂપ દીપોત્સવી.

પદ ૧૩૬

દીવાળી સહુ પહેલી સહુ પહેલી, તેને કોણ કહી શકે છેશી (૨)
આદ્ય પુરૂષ અવિનાશી સંગે, આપ રમે અલખેલી;
રમત ગમતમાં રચ્યાં ત્રિભુવન, કીધી છે રંગની રેલી.—દીવાં
ત્રિગુણ જનેતા પ્રકૃતિ પાવન, આવે આનંદ હેલી;
મહીમા કોઈ ન જાણે એતો, સર્વમાં છે પસરેલી.—દીં
તત્ત્વ સ્વરૂપે તુર્યાપદમાં, અખંડ વાસ વસેલી;

જલ હલ જ્યોતિ સ્વરૂપે દિસે, જ્ઞાન સ્વરૂપે મળેલી.—દી૦
અદ્ભૂત બગ આનંદી કેરું, વિશ્વની વાટે વળેલી;
કહે ત્રિકમ એની કૃપા વિનાતો, રહે જગ જૂઠું ભરેલી.—દી૦

અલક્ષ પૂરીનો અનેરો આનંદ.

પદ ૧૩૦ (કાફી.)

અમેરે અલખ પૂર વાસીરે, ગુસાંહીયાં સાધુ.—અમે૦
ત્રા બુવનને જોયારે તપાસીરે.—ગુ૦
અધર તખત પર ગુરૂ હમારારે, પુરણ રહ્યા પ્રકાશી;
અનંત બ્રહ્માંડ માંહી, આણુ છે એનીરે;
સઘળે છે સરખી સાબાશીરે.—ગુ૦ સા૦ અ૦
દિવસને રજની ત્યાં નવ દિસેરે, આઠે પહોર ઉજાસી;
નિર્લે નગારાં બાજે વિવિધ કેરાંરે;
શબ્દ સુણીને ચહુ પાસીરે.—ગુ૦ સા૦ અ૦
શાન્તિનો આગર સુખમય દીસેરે, લહેરીની કહું શું મઝાશી;
હંસા ચુંગેરે એમાં અમુલખ મોતીરે,
મનોહર રંગ સુભાસીરે.—ગુ૦ આ૦ અ૦
માયા મૂલક તેમાં મૂળગો નદીસેરે, નામ નિજ્ઞાન ગયાં નાશી;
ઘટરે ભીતર શોધી અનુભવ કરીએરે;
આપે મળે અવિનાશીરે.—ગુ૦ સા૦ અ૦
રહે છે ત્રિકમ સદ્ગુરૂના ચરણેરે, ગંગાને જમના કાશી;

જેરે સેવે તેને જરૂર બચાવેરે;
મેટી આ જકત કેરી કાંસીરે—ગું સાં અં

ધ્યેય વસ્તુ કેવી જોડાણ.

પદ ૧૩૮.

જકતપતિ તેરોહી ધ્યાન ધરું	
તુહી અપાર અઘાત નિરંજન	
તુહી ગોવિંદ ગુરૂ—	જકતં
તુહી સુખસાગર સુખકે દાતા,	
તુહી હૃદયે રમરૂં—	જકતં
તુહી ભવસાગર પાર ઉતારન,	
તુહી હરિ નાવ ખરૂં—	જકતં
તુહી પરમારથ સંતકે સાથી,	
તુહી પદ આશ કરૂં—	જકતં
ત્રિકમ કહે તુહી બીન નહીં કોઈ,	
તુહી સ્થિર સ્થિર સ્થાને ડરૂં—	જકતં

કોને શરણ થવા યોગ છે.

પદ ૧૩૯ (રાગ. કાનરો અથવા પ્રભાત.)

શ્રીગિરીધરનકી શરન ગ્રહોરી, માહા મંગલપદ પાય પરોરી—શ્રીં
ઘેર ઘેર અવસર નહીં આવત, પ્રેમ પ્રવાહમેં નાઈ ડરોરી—શ્રીં

લવજલ પાર ઉતારન સુખ મય, હે કમળાપતિ કેશવ ભારી-શ્રી૦
 મન મોહન મદ મોહકે ભંજન, ક્રોધ નિવારન કંસ કરારી-શ્રી૦
 સાદ્યક સંતનકે સુખદાયક, દાસ સુદામાકે દાન દીયોરી-શ્રી૦
 એસે પ્રભુકી કૃપા જીન ઉપર, મનહર મહારસ મોદ ભયોરી-શ્રી૦
 ત્રિકમ કે' પ્રભુ સંત શિરોમણી, પ્રેમ પીઆલા પીછાન પિયોરી-શ્રી૦

પ્રભુ ક્યાં મળી શકે ?

પદ ૧૪૦. (લાવણી.)

વિશ્વ વેદના વિર્મે જે ઘટ, તે ઘટ મા'રો રામ રામે;
 ન્યારો રહીને ખેલ કરાવે, શાન્ત સ્વરૂપે આપ સમે ૧
 છે અવિનાશી અંતર બાહીર, ખખર વિના જન ભૂલ્યા ભમે;
 શાસ્ત્ર ભણે પણ સોધ કરે નહિ, જન્મ મરણનું દુઃખ ખમે. ૨
 મંદમતિ મદ મોહે ભરીયા, પ્રભુ ભક્તિ કરવી ના ગમે;
 જગમાં જૂઠી કરી કમાઈ, અંતે જવાના અંધ ત્હમે. ૩
 મોહ પાશ માયાની ભારે, રાવ રંકને ભારે દમે;
 ભક્તિ વિનાભવ પાસન છૂટે, જે ચઢશે કોઈ અનુકમે. ૪
 ત્રિકમ તત્ત્વ વિચારે તન મન, સદ્ગુણ ચરણે જઈને નમે;
 તે અવિચળ પદ આત્મ સ્વરૂપી, સાનવડેથી શોધ્યું અમે. ૫

ચિદાનંદ લહેરી કેવી હોય ?

પદ ૧૪૧ (ગરબી.)

અહ્ય સ્વરૂપનાં ભાવે લઉં ઓવારણાં,
 દશે દિશામાં ભાસી રહ્યા ભગવંતજે;
 વિમલ સ્વરૂપે વિશ્વ સર્વ વિરમી ગયું,
 સર્વ કલ્પના તણો થયો જ્યાં અંત જો.—અહ્ય૦
 આત્મ સ્વરૂપની અવિચળ ઉપમા શું કહું,
 આદિ પુરૂષઅદ્વૈત અખંડ અપાર જો,
 જળ હળ જ્યાં જગજીવન બહુ ઝગડી રહ્યા;
 નિર્ભય પદમાં નાથ રહ્યા નિરધારજો.—અહ્ય૦
 નિજ અંતરમાં નિરાકાર પ્રસરી રહ્યા,
 ત્યાં નવ દીસે અવર તણો કાંઈ અંશજો,
 હું મ્હોડું હરિ દરશનથી હારી ગયું,
 નિત્ય નિરામય પામી રહું નિરશંસજો.—અહ્ય૦
 સાચું સગપણ અખીલ જગતના નાથનું,
 ખીજાં દીસે સર્વે આળ પંપાળ જો;
 પ્રેમ પૂરણ પરખ્યા વિણ પ્રભુજી ના મળે,
 ગોવિંદજી છે ગરીબ તથા રખવાળ જો.—અહ્ય૦
 સદા રમરણ કરીએ શ્રી સદ્ગુરૂ આશરે,
 પ્રોતિવડે પામીશો પરમાનંદ જો;

કહે ત્રિકમ સુખ સાગર તો સહજ મળે,
મિથ્યા માયા તણો મટે લવ ફંદ જો.—પ્રહ્મ૦

નિજાનંદ કિરણ.

પદ ૧૪૨ (લાવણીની રાહમાં.)

કહું મેં સત્ય વસ્તુકી સાન, જળ ભૂલો અપનાભાન.—કહુંમેં
ધ્યે ધ્યાતા ઓર ધ્યાન નહીં રે, જ્ઞે જ્ઞાતા નહીં જ્ઞાન;
નિરાલંબ નિજરૂપ હેરે, હે સદગુરૂ પીછાન.—કહુંમેં
આદિ અંત મધ્ય એક હેરે, નિર્મળ પદ નિર્માન;
શાન્તિકી સીમા નહીં જ્યાં, એ સો આતમ જ્ઞાન.—કહુંમેં
અવિનાશીપદ આતમારે, સંત કહત પરમાન;
સખ ઘટ પૂરન એક હરે, કયા સમજે નાદાન.—કહુંમેં
ત્રિકમ તનમન વિસરેરે, જો મીલે સંત સુજન;
હરી હરી કર હરી હોયગેરે, શ્રીસ્તો રહે નહિ આન.—કહુંમેં

તન સ્વોવાણું.

પદ ૧૪૩

ત્રિકમ તન જોવાણું,
મટી રજનીને વાયું વા'ણું.—ત્રિકમ૦
દશે દિશામાં મહારા રામ ખિરાજે,
ભાસી રહ્યું પ્રહ્મ કેરું થાણું.—ત્રિકમ.

હું હું વિનાનું પદ હરિતાંબુ લાધ્યું,
 ગીત ગોવિંદનું ગવાણું.—ત્રિકમ૦
 એરે આનંદ મહને ઘડીએ ન વિસરે,
 આંચું અનંત કેરું આણું.—ત્રિકમ૦
 બ્રહ્મરૂપ ભાસ્યું ત્યારે મટીરે ભરમણા,
 જેમ મળે સાગરે નવાણું.—ત્રિકમ૦
 કહે છે ત્રિકમ સદ્ગુરૂની કૃપાવડે,
 મળ્યું નિજપદ કેરું નાણું.—ત્રિકમ૦

અધિકારી મનને ઉપદેશ.

પદ ૧૪૪.

આ દેહલડીને, વણસતાં લાગે ન વાર; વણસતાં
 ભાઈરે હંસા કરીલોને સત્ય વિચાર.—આ દેહ૦
 વાતો કરતાં અવસર, વીતિ વીતિ જાય છેરે;
 ક્યારે ભજશે, પ્રભુ કિરતાર.—આદેહ૦
 સર્ગારે સ્નેહી સર્વે, સ્વારથ સારે;
 એતો દીસે માયા કેરો માર.—આદેહ૦
 ધંધો કરીને ધન, લેળું બહું કીધુંરે;
 અંતે સાથે ન આવે લગાર.—આદેહ૦
 કૂંડની કમાણી સર્વે ગાંઠે બંધાણીરે;

દુઃખડાં સહેવાં પંડેરે અપાર.—આદેહ૦
 જગતમાં આવી, જગદીશ ન જાણ્યારે;
 માટે જમનો ખાવો પડે પાર.—આદેહ૦
 શૂરા સંત હોય, તેતો પ્રભુપદ પામેરે;
 ભવ ભટકણમાં નાવે ખીજવાર.—આદેહ૦
 કહે છે ત્રિકમ શિખ, સુણ મન મારારે;
 હરિ ભજી ઉતરોને પાર.—આદેહ૦

શ્રી સદ્ગુરુનો પ્રતાપ કેવો હોય છે ?

પદ ૧૪૫.

દિસે મારા ગુરૂનો પ્રતાપ, રૂડોરે અવસર આવીયોરેજી.
 મેટી મારા મનડાની બ્રાન્ત, મારગ તો ખતાવીયોરેજી.
 મળ્યા મને મુકુંદ મોરારી, સાને સમજવીયોરેજી.
 સીધ્યાં મારાં સઘળેરાં કાજ, રંગે તો રમાડીયોરેજી.
 ભાસે હવે સર્વમાં બ્રહ્માનંદ, પ્રેમ પરખાવીયોરેજી.
 રૂપ્યાં સહુ પૂર્વ જન્મનાં પૂન્ય, મોહથી મૂકાવીયોરેજી.
 રમું સદા રામ તણીજ સંગાથે, ભેખ તો ભજવીયોરેજી.
 વાણી વહે ત્રિકમ હરિનો દાસ, અલખતો જગાવીયોરેજી.
 વાગ્યાં હવે નિરભે નિશાન, સ્વારથને સજવીયોરેજી.

વિમલપુર વાસીનું વર્તન.

પદ ૧૪૬ (રાગ પંચકડાનો.)

વિમળપુરીમાં વસીએરે, સુખ સાગર સંગે;
આવે આનંદની લહેરીરે, નિતપ્રતિ નવ રંગે;
પૂરણ પદારથ પામ્યારે, ધીરતાના ઢંગે;
ભવ ભટકણ ભય ભાગ્યોરે, ધરી ધ્યાન ઉમંગે;
અનંત સુખોની અવધીરે, મટી પ્રીત પચરંગે;
હેતે હરિરસ પીજેરે, સદગુણના સંગે;
કહે ત્રિકમ હરિજનતોરે, રમે રામ ઉછંગે.

સદૈવ શ્રોહરિનું દર્શન કરવા શું કરવું ?

પદ ૧૪૫ (રાગ ઉપરનો.)

નિતપ્રતિ નિર્મળ નીરખોરે, નિજજન નંદલાલો;
શ્યામ સુંદર સુખ સાગરરે હરિજનનો વહાલો;
પ્રેમ પૂરણ પરખાશેરે, કેશવ નથી કાલો;
સરવે સુખોની અવધીરે, મન ગમતે મહાલો;
બુઠં કપટને ટાળોરે, સત મારગે ચાલો;
ભાવેથી ભૂદર ભજતાંરે, પીયો હરિરસ ખ્યાલો;
સ્થિર ઠેકાણે ઠરીએરે, તણ કાઠને કાલો;
કહે ત્રિકમ તનમનનેરે, પ્રભુ ચણે ચાલો.

જક્તમાં પ્રભુ શાયી શ્રેષ્ઠ છે.

પદ ૧૪૮ (દયારામના પદનો—રાગ.)

અખીલ જક્ત રહ્યું, બ્રહ્મના આધારે;
 તેની સાખ પુરે, વેદ મળી આ.....રે;
 ઋષિ મુનિ ભજે, સાંજને સવા.....રે.—અખીલ૦
 પ્રભુ પ્રસન્ન છે, પ્રેમના પસા.....રે;
 નિજ ભક્ત તણા કષ્ટને નિવા.....રે;
 જે કોઈ ભજે તેને, પારતો ઉતા.....રે.—અખીલ૦
 જ્ઞાન ગોવિંદનું ગતિને સુધા.....રે,
 વિષય પંચતણી, વેદનાઓ વા.....રે.
 પછી મન ચઢે છે, મોક્ષને દવા.....રે.—અખીલ૦
 ત્રિકમ તનમનથી, આશરે તમા.....રે.
 શ્રીજે સાહ્ય સદા, ભૂલુ નહી કયા.....રે,
 મુખ સાગર છે, કૃષ્ણહે ? મોરા.....રે—અખીલ૦

શ્રી દુષ્ટની સહાય મળવા વિજ્ઞપ્તિ.

પદ ૧૪૯ (રાગ ઉપરનો.

વિશ્વનાથ કરો, સાહ્ય તો અમા.....રી.
 હોય શાન્ત ચિત્તે, ભક્તિ તો તમા.....રી.
 નિજનંદ રૂપ, નિર્ઘુ દીલધા.....રી.—વિશ્વ૦

પ્રાણુજીવન પરીપ્રદ્ધં, સુખાકા....રી.
 આપ શરણુગ્રહી, શાન્તિ દીજે સા....રી.
 જેથી મટે ભવ, ભાન્તિ દુઃખકા....રી.—વિશ્વ૦
 કમલ નયન કૃષ્ણ, સર્વ કષ્ટ હા....રી.
 મનોહર રસિક છબી, નિરખી જીવું વા....રી.
 આણે અવસરે તો, નાથ લો સુધા....રી.—વિશ્વ.
 ભય ભંજન, ભગવંત છો મોરા....રી.
 પૂર્ણ પ્રેમવડે, રહ્યો છું પોકા—રી.
 અર્જ ત્રિકમની, દેશે ના વિસા....રી—વિશ્વ૦

હન્મદિરનો અનેરો આનંદ.

પદ ૧૫૦ (રાગ ઉપરનો.)

ત્રિભુવન નાથ, દયા સિંધુ જ્ઞાન દા—તા.
 નિજ ભક્તને, કરો છો સુખ શા....તા.
 સર્વ ભક્ત જીવના છો, પિતૃ મા....તા.—ત્રિભુ૦
 વિશ્વ વિહારી, ગિરી ધરન મોરલી વા....તા,
 વ્રજ મંડળમાં, હોય થૈઈ થા....તા.
 સખ્ત સૂર, તીન તાવમાં ગવા....તા.—ત્રિભુ૦
 સર્વ ઇંડને, પ્રહ્લાંડના છો જ્ઞા....તા.
 કોણ કળી શકે, ત્રિભુવન ત્રા....તા.

આપ આપમાંને, સર્વમાં સમા.....તા!—ત્રિભુ૦
 જેના કર્મ ગુણે, ભૂલ્યા છે વિધા.....તા.
 આપ જન્મ રહિત, જન્મમાં ગણા.....તા.
 કહે ત્રિકમ, બ્રહ્મ લાવમાં લણા.....તા.—ત્રિભુ૦

મનને પ્રમુ શરણ થવા ઉપદેશ.

પદ ૧૫૧ (રાગ) ઉપદેશ.

રામ કૃષ્ણ હરિ, લળે મન લા.....ઈ.
 મનુષ જન્મતણી, સાચીએ કમા.....ઈ.
 દિન દિન અધિક હોય, એ સવા.....ઈ.—રામ૦
 ચિત્ત ચંચળની તળે, ચતુરા—ઈ.
 દઢ લાવ વડે, લીજે લવલા.....ઈ.
 રહો પૂરણ પ્રેમ, માંહીતો સમા.....ઈ.—રામ
 સત્ય સંગતમાં સાર, સુખદા.....ઈ.
 બળ જકત તણી, વાસના ગુમા.....ઈ.
 તેને પરમ ધામ, રહ્યું છે પમા.....ઈ.—રામ૦
 ભક્તિ વડે મળે, જ્ઞાન સમબળ.....ઈ.
 તેના સંશય ન રહે, પછી કાં.....ઈ.
 ત્રિકમ સદ્ગુણી, એતો અધિકા.....ઈ.—રામ૦

પ્રમુ પદ વાસીને કોડની જરૂર નથી.

૫૬ ૧૫૨ (દેશી)

રામ રીઝે તેને કામ ન કોઇનું'રે.
 સાથે મારગ, સીધારે....૭.
 બળવંત મળે તેને, મળી સુખ સીમા, વીરા.
 મનસા કરમ નીવારેરે....રામ૦
 આદિ પુરૂષ તણું, બા'નું છે જેનેરે,
 તેતો છે શાન્ત વિચારેરે....૭.
 ઉલટો છે પંથ, અગમ ઘર જેનું વીરા.
 વાસ છે મોક્ષ કિનારે. રે....રામ૦
 શ્યામ સુંદર સાથે સૂરતા સમાણીરે,
 નિત પ્રતિ નિર્મળ, નીહાળે....૭.
 દીલ દરિયારે વચ્ચે, છે સુખ સાગર વીરા.
 ચિતવન કરીને ચીતારે. રે....રામ૦
 ભક્તિનો ભાવ તેતો, ભગવતી બાણેરે.
 મૂરખ મોહ વિકારે....૭.
 કહે છે ત્રિકમ, સદ્ગુરૂની કૃપાથી વીરા
 સાચી તો વાત, સ્વીકારેરે....રામ૦

જૈનને જ્યોતિ દર્શન.

પદ ૧૫૩.

ભવિઞ્ન લાવે કરીનેરે, સાચો સિદ્ધ ગિરી નિશદ્દિન સેવો (૨)
 મદા શાન્તિ સુખનો દેનારો, ત્રિભુવનમાં નહીં તેવો;
 જે સેવે તે સિદ્ધપદ પામે, કર્મનો કરીને ^૧ કલેવો—ભવિઞ્
 અગમ શિખર પર અનુભવી ચઢશે, મળશે મહાપદ મેવો;
 જાકો સ્વાદ મહામુનિ જાને, અવર જાને કોઈ દેવો.—ભવિઞ્
 પ્રેમ પયોનિધિ પૂરણ ભરીયો, સ્વાદ છે અમૃત જેવો;
 હોય વિતરાગ ^૨ સોહી રસ ચાખે, અવર ન કહી શકે કેવો.—ભવિઞ્
 સમકીત ^૩ આર સર્વમાં ઉત્તમ, સમજીને અંતર લેવો;
 કહે ત્રિકમ અનુભવની રીતે, જો મટે સર્વ કુટેવો.—ભવિઞ્

ચલિત ચિત્ત કેવો પરિણામ પ્રકાવે છે ?

પદ ૧૫૪ (રાગ ઝીઝોટી)

ચપળ ચિત્ત ચંચળ થઈને ચાલે. (૨)

ઘડી ભર સ્થિર રહે નહીં ઘટમાં;

મન માને તેમ મ્હાલે.—ચપળઞ

પેરે પેરે સમજાવ્યું ન સમજે;

અવળા ઉત્તર ચાલે.—ચપળઞ

શબ્દ વદે પણ સાર ગ્રહે નહીં;
 હરખ શોકમાં હાલે.—ચપળ
 કહે ત્રિકમ એની ગતિ કોણ રોકે;
 સમરથ ગુરૂ વિણ સાલે.—ચપળ

વિતંડા વાદીનું વર્તન.

પદ ૧૫૫.

શ્વાસ કરી આયુષ ખીતેરે,
 ન સમજે નાદાન.—ટેક
 બિંદા પદ પાંડિત કહાવે;
 ધરત હે માન ગુમાન.—શ્વાસ
 જા બિંદાસેં મહાસુખ પાવે;
 સો બિંદા કદ્યુ આન.—શ્વાસ
 અમૃત ખ્યાલા ખીએ મતવાલા;
 ભૂલે અપનો ભાન.—શ્વાસ
 કરમ રેખપે મેખ ધરે જેહીં;
 સોહી બિંદા સોહી જ્ઞાન.—શ્વાસ
 કહે ત્રિકમ સાહેબદા બંદા;
 સદા ધરો હરિ ધ્યાન.—શ્વાસ

દેવના દેવ કેવા હોય ?

પદ ૧૫૬ (અખિલ જક્ત રહ્યું—એ લય.)

કલિમલ નાશન, કિરતાર કૃષ્ણ દેવા;
 શુદ્ધ ભાવ થકી, કરે તેની સેવા.
 તેથી મળે મહા, મોક્ષપદ મેવા.—કલિ૦
 રાધા રમણ રસિક, હૃદયમાંડી લેવા;
 વદે વેદને, પુરાણ માંડી જેવા.
 મન બુદ્ધિ તો, ના કળી શકે કેવા.—કલિ૦
 ગુણાતિત શુદ્ધ, ચૈતન અભેવા;
 કરે જન્મ મરણ, તણાતો કલેવા.
 શર્ણુ હોય તેને, કરે તત્ત્વ તેવા.—કલિ૦
 જેના ચરણ વિષે, રહ્યાં પ્રાગ રેવા;
 નિબ્બનંદ મોક્ષ, તણાછે સુજેવા.
 માગે શરણ ત્રિકમ, હે દેવાધિ દેવા.—કલિ૦

કયા ક્રમમાં રહેવું.

પદ ૧૫૭ (લાવણી.)

નૂરતમેં સૂરત સમાવોરે,
 જળ હોવે દેહાર જક્તમે, શીર ન આવોરે.
 મહા મનોહર અવિચળ ઇશપદ, પ્રીતશું પાવોરે;
 નિરાધારમેં રહો નિરંતર, ભરમ ગુમાવોરે.—નૂરતમેં૦

જક્ત વાસના મિટે સર્વ જળ, કાર કમાવોરે;
 રહે જાવો શ્રીર આપ આપકો લાન ભૂલાવોરે.—નૂરતમેં
 ખખરદાર હોશિયાર હોયકે, બ્રહ્મ જગાવોરે;
 હોય કર્મકો નાશ સદા, અવિચળ પદ ધ્યાવોરે.—નૂરતમેં
 કહે ત્રિકમ સત્ જ્ઞાત જ્ઞાનકો, ગર્વ મિટાવોરે;
 હો જાના નિર્માન સંતકુ, શિષ નમાવોરે.—નૂરતમેં

મહા શક્તિ શું કર્યું છે ?

પદ ૧૫૮ (મીઠકાં ગોરસ લ્યો—એ લય.)

દીવાળી દુઃખ હરણી, દુઃખ હરણી;
 સદા સેવે તેને સુખ કરણી.—દીવાળી
 મહા મનોહર મંગળ રૂપિણી, આદિ પુરૂષની ધરણી;
 મહીમા અપાર અગાધ છે એનો, કોથી ન જાય એ વરણી—દી
 પંચ તત્ત્વથી ખેત્ર રચાવ્યો, સ્થિર કરી વળી ધરણી;
 સ્થાવર જંગમ નિર્મ્યા જેણે, રચી પૂણ્ય પાપની કરણી.—દી
 જક્ત જમાવ જુગતથી કીધો, આપે પુરૂષ આપ તરણી;
 સદ્ગુરૂ સાન વડે સમજાશે, પણ સુધરે જો કરણી.—દી
 કહે ત્રિકમ લજો સદા દીવાળી, સત્યની આદીને શરણી;
 અખંડ વાસ વસે તુર્યા પદે, કરી ઐ કારની અરણી.—દી

હરિ જનને કોણ પરખે ?

પદ ૧૫૯ (રાગ ઉપરનો.)

પામર શું પરખે હરિ જનને,

જે સમજાવી ન શકે નિજ મનને.—ટેક:

વૃત્તિમાં વેરાગ ન ઉપજે, તે શું જઈ કરે વનને;

નિજ આનંદનો મર્મ ન જાણ્યો, ભલે વદે વેદ વચનને.—પામર૦

ગીતા શાસ્ત્ર હરિ મુખની વાણી, સાંભળે મુખ ન કૃપણને,

તિથિ ગયે મન મેલ ન છૂટ્યો, ફેગટ દુઃખાવ્યું તનને.—પામર૦

સદા શિલ સંતોષ ધરે ઉર, દેખી ના રીઝે ધનને;

રમતા રામ સર્વમાં જાણી, મન અરપે મોહનને.—પામર૦

ત્રિકમ નિત્ય હરિ દેવ સમરતાં, ગાળી રહે ઘડપણને;

સચરાચરમાં દીસે શામળો, શું કરે પછી વડપણને.—પામર૦

સિદ્ધ દશાના સદોગાર.

પદ ૧૬૦ (ગોપીચંદનો રાગ.)

સૂરતા લાગીરે પ્રભુના ચરણમાં,

તન મન શું ધરી તાળી;

પ્રેમ પૂરણ પ્રગટાવીને, નિરખી લીલા વનમાળી.—સૂરતા૦

ભાવે રહું પ્રભુ આશરે, કૂડાં કર્મને ટાળી;

ભલે વરતુ અંસારમાં, પાપથી પુઠં વાળી.—સૂરતા૦

“અમર દીપક જ્યોતિ જ્યાં બળે, આઠે ખંડાર અજવાળી;”

“તિમિર રહે નહીં ત્યાં કદી, સૂરતા હોઈ સુખાળી.”—સૂરતા૦

“ગગન મંડળના ચોકમાં, ભગવત લીધાજી ભાળી;”

“જન્મ મરણ મટયું સહજમાં, સમજણ લીધી સંભાળી.”—સૂરતા૦

ત્રિકમ સદ્ગુરુ શિર ધણી, પામરને લીધો પાળી;

સંમતિઓ બહુ આનમાં, મતિ કરીને માયાળી.—સૂરતા૦

મૂલ શાયી સુધરે ?

પદ ૧૬૧ (લાવણીના રાગમાં.)

જીવ તું લેને ભૂલ સુધારી,

છે જગ મિથ્યા નથી સારી.

દીસે જોતાં ગુલ જારી,

પણ આખર એ દુઃખકારી.

“બની પંચ ભૂતની ક્યારી,”

“તેને તું માને તારી.”

એ છે ભેદ ભરમણા ભારી,

અંતે જાવાનું હારી.

તજ દે સૌ મોહ વિકારી,

ભજ લે હરિ દેવ મોરારી.

ત્રિકમ કરી લેને તયારી,

શુદ્ધ ચૈતનમાં ગતિ તારી.

ઉપદેશ.

પદ ૧૬૨ (દોહરામાં)

હાડ ચામના ઢગલા દેખી, શું રીઝે યની નારકી;
ચિતવન કર ચિહ્ન રૂપનું, ભૂલ મટે આ વારકી.
કપટ પટ માયા તાણું, પસરે એ પદ એકમાં;
ત્રિકમ કહે હરિ આશરે, સમજી જ્ઞાન વિવેકમાં.

દંમી જનો શું કરે છે ?

પદ ૧૬૩ (દોહરો.)

પંચ ભૂતની દેહમાં, મનવો માણે રાજ;
શ્રી હરિને સમરે નહીં, તો યગડે સહુ કાજ.
આશુખ્ય અવળે મારજે, વિતાડે વણસેલ;
ફેગટ ખોખાં ખાંડતાં, નિસરે નહીં ત્યાં તેલ.
રાત દિવસ રણવા વિષે, મનડું માને સુખ;
ઈશ્વરને ના ઓળખ્યો, ભારે વધે ત્યાં ભૂખ.
રામે રચેલાં પુતળાં, તેને દો શું શીખ;
કર્મે ભોગે રાખ્યને, કર્મે માગે ભીખ.
શીખ સૂણે સુલક્ષણા, જેનું નિર્મળ ચિત્ત;
ઈશ્વર પદને ઓળખે, ધરે સંત શું પ્રીત.
વાણી વહે સુ લક્ષણી, હૈંડે હોય ન હેત;

ક્ષાર લોમિએ વાવીએ, ના નિપજે એ ખેત.
 ચતુર કરે ચોદેશમાં, સમજ ખતાવે સારી;
 આપ જો સમજે એકલો, તો એ સૌ ગુણકારી.
 ધન ધૂતા ધન કારણે, રખડે સઘળો દેશ;
 ઉપમા દાખે આપની, માંહે ન સમજણુ લેશ.
 વાતો કરે બહુ વેદની, વિના વિચારે આપ;
 વિશ્વપતિ ના ઓળખે, છે એ જગનો તાત.
 જગપતિ જગ માંહી વસે, ભેદ નિરીક્ષણ કાજ;
 આચો હીરલો જોઈને, કરે જકત શિરતાજ.
 માટે પ્રભુતા ત્યાગીએ, લઘુતામાં શ્રી ઇશ;
 ત્રિકમ સદ્ગુરૂ આશરે, ટળે જગતનું વિષ.

ઉચ્ચગામીનું ઉર્ધ્વ ગમન.

પદ ૧૬૪.

ૐ ચલે ઉન્મુની અસમાના, જીવ ભૂલત આપનો ભાના;
 જળ મિટ ગએ એક અરૂ નાના, તબ પાવત સુખકો સ્થાના.
 એહી સમજે આતમ જ્ઞાન, તેહી પાવત પદ નિર્વાના.
 એક રસ રહે સોહી નિર્માના, તાકુ નહીં ધ્યેય અરૂ ધ્યાના.
 કહે ત્રિકમ સંત સચના, સદ્ગુરૂને દીયા પરવાના.

નિજ ધર્મ

યાને

ઉપસંહાર.

(દોહરો.)

- ઉપદેશ ગીતા શાસ્ત્રનો, હંસ મંત્ર નિજ મંત્ર;
લક્ષિત માર્ગ લગવંતનો, એજ અમારો તંત્ર. ૧
- ચિતવન ચૈતન દેવનું, સત્ત્વ ગુણી સુખ રૂપ;
સર્વ સ્થળે શોભી રહ્યો, જગત સર્વનો ભૂપ. ૨
- ઉંચ નીચ પશુ પક્ષીમાં, જળચર સ્થળચર જીવ;
અઘળામાં શોધ્યો જડે, શાન્ત સ્વરૂપી શિવ. ૩
- સત્ય દયા શીળ શાન્તમન, કરવામાં ઉદ્યોગ;
શ્રી સદ્ગુરૂની કૃપા થકી, સાધુ આત્મ પદ યોગ. ૪
- જાણ્યું જગત જગદીશનું મટયો સર્વ પરીતાપ;
હું મુજને જઈ જો મળું, રહે નહીં પૂન્ય પાપ. ૫
- કામ નથી કાયર તાણું, શૂરા સાધે સુખ;
ભોજન જમતાં ભાવશું, રહે નહીં ત્યાં ભૂખ. ૬
- તન મનની તૃષ્ણા તજી, આરાધું અવિનાશ;
તો કારજ પૂરણુ બને, વસુ વિમલ પુર વાસ. ૭
- શિવપદમાં સૂરતા ધરી, નિરખું નિર્મળ દેવ;
એક મેક આપે બનું, સાચી થઈ ત્યાં સેવ. ૮

- અવિનાશીના આશરે, સદા રહું નિરમાન;
લવ લટકણુ ભાસે નહીં, ઉપજે અંતર જ્ઞાન. ૯
- ગુણુ ંહું જ્ઞાનિ તણા, જે પહોંચ્યા નિર્વાણુ;
પરમારથમાં પરવડું, તો નવ થાયે હાણ. ૧૦
- ભોગ ભાવ તજવા સહું, મન માગે વૈરાગ્ય;
સંતોષે સુખ ઉપજે, અંતર બુઝે આગ. ૧૧
- માર્ગ પંથ બહુ મન તણા, જગમાં ચાલે બુઝ;
પેટ તણા પરપંચમાં, જખરી માણે મુઝ. ૧૨
- ઇશ્વરને આરાધતાં, અવરતાણું નહીં કામ;
જે મનડું નિર્મળ બને, તો રીઝે બહુ રામ. ૧૩
- માન પ્રતિષ્ઠા દુઃખ ભરી, અડચણુ તજવી એજ;
નિર્મમ નિહંકાર જે, સાધનનું કળ તેજ. ૧૪
- વાદ તણુ પંડિત તણા, મિથ્યા માથા ફૂટે;
બોલે પણ ચાલે નહીં, એજ જણાએ બૂઠે. ૧૫
- ગુરૂ દીક્ષા ંહું જ્ઞાનની, બુદ્ધિ નિર્મળ કાજ;
આરાધું એકાન્તમાં, તો રીઝે મહારાજ. ૧૬
- વર્ણાશ્રમ તજવા તણું, નથી કોઇને કામ;
ગોવિંદને ભજવા વિષે, નથી ખરચવા દામ. ૧૭
- ભલે વરતો સંસારમાં, કમળ પુષ્પ જળ જેમ;
અંતર ભક્તિ આદરે; કશી રહે નહીં વે'મ. ૧૮

- નિર્ભય પદ નિર્વાણને, આત્મ અનુભવ એક;
દીલમાં ડાઘ રહે નહીં, વાસના તણા જે છેક. ૧૯
- ચિત્ત ન ચોટે ચેતને, મૂરખ વહે વેદાન્ત;
અંતર ગતના ઓળખી, મટી ન ભવની બ્રાન્ત. ૨૦
- ડાઘાં ફૂટે દશ ઘણાં, તજે ન અંતર મેલ;
વાતોમાં વાટે વળ્યા, છત્રપતિ શા છેલ. ૨૧
- અંતર આરાધન વડે, ઇશ્વરને ઓળખાય;
બ્રહ્મ ભાવે ભાસે સદા, તો શુભ કારજ થાય. ૨૨
- ત્રણે દેહો ત્રિગુણની, ત્યાગે ચોથી દેહ;
પંચમમાં જે પરવરે, તો ન રહે સંદેહ. ૨૩
- જ્ઞાન દશા ગંભીર છે, સંત સરવતું ઠામ;
મહા પૂન્યે મળશે સદા, રહે ન ખીણું કામ. ૨૪
- પૂરણ પરમાનંદમાં, પ્રેમે હોય પ્રવેશ;
રહે નહીં જગ વાસના, મટે કાળને દેશ. ૨૫
- અદ્ભુત મહીમા ઇશિનો, કોથી કહ્યો ન જાય;
ગુરૂ જ્ઞાને સમજાય તો, આવા ગમન મટી જાય. ૨૬
- સૃષ્ટિ તો સંકલ્પની, ચિત્તમાં ભર્યો વિકાર;
ટુંકામાં સમજણ કહી, શાણા કરે વિચાર. ૨૭
- ત્રિકમ ત્રિગુણાતિતનો, વળી દાસનો દાસ;
સંક્ષેપે સમજણ લખી, પામ્યો પદ પરકાશ. ૨૮

પ્રકાશ પદાવલિ.

શ્રી સદ્ગુરુજી પ્રતિ નમ્ર અમ્યર્યના.

પદ ૧.

સદ્ગુરુ વિના કેમ રહીએરે;

સત સંગ સૂનો પડે.

પ્રભુ લક્ષિમાં સ્થિર કેમ રહીએરે.—સત૦

પ્રભુ મહારા હૃદય કમળમાં રહેએ;

તમે નિર્મળ દર્શન દેએરે.—સત૦

પ્રભુ તમે અંતર વેળુ વગાડો,

તમે મનની કલ્પના ટાળોરે—સત૦

પ્રભુ તમે સ્વપ્નના સુખને ટાળો,

તમે બરદ તમારું પાળોરે.—સત૦

પ્રભુ તમે અંત સમયના છો બેલી;

પુત્રી કિલીની ^૧ વિનંતી છે છેલીરે—સત૦

છપ્પો.

કીધાં કર્મ સહુ નાશ, જન્મ ઉત્તમ ફૂલ આવી;

લીધો લક્ષિનો લાવ, ચિત્ત એકાગ્ર બનાવી.

બેઠી પ્રભુના શર્ણુ, જક્તાનું ભાન ભૂલાવી;

નમ્ર પળે ધરી નેહ, સદા હરિ લક્ષિ કમાવી.

૧ જે સાંધી ભગીનિની આત્મ શાન્તિ અથવા શ્રેયસ્કર કાર્ય (પુસ્તક પ્રકાશ) કરવામાં આવેલ છે. તે બહેનનું વિશેષ નામ છે. અવસાન કાળે બોલાયકું પદ.

જન્મ મરણની વેદના, ત્યાગીને તત્પર થઈ;
તાર ખાંધ્યો પરિબ્રહ્મંશુ, બેસી વિમાન વૈકુંઠ ગઈ.

પરલોક વાસી મગિનીને મંગલ પ્રેરીત સંદેશો.

પદ ૨ (સખી જઈ સંદેશો એલય.)

ચિતિ ^૧ ચપળ ગતિનું શ્રે'જે, મમ બેનીને મર્મજ કે'જેરે.—ચિતિ૦
કુદરત કરતી કાર્ય અનેરાં, સમયોચિત ગુણકારી;
સંન્યાસીનિ પદ સે'જે સજાયું, ત્રિવિધ દુઃખડાં ટાળી.—ચિતિ૦
લવ સાગરમાં ભેદે ભ્રમંતાં, શાશ્વત ^૨ પંથે એકી;
રનેહ સ્ત્રીઆયો શુદ્ધ હૃદયમાં, ભક્તિ સરિત ઝટ પેખી.—ચિતિ૦
ઉલય સખી ઉન્નત ગિરી ચઢીઆં, સદ્ગુરૂ દેવ પ્રતાપે;
શીલ મુધારી સદન બતાવ્યું, મહેર કરી જગ બાપે.—ચિતિ૦
ચિદાકાશમાં ઝળહળ જ્યોતિ, નિર્ઞિ નિત્ય મલકાતી;
દેહોત્સર્ગે ^૩ સૂરત લગાવી, બની વિષ્ણુપદ ભાર્તિ.—ચિતિ૦
તદપિ પ્રિય સખી ! આશ અમારી, વિભુત્વ પદને લાધો;
સમર્થ સદ્ગુરૂ સૂરત લગાવે, જ્યાં હોં ત્યાં તહમે સાધો.—ચિતિ૦
ધર્મ પિતા—ગુરુ ત્રિકમજી મળીઆ, સંસ્મૃતિ^૪ દુખડું બાજ્યું;
વદે બહાલી જે પુત્રી ચંચળા, આંતર નિજ અજવાજ્યું.—ચિતિ૦

સાધકની શ્રી સદ્ગુરુ પ્રત્યે વિજ્ઞાપ્તિ.

૫૬ ૩.

શરણે આવ્યાને ઉગારો, ગુરુજી મહારા-શરણે.
 નથી ઉગારવાનો આરો.—ગુરુજી૦
 બહુરે જન્મથી ભ્રમણામાં ભૂલી;
 આ ભવ પાર ઉતારો.—ગુરુજી૦
 માત પિતા સૌ સગાં સંબંધી,
 એ સૌ જૂઠા પ્રસારો.—ગુરુજી૦
 મન માયા મોહથી મુઝાણું;
 લાગે સંસારીડો ખારો.—ગુરુજી૦
 નિંદીત કર્મ મેં જે કીધાં;
 દોષ તેના નિવારો.—ગુરુજી૦
 વહે ચંચળા ત્રિકમ પિતા ગુરુ;
 દીન જાણીને તમે તારો.—ગુરુજી૦

કોનો આશ્રય સેવન કરવા યોગ્ય છે ?

૫૬ ૪

આશરો એક તમારો ગુરુજી, આશરો એક તમારો.
 ચરણ શરણમાં હું હવે આવી,
 ટાળોને મોહ વિકારો.—ગુરુજી૦
 કુબુદ્ધિ કલેશ હંકારને બાળો,

પંચ વિષયને ટાળો.--ગુરુજી
 આશા તૃષ્ણા ધર્ષાને કાઢો;
 કામ ક્રોધને મારો.--ગુરુજી
 કલ્પના ભાન્તિ બહુ દુઃખ દે છે;
 એ સૌને તમે ટાળો.--ગુરુજી
 જાગૃત સ્વપ્ન સુષુપતિનો મુઝારો;
 તુર્યા સ્વરૂપમાં ઉતારો.--ગુરુજી
 ચંચળને આપ અચલ કરો ગુરુ,
 એજ મનોરથ મ્હારો.--ગુરુજી

સુખ મળવા કેવો પ્રયત્ન કરવો.

પદ ૫ (દાસપરે દયા-એ લય.)

સત સંગ માંહી સુખ સાડુંરે,

હરિજનો સતસંગ માંહી સુખ સાડું.

સતસંગ જે કોઈ કરશે, તિમિર તો તેનું ટળશે; (૨)

હૃદયમાં થાશે અજવાળુંરે.--હરિજનો

સદગુરુને શરણે જઈએ, પ્રપંચને ફેંકી દઈએ;

ત્યાં તો ગુરુ કરશે, હિત તમાડુંરે.--હરિજનો

માડું માડું સરવે કે' છે, તેતો સૌનું પડયું રહે છે;

અંતે નથી ખપ આવનાડુંરે.--હરિજનો

માટે સૌ મોહ છોડો, એતો છે માયાનો થોડો;

અંતે એ નરકે નાંખનાડુંરે.--હરિજનો

એકાન્તમાં વાસ કરીને, હરિ લજે હેત ધરીને;
 અજ્ઞાનનું ઉઘડશે તાળુંરે.—હરિજનો૦
 ખરો હીરો હાથ ચઢશે, ઝવેરી તો કીંમત કરશે;
 પણ નથી મૂલ થનારૂંરે.—હરિજનો૦
 સાર વસ્તુ શોધી લેજો, સદાએ ઉદાશી રે'જો;
 થાશે સૌ કારજ તમારૂંરે.—હરિજનો૦
 ગુરનાં શું કડું વખાણુ, એતો છે આનંદની ખાણુ;
 એને તો નથી કોઈ ન્યારૂંરે.—હરિજનો૦
 સાચા ગુરુ જેને મળીઆ, તેતો નિજરૂપે લખીઆ;
 જગ સર્વે લાગે ખારૂંરે.—હરિજનો૦
 દય કર જોડી કહું છું ગુરજના ચરણે રહું છું;
 સદાએ આનંદ ઉર ધારૂંરે.—હરિજનો૦
 ગાંઠા ઘે'લા ગુણ મેં ગાયા, મને નથી ગમતી માયા;
 પ્રભુ પદ લાગે ખ્યારૂં ખ્યારૂંરે.—હરિજનો૦
 સદગુરુ ત્રિકમજી બહાલા, દીન કરે છે કાલાવાલા;
 દાસ રૂઘનાથને શરણુ તમારૂંરે.—હરિજનો૦

પદ ૬ (ગિરધારીનો રાગ.)

મન મૂરખરે, સાંભળ શીખ તું મહારી,
 જૂઠી માયા છે મોહ વિકારી.

સાખી-તને જઠરા માંહી ઉગાર્યોરે, ઘણા કષ્ટ થકી નિવાર્યોરે,
એવા પ્રભુને નવ ઉચ્ચાર્યોરે, અજ્ઞાનીરે.

જગ સૌ છે દુઃખકારી, તેમાં નથી ઉગરવા ખારી-મન૦

સાખી-ખાળાપણુને તેં ખેલમાં ખોયોરે, તું જોખને જીવતીશું મોહ્યોરે;
તેં સાચો મારગ નવ જોયોરે, કહું સાચુરે;

સતસંગ છે સુખકારી, તેથી લેને જ્ઞાન વિચારી-મન૦

સાખી-તુંતો આડે મારગ ચાલ્યોરે, જૂઠ કપટનો મારગ ઝાલ્યોરે;
સંત સંગમાં કદી નવ માલ્યોરે, કેમ રીઝેરે.

તુજને દેવ મોરારી, જો અંતર વાત વિચારી-મન૦

સાખી-માટે સદ્ગુરૂ શરણે જઈએરે, પ્રભુ વચન હૃદયમાં લઈએરે;
પછી મૌન ગ્રહી સ્થિર થઈએ, ગુરૂ પરતાપેરે.

થાશે આનંદ કારી, રૂઘનાથને ભરૂંસો છે ભારી-મન૦

પદ ૭ (રામ રીઝે તેને—એ લય.)

સદ્ગુરૂ મળીઆ તેના, સંશય ટળીઆરે;

લેદ ભરમણા ભાગીજી.

આવા ગમનનો, ફેરો મટેરે ભાઈ,

મુક્ત ભુવન લીધો માગીરે.—સદ્ગુરૂ૦

મનવો મેવાસી, વશ થીધો જેભેરે;

વાસના સઘળી ત્યાગીજી.

માન બઠાઈનો, ઝઘડો મેટયો ભાઈ;

સદા આનંદ, રહ્યો જાગીરે.—સદ્ગુરૂ૦

જુઠ કપટ કાંઈ, નજરે ન દીસેરે;
શાન્તિમાં રહે અનુરાગીજી.

જ્યાંરે જુએ ત્યાં, દુજો નજરે ન દીસે ત્યારે;
નિર્લે નશાન રહ્યાં, વાગીરે.—સદ્ગુરૂં
સંત સમાગમ હરિજનો જાણેરે;

પ્રભુ શું લહે જેને લાગીજી.

ગુરૂ પ્રતાપે, દાસ રૂઘનાથ કહે છે;
મળ્યા જેને, સંત સોહાગી.—સદ્ગુરૂં

ॐ તત્સત્.

“प्रकीर्णानि सुभाषित पद्यानि.”

नान्यः पन्थाः विद्यते अयनाय.

(શ્રુતિ.)

ब्रह्म विद ब्रह्मैव भवति.

(શ્રુતિ.)

सुखस्य दुःखस्य न कोऽपि दाता,

परो ददाति कुबुद्धि रेषा ।

अहं करोमीति वृथाऽभिमानः

स्वकर्म सूत्र ग्रथितोहि लोकः ॥

(અયોધ્યા કાણ્ડ સૃ ૬, ૬

મંત્રે તીર્થે દ્વિજે દેવે, દૈવજે મેષજે ગુરૌ, ।

યાદશી ભાવના યત્ર, સિદ્ધિર્ભવતિ તાદશી ॥

बद्धो हि कोवा विषयानु रागी, ।

मुक्तो हि कोवा विषये विरक्त. ।

(मणि रत्न माला.)

प्रारब्धं बलवत्तरं खलु विदां भोगे न तस्य क्षयः

(विवेक चूडामणि.)

सर्वमेवेह हि सदा, संसारे रघुनन्दन ।

संम्य कप्रयत्नात् सर्वेण, पौरुषात् समाप्यते ॥

(श्री वाशिष्ठ.)

येन केन प्रकारेण, यस्य कस्यापि देहिनः ।

संतोषं जनयेद्राम, तदेवेश्वर पूजनम् ॥

(श्री वाशिष्ठ.)

सर्वं कर्माखिलं पार्थ ज्ञाने परि समाप्यते.

(भ० गी० ४ ३३.)

यावदायुस्त्रयो वन्द्या, वेदान्तो गुरुरीश्वरः ।

मनसा कर्मणा वाचा, श्रुतिरे वैष निश्चयः ॥

(तत्वोपदेश.)

शास्त्रं दृष्टिं गुरो वाक्यं तृतीयश्चात्म निश्चयः ॥

त्रिधैव यो विजानाति स भुक्तो नात्र संशयः ॥

श्लोकार्धेन भवक्षयामि, यदुक्तं ग्रन्थ कोटिमिः ।
ब्रह्म सत्त्वं जगन्मिथ्या, जीवो ब्रह्मैव केवलं ॥

(निश्चलदास.)

अस्ति भाति प्रिय रूपं, नाम चेत्यंश पंचकं;
आद्यं त्रयं ब्रह्म रूपं, जगद्रूपं ततोद्वयं ॥

(वाक्य सुधा.)

सर्वं भूतस्थ मात्मानं, सर्वं भूतानि चात्मनि; ।
ईक्षते योग युक्तात्मा, सर्वत्र सम दर्शनः ॥

(भ. गी. ६. २९.)

आत्मौपम्येन सर्वत्र, समं पश्यति योऽर्जुनः ।
सुखं वा यदि वादुःखं, सयोगी परमो गतः ॥

(भ. गी. ६० ३२.)

नहि ज्ञानेन सद्यशं पवित्रमिह विद्यते ।
तत्स्वयं योग संसिद्धः कालेनात्मनि विन्दति ॥

(भ० गी० ४ ३८.)

तपोमूल मिदं सर्वं, यन्मां पृच्छसि पांडव; ।
तदिन्द्रियाणि संयम्य, तपो भवति नान्यथा ॥

(शान्तिपर्व अ० ३३१.)

योग युक्तो विशुद्धात्मा विजितात्मा जितेन्द्रियः ।

सर्वं भूतात्म भूतात्मा कुत्रन्नपि न लिप्यते ॥

(भ० गी० ६ ७.)

अश्वमेध सहस्रस्य, वाजपेय शतस्य च ।

योगस्य कलया तात न तुल्यं विद्यते फलम् ॥

(शान्तिपर्व अ० ३३१.)

इश्वरः सर्वं भूतानां हृद्देशेऽर्जुन तिष्ठति ।

भ्रामयन्सर्वं भूताति यंत्रारूढानि मामया ॥

(भ० गी० अ. १८ ६१.)

कृत्वा ॐ दीपं मृगय गृहपतिं सूक्ष्म नाडयन्तरस्थं,

संयम्य द्वार पालान्पवन पटुतरैर्नायकं चेन्द्रियाणाम्

वाक् जालं कस्यहेतोर्वितरति बहुधा दृष्यते तेन किञ्चित्

देहस्थं पश्यनाथं भ्रमति किमपरैः शास्त्र जालांधकारैः

नामान्त दीक्षा परमार्थं नेष्टा अहं न सोऽहं च ततश्चकोऽहं

शिवोऽहमस्मीति शिवं विचिन्त्य ध्याना मयोऽहं परिपूर्ण गुह्यम्

શ્રી મહારી વિજ્ઞપ્તિ.

પ્રિયતમ, સત્સંસ્કારી બન્ધુઓ અને ભગિનીઓ !

આપણે બધાં એકજ કુદરત માતાનાં બાળકો છીએ. આ અવનિર્મા અવતરીને અનેક અર્થ પોષક કાર્યો કરતાં, પરસ્પર એક બીજાને સ્નેહી, સંબંધી કે સગાં અથવા કુટુંબી તરીકે સ્વીકારીએ છીએ. પરંતુ જરા દૃષ્ટિને બારીક કરી, પ્રત્યેક કાર્યનું પૃથક્કરણ બ્યારે કરીએ છીએ ત્યારે, એક બીજાના હૃદયની સ્વાર્થી દુર્ગંધી દર્શન દે છે.

મહારા પોતાના કુટુંબમાં એથી મહને કાંઈ વિલક્ષણ જણાવું અને તે એજ કે, “સત્ય માર્ગનું શોધન.” મહારાં પરલોકવાસી પૂજ્યપાદ ગંગાસ્વરૂપ માતૃશ્રી જીવકોરબા, તેમજ મહારી બન્ધુ સમાવડ ભગિની કિલાવતીએ પોતાના જીવનમાં ઉક્ત મંત્રનું ગુંદન બહુ સારી રીતે કીધેલું હતું. અને તેઓશ્રીના સંસ્કારી વાતાવરણે, મહારા વિદ્યમાન કુટુંબને બહુ સારી અસર કીધેલી છે. મહારા કુટુંબમાં મહારો સમાવેશ થાય છે. એટલે આ જે પુસ્તક પ્રકાશક તરીકે પ્રયત્ન મહારા નિમિત્તે (દેખીતો) થાય છે. તે વસ્તુતઃ તેઓશ્રીને આભારી છે. આ દેહ ઉપર તેઓશ્રી તરફથી જે, પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ મહદોપકારો થએલા છે; તેના પ્રતિકૂળ રૂપે, આ શરીર કાંઈપણ કરી શકે તેમ નથી. તો પણ આ “ત્રિકમ તત્ત્વ વિલાસ”નો વાચકવૃંદ યથા મતિ લાભ લેશે અને તદ્વત્કૂળ જીવનક્રમ બાંધશે તો, મહારાં માતૃ, ભગિનીને નિમિત્તે આ થએલા કાર્યથી હું-મહને-પોતાને અહોભાગ્ય માનીશ.

પ્રકાશક-

મોદી વાડીલાલ હરગોવિંદદાસ

ધેલાભાઈ.

